Jaarverslag

2022

Iets rechtzetten

commissaris van de Koning in Groningen

Jaarverslag 2022 van de commissaris van de Koning in Groningen

Voorwoord

Dit jaarverslag krijgt de titel ‘Iets rechtzetten’ mee. De titel is een reactie op het werk van de parlementaire enquêtecommissie naar de gaswinning in Groningen, die in het afgelopen jaar dag na dag in minutieus voorbereide openbare verhoren blootlegde dat de Staat in 60 jaar gaswinning in Groningen maar één belang voor ogen had: dat van de staatskas.

Bij besluiten over de hoogte van de gaswinning telde de veiligheid van inwoners niet mee. En toen duidelijk werd dat het niet goed ging met die veiligheid van inwoners, toen wees de Staat naar de NAM. Wie schade had, moest er maar met dit bedrijf zien uit te komen. Het Rijk, grootverdiener in de gaswinning, gaf even niet thuis.

We weten het allemaal: inmiddels is de NAM uit het systeem van schadeafhandeling. En is de Staat, in de vorm van het Instituut Mijnbouwschade Groningen, verantwoordelijk voor de afhandeling van schade. Zoals de Nationaal Coördinator Groningen namens het Rijk bezig is met de versterking van huizen.

Maar de aanpak is daarvan zeker niet minder bureaucratisch geworden. Inwoners worden nog altijd niet royaal, snel een eenvoudig geholpen. Zeker, het gaat ook vaak goed. Maar veel te veel inwoners van onze provincie wachten eindeloos. Raken verstrikt in een door mensen gemaakt doolhof. Tot gekmakens toe.

Nederland werd schatrijk van Gronings gas. Onze welvaartstaat, de infrastructuur in de Randstad - het is er allemaal van betaald. Maar de rekening is neergelegd bij een paar honderdduizend Nederlanders die de pech hadden dat de gasbel zich onder hun huis bevond.

Het gevoel leeft breed: Nederland heeft iets recht te zetten in Groningen. Dat is, terugkijkend op dit jaar, een boodschap die ik keer op keer heb verteld. Overal in het land. Zeker in Groningen, maar ook in Den Haag. En ook bij de parlementaire enquêtecommissie. En dus ook in dit jaarverslag.

René Paas

Inhoudsopgave

Iets rechtzetten 6

Januari 18
Afspraken januari 24
De tegenstellingen niet groter maken dan nodig 26
Verder na de subsidiekater 30
Gerards vertrek slaat een gat 38

Februari 44
Afspraken februari 48
Bij een plein 50
Een Staghouwertje doen 54

Maart 60
Afspraken maart 64
“Een zekere mate van dwang is nodig” 66

April 68
Afspraken april 72
Sees snart, Norge! 74

Mei 80
Afspraken mei 84
Toespraak Dodenherdenking 86
Nederland klein krijgen 90

Juni 94
Afspraken juni 100
Een mooie dag voor een veldslag 102
Slavernij... en Groningers? 106
Met de wijsheid van nu 114

Juli/augustus 116
Afspraken juli/augustus 122
Wethouder wordt dijkgraaf 124
Een beetje meer Groningen 130

September 136
Afspraken september 140
Klappen voor Huizinge 142
Grote Groningers 148

Oktober 156
Afspraken oktober 162
Wirdum 164
Een speciale wet 168

November 176
Afspraken november 180
Kinderharten: een streepje vóór 182
Onbegrensd denken 188

December 196
Afspraken december 200
Vertrouwen in de politiek 202
Kersttoespraak 208

Nevenfuncties 212

lets rechtzetten

In 2008, het lijkt nog zo kort geleden, maakte een Amerikaanse presidentskandidaat furore met een slogan die vleugels kreeg: 'Yes, we can!'. Zeven jaar later verzekerde een Duitse bondskanselier haar landgenoten: 'Wir schaffen das'. Ook die uitspraak kreeg vleugels.

Het duurde een paar jaar voor ik ontdekte dat deze beide beroemde slagzinnen afkomstig zijn van dezelfde figuur: Bob de Bouwer. In Nederland beantwoordt hij de vraag 'Kunnen wij het maken' met: 'Nou en of!'. In Amerika zegt hij 'Yes we can'. En in Duitsland... inderdaad.

Ik weet niet zeker wat het zegt over wereldleiders dat ze hun inspiratie putten uit een animatiepoppetje. Maar één ding is zeker: op tweederde van een aflevering van Bob de Bouwer is het altijd crisis. Maar aan het eind van elke aflevering is elke crisis opgelost. Kunnen wij het maken? Nou en of!

In dit artikel wil bepleit ik een overheid die doet wat overheden horen te doen. Recht zetten wat scheef is gegroeid. Het is dringend dat het gebeurt. En ja, we kunnen het maken.

Het jaar van crises

In het echt zijn crises taai. En 2022 ontplooide zich als een jaar van crises. Ze buitelden en buitelen over elkaar, de problemen die zo groot zijn dat we ze 'crisis' zijn gaan noemen. En ze haken in elkaar, zodat wie krachtig wil optreden al snel verlamd wordt door de neveneffecten van zijn handelen.

Het meest ingrijpende was het misdadige optreden van Rusland in Oekraïne. Dat is rampzalig in Oekraïne zelf, maar het veroorzaakt ook crisis in de rest van Europa en daarbuiten. Het bracht oorlog terug in Europa. En daarmee tekorten aan energie en voedsel. En de humanitaire crisis van duizenden mensen die moeten vluchten.

Dit land is uit het lood

En verder waren er de stikstofcrisis, de vluchtelingencrisis, de klimaatcrisis, de huizencrisis en de vertrouwenscrisis die daar als een natte dweil overheen ligt. Er is van alles scheefgegroeid. En het kabinet – elk kabinet – heeft behoorlijk veel recht te zetten. Dit land is uit het lood.

Het vergt niet veel verbeeldingskracht om te bedenken hoe we de asielcrisis, de woningcrisis, de stikstofcrisis door verstandiger beleid in de afgelopen jaren hadden kunnen voorkomen.

Het vergt evenmin veel fantasie om je te kunnen voorstellen welke maatregelen kunnen helpen om de problemen te verkleinen of zelfs op te lossen. Meestal vergt het geen revolutie, maar gewoon de moed om de (soms impopulaire) oplossingen met belanghebbenden te bespreken. En vervolgens te handelen. Wat scheef is, moet je rechtzetten.

Wat de ‘crises’ venijnig maakt, is de groeiende twijfel over het vermogen van de overheid om ze op te lossen. Twijfel of het openbaar bestuur nog bij machte is om partijen bij elkaar te krijgen en te houden, om er gezamenlijk uit te komen. Twijfel of we gezamenlijk dat wat scheef is gegroeid weer recht kunnen trekken.

Kritiek op ‘de politiek’ is van alle tijden. Maar het lijkt erop dat de grote stapel crises ook aanleiding geeft tot stapeling van het ongenoegen. Het Sociaal-Cultureel Planbureau houdt de stemming van de bevolking al lang secuur in de gaten. In de laatste ‘burgerperspectieven’ analyseert het SCP ‘dat de manier waarop de politiek omgaat met de afhandeling van de toeslagenaffaire en met de problemen naar aanleiding van de aardgaswinning in Groningen’ hierbij een katalysator van frustratie lijkt te zijn. Het is daarom volgens het SCP belangrijk ‘dat kritische burgers niet afhaken. Daarom moet de overheid laten zien dat ze luistert, betrouwbaar is, keuzes uitleggen en daarnaar handelen - al is dat niet gemakkelijk met de grote uitdagingen waar het kabinet voor staat.

‘ Zo is het precies. Eind november mocht ik een boekje in ontvangst nemen van de Raad voor het Openbaar Bestuur. ‘Gezag’ heet het.

We leven in een wereld waarin anti-overheidsdenken en anti-overheidsextremisme opkomen. Maar hoe hebben we dat eigenlijk veroorzaakt? Waarom treden mensen de overheid steeds vaker met wantrouwen tegemoet? Wat is nodig om de relatie tussen overheid en burger te herstellen?

We hebben een overheid nodig die meer present is op de plek waar ze ertoe doet. Waar ze verschil maakt. Een overheid die relevant is voor haar inwoners, door effectief te zijn bij de problemen die zij ervaren. Een overheid die de markt corrigeert. Die het schild is voor de zwakken. Een overheid die zegt: wij waren er om mensen die het op eigen kracht niet redden, een handje te helpen. Om ze te beschermen. Om ze verder te kunnen laten gaan met hun leven. Een overheid die de crisis bij de horens vat.

Wat vooral nodig is, is het lef om dat te doen. Het herstel van vertrouwen, vergt om te beginnen zelfvertrouwen. En dat is niks nieuws. Doen wat overheden horen te doen: recht zetten wat scheef is gegroeid.

Bij veel van de genoemde crises valt op dat Groningen onevenredig in beeld is. Bij de problemen en bij de oplossingen. In de opvang van asielzoekers speelt Groningen een ongewilde hoofdrol, omdat de asielprocedure tot de huidige dag in Ter Apel begint. Dat is de plek waar het zo vreselijk uit de hand liep dat eerst het Rode Kruis en later Artsen zonder Grenzen op Nederlandse bodem te hulp schoten. Om in te grijpen bij verhalen waarvan je de tranen in de ogen springen. In de noodopvang hebben Groningse gemeenten – omdat Ter Apel voor hen dichtbij is – vooraan in de rij gestaan om noodopvang te regelen. Tandenknarsend, omdat de rest van het land pijnlijk achterbleef.

Je wilt niet dat er zo over je provincie wordt gepraat

In de energiecrisis hebben we aan een paar koude weken genoeg om de discussie te starten over het hervatten van de gaswinning in Groningen, alsof daar geen nadelen aan verbonden zijn. De energieschaarste leidt tot hoge energieprijzen en daardoor weer tot ‘energie-armoede’, ook in de rest van Nederland een opkomend thema bij koud weer. In de laatste weken van het jaar bleek dat vooral in Groningen arme inwoners in slecht geïsoleerde huizen in de kou zitten.

© Nataraj

Voor de beschikbaarheid van gas heeft de Eemshaven inmiddels zijn waarde bewezen, doordat er met vereende krachten in slechts 200 dagen de aanlanding van vloeibaar gas (LNG) mogelijk werd gemaakt. Als het kabinet met wind op zee en de aanlanding daarvan in de Eemshaven net zo'n vaart had gemaakt als met de LNG-terminal, dan was dat goed nieuws geweest voor de klimaatcrisis. Want de afgesproken klimaatdoelen zijn volstrekt onhaalbaar als het kabinet de mogelijkheden van Groningen, met zijn gasinfrastructuur en zijn zeehavens, niet met beide handen aangrijpt.

Zoals voor de huizencrisis vruchteloos voortprutsen in een volledig verstopte Randstad een slecht alternatief is voor het opzoeken van de ruimte. Het 'Deltaplan voor Noord-Nederland' dat dat laatste mogelijk maakt, is in dat licht te lezen als een royaal aanbod van de noordelijke provincies aan de rest van het land. Ook hier willen we ons steentje bijdragen aan het aanpakken van de crisis. Het is een prachtkans om wat in de ruimtelijke ordening scheef is gegroeid, recht te zetten.

© Diepzeekonijn

Gaskolonie

Op oudejaarsavond luisterden mijn ouders vroeger altijd naar Wim Kan. Hij maakte ooit een grapje over Drenthe. 'Drenthe, daar kun je zo in, da's allemaal van ons!', sprak hij enthousiast. De zaal (vol Hollanders) lachte besmuikt. En mijn Drentse ouders vonden het geloof ik niet zo'n erg leuk grapje. Want je wilt niet dat er zo over je provincie wordt gepraat.

In diezelfde tijd kreeg in één provincie, vlak boven Drenthe, de 'gaskolonie' vorm. 'Kolonie', dat is dat je niks te zeggen hebt over de rijkdommen die bij jou worden gewonnen. En dat die dus ergens anders terecht komen. 'Groningen, daar kun je zo in. Da's allemaal van ons!'. Het bleek maar al te waar.

Over de nadelen van de gaswinning hoef ik hier niet uit te wijden. Die zijn pijnlijk bekend. Scheuren in de huizen. Scheuren in het vertrouwen. Scheuren in de gezondheid van mensen die veel te lang moeten wachten. De Onderzoeksraad voor de Veiligheid stelde begin 2015 vast dat met de belangen van Groningers geen rekening was gehouden. De verhoren in de parlementaire enquête maakten pijnlijk duidelijk hoe schokkend waar dat was. Het ging uitsluitend om de financiële belangen van de staat. Wie last had van de gaswinning, werd klein gehouden. Kunnen wij het maken? Ze dachten: nou en of!

We wonen in een kwestie

Het woord 'Groningen' werd in Den Haag in de afgelopen jaren synoniem voor een kwestie. We woonden al ver weg (helemaal uit Groningen?), maar nu kwam dat andere negatieve etiket er nog overheen. Als de Tweede Kamer vergadert over gaswinning, verwijzen de bordjes naar een hoorzitting over 'Groningen'. Als de informateur de moeilijke kwesties voor het kabinet noemt, dan noemt hij 'Groningen 'in hetzelfde rijtje als de 'Toeslagenaffaire'. We wonen in een kwestie.

© Groningen

Maar ook kwesties kunnen worden opgelost. Als we één ding mogen verwachten van de parlementaire enquête, dan is het dat ze bijdraagt aan het rechtzetten wat in 60 jaar gaswinning scheef is geraakt. Anticiperend op het eindrapport, spraken Tweede Kamerleden van een 'ereschuld'. Van de 400 miljard aardgasbaten is slechts een fractie in Groningen geïnvesteerd. Dat is waar. Daarover later meer. Maar de hoofdzaak is dit: enkele honderdduizenden inwoners van Nederland krijgen de rekening gepresenteerd voor de welvaart van generaties Nederlanders. Dat is een groot onrecht.

Durf eens schandalig royaal te zijn

De zwaarste aardbeving in het Groningenveld, die van Huizinge, was in augustus tien jaar geleden. Sinds die klap is gewerkt aan het organiseren van schadeafhandeling en versterking. Maar voor veel te veel mensen heeft al die activiteit te weinig opgeleverd. Dat tekent hun leven. Dat beperkt hun geluk en beschadigt hun gezondheid.

Ook aan de vaak gedane belofte onze provincie beter achter te laten na een periode van gaswinning, is tot nu toe volstrekt onvoldoende inhoud gegeven.Niet alleen heeft de versterkingsoperatie te weinig snelheid, er is ook onvoldoende oog voor de kwaliteit van de huizen die gebouwd worden. Bewoners moeten knokken om terug te krijgen wat ze hadden. En om bijvoorbeeld de verduurzaming mee te nemen bij de versterking. 'Geld speelt geen rol', klinkt het opgewekt. Maar de praktijk van schade-herstel en versterking is er vaak een van too little, too late.

Ja, dat kost geld

Kan het anders? Jazeker. De Groninger Bodembeweging en het Groninger Gasberaad hebben in september het 'Eisenpakket voor Groningen' aangeboden aan staatsecretaris Vijlbrief. Daarin beschrijven ze hoe schadeherstel en versterking beter kunnen. Ook de Nationale ombudsman deed een en andermaal aanbevelingen voor verbetering. In het kort komt het hier op neer. Zorg dat mensen verder kunnen met hun leven. Stop de ramp-in-slow-motion. Juist als zaken (mede door de lange duur) ingewikkeld zijn geworden, moet de overheid optreden. Dingen recht zetten.

Stuur mensen niet van het kastje naar de muur. Pers ze niet in een keurslijf van regels, procedures en eindeloos wachten. Geef de duizend mensen die inmiddels bezig zijn met schadeherstel en versterking voldoende budgetten en bevoegdheden. En vooral één opdracht: ga mensen helpen. Zo goed en snel mogelijk. Zoals ze het zelf willen. En neem het versleten woord 'ruimhartig' deze keer eens letterlijk. Durf eens schandalig royaal te zijn!

Slechts het begin

Als schade netjes wordt hersteld en Groningse huizen weer veilig zijn (een utopisch doel op dit moment), dan is de 'ereschuld' overigens nog lang niet ingelost. Want als het zestig jaar lang zo goed was voor Nederland dat er gas werd gewonnen in Groningen, dan is het niet fair dat de nadelen daarvan in één deel van het land terechtkomen. En nee, compensatie is niet in één klap geregeld. Dat vergt langdurige be-trokkenheid van de rijksoverheid, net zo lang als er gas werd gewonnen.

Bij de getroffen inwoners. Het is onverdraaglijk dat de energiearmoede het grootst is in het noordoosten van Nederland, bovenop de vindplaats van een onmetelijke rijkdom. Geef ze steun, zeker als ze er inmiddels volledig doorheen zitten. En geef ze zo snel mogelijk de voordelen van isolatie en duurzame energie. Van warmte uit de nabijgelegen industrie. Ja, dat kost geld, maar als je de rekening voor de energie van Nederland gepresenteerd kreeg, is het niet meer dan redelijk dat de staat die van jou voor zijn rekening neemt. Gelijk oversteken lukt al niet meer.

Bij de regio. In Groningen gebeuren fantastische dingen. De geroemde snelheid van handelen bij de LNG-terminal in de Eemshaven is een inspirerend voorbeeld. Doelbewust en krachtig handelen loont. Het helpt Nederland en Groningen verder. We vragen al jaren om grootschalige wind op zee ten noorden van Nederland. Net zoals Duitsland dat al lang doet. Bij ons duurt de besluitvorming over de windmolens en de aanlanding van de elektriciteitskabel in de Eemshaven eindeloos.

© LNG-Terminal

Dat is niet in het belang van Nederland. In hemelsnaam: kies! Hak een knoop door. Voorzie Nederland van groene waterstof. Vanuit Groningen, de eerste Europese 'hydrogen valley'. Als we dat goed aanpakken, biedt dat grote kansen. En zo zet je tegelijk ook in Groningen iets recht.

Kansen benutten

En er zijn meer voorbeelden van zaken waar Nederland meer van Groningen kan profiteren en ondertussen iets recht zet. Onze aanpak van zorg en gezondheid loopt voor op de rest van het land. Dat is niet uit luxe, het komt ook voort uit flinke sociale problemen. Een rijksoverheid die zelf investeert in hoogwaardige zorg en preventie, doet zichzelf een groot plezier door te investeren waar die investeringen een groot maatschappelijk rendement hebben. Bij ons.

Groningen is de basis van de 'Universiteit van het Noorden'. Ook buiten de provincie (Leeuwarden, Emmen) ontstaan campussen, waar kennis, onderwijs (van alle niveaus) en het bedrijfsleven elkaar treffen. We zijn ambitieus. We willen de beste campussen van Nederland bieden aan jonge (en wat oudere) mensen die kennis willen verwerven en ontwikkelen. Dat is cruciaal voor onze ontwikkeling. Voor onze inwoners. Maar als we erin slagen, is het fantastisch nieuws voor Nederland. En nee, zonder geld gaat dat niet.

Nederland is nu uit het lood, maar dat hoeft niet zo te blijven

Wij willen onze handen uit de mouwen steken om de stikstofcrisis het hoofd te bieden. Noordelijke provincies hebben daarvoor plannen ontwikkeld, die ze willen realiseren. De daarvoor benodigde budgetten moeten komen van het rijk, dat zichzelf een plezier doet door op aanbod in te gaan.

© Johan Bosma

Onze honderdjarige boerencoöperaties spelen de sterren van de hemel met plastic, gemaakt van suiker en met eiwit, gemaakt van aardappels. In Groningen is de toekomst van de landbouw al begonnen. Een verstandige overheid ondersteunt zulke ontwikkelingen. Daardoor maak je grote private investeringen mogelijk, die zorgt voor werkgelegenheid voor onze kinderen.

Als je een miljoen huizen moet bouwen in tien jaar, dan kan dat ook buiten de Randstad, waar nog ruimte is. Voorkom verdere verstopping in het wegzakkende deel van het land. Maar als je Noord-Nederland wilt benutten, dan komt het aan op betere ontsluiting, onder andere via de Lelylijn, de Nedersaksenlijn en versterking van het bestaand spoor. Ook hierin is iets flink scheefgegroeid.

De recente geschiedenis laat zien dat Noord-Nederland altijd moet knokken voor investeringen in infrastructuur die voor iedereen is (en door ons allemaal wordt betaald). Er zijn veel argumenten aan te dragen voor een onvoorwaardelijk commitment van de Nederlandse staat aan deze ontwikkeling. Omdat het goed is voor Noord-Nederland. Omdat het goed is voor héél Nederland. Omdat het land uit het lood is en zo weer een beetje kan worden rechtgezet.

Iets rechtzetten

En zo kunnen we nog wel even doorgaan. Al die nationale kansen, al die ruimte voor nieuwe ideeën in Groningen: het is voor heel Nederland bereikbaar, want het is allemaal van ons! We zeggen het in alle bescheidenheid: Nederland kan wel een beetje extra Groningen gebruiken.

We moeten elkaar daarvoor vinden. Ons weten te verbinden. Dan ligt een betere toekomst voor het grijpen. Nederland is nu uit het lood, maar dat hoeft niet zo te blijven.

We kunnen rechtzetten wat er in Nederland is scheefgegroeid. Tussen de Randstad en de regio. Tussen Nederland en Groningen. In de vele crises die ons lijken te verlammen. Samen versterken we de samenhang in Nederland. Zo krijgen we een klein land kleiner! Kunnen wij het maken? Nou en of!

Januari

Een ijzeren associatie

Januari was nog maar net begonnen, of de ijzeren associatie drong zich weer aan iedereen op: ‘Groningen’ staat voor narigheid. Demissionair minister Blok verraste iedereen met de aankondiging dat er waarschijnlijk meer gas uit het Groningenveld gehaald moet worden dan was afgesproken. Zijn opvolger moet er voor 1 april een besluit over nemen. De brief uit de laatste werkweek van minister Blok was een donderslag bij heldere hemel. We schreven een boze brief naar het nieuwe kabinet.

Een ongeluk komt nooit alleen. Niet lang daarna (om precies te zijn: drie dagen) ontstonden er digitale en fysieke wachtrijen van inwoners van het aardbevingsgebied die een aanvraag wilden indienen voor een subsidie van 10.000 euro om hun huis te verbeteren.

Er was niet genoeg geld voor iedereen. En hoewel we herhaaldelijk, maar vruchteloos om meer geld hadden gevraagd voor deze subsidieregeling, was het ons niet gelukt om daarvoor te zorgen. Zodra de pijnlijke beelden op ieders netvlies stonden, slaagde de nieuwe staatssecretaris om te doen wat eerder niet kon: hij kreeg extra geld, zodat iedereen die er recht op heeft aanspraak kan maken op de regeling.

Het is moeilijk om te zeggen dat ik daar blij mee ben. Een belangrijke vraag blijft natuurlijk: waarom kon het niet eerder? Is het nou echt zo dat het eerst uit de hand moet lopen, voordat er iets kan?

‘Groningen’ is in Den Haag meer een kwestie dan een prachtig stuk van Nederland

En dus bevatten krantenkoppen opnieuw het woord ‘Groningen’. Het woord dat een synoniem is geworden voor gasellende. Zoals elk debat over dat onderwerp in de Tweede Kamer ook met ‘Groningen’ wordt aangeduid. En zoals de parlementaire enquête-commissie aardgaswinning Groningen, zoals de naam officieel luidt, ook kortweg ‘Groningen’ wordt genoemd. ‘Groningen’ is in Den Haag meer een kwestie dan een prachtig stuk van Nederland. Het stuk van Nederland waar wij wonen.

© creativenature.nl

januari

Ik vrees dat dat nog lang niet voorbij is. Als deze commissie straks in het openbaar mensen gaat horen (ja, ik heb ook een uitnodiging gekregen), is de kans groot dat het nieuws wordt gedomineerd door 'Groningen'. De kwestie, niet de provincie. Daarbij strijden er twee zielen in mijn borst. De ene zet zich met honderd procent in om 'Groningen' op te lossen. Zodat inwoners met schade aan hun huis weer verder kunnen met hun leven. En ik hoop dat de enquêtecommissie lessen trekt uit het verleden, waar de Rijksoverheid (deze commissie richt zich op het doen en laten van het Rijk) het voortaan anders moet doen. En dat de Tweede Kamer verder kijkt dan de vraag: welke minister of staatssecretaris moet opstappen?

Een gewetensvraag is: versterk je het negatieve beeld over Groningen als je meedoet aan een podcast over de ongelijkheid tussen randstad en regio (en die is er) en daarin zegt: 'We moeten er met gestrekt been in'? Ik kreeg er één boze brief over (van een Amsterdamse advocaat, in afschrift aan Provinciale Staten). Eén teleurgestelde mail (van een journalist die ik in navolging van anderen verkeerd had geciteerd). Maar de boodschap zelf kreeg opvallend veel weerklank. In gesprekken, in mailtjes, in een Statendebat. Ik ben niet verrast dat veel noorderlingen het beeld herkennen.

Groningen zoveel meer is dan 'Groningen'

Maar ik snapte dat er ook mensen waren die zeiden: kan het nou eens afgelopen zijn met dat geklaag? Want ik baal ook van het problematische beeld dat Groningen tekort doet. Ik wil graag laten zien dat Groningen zoveel meer is dan 'Groningen'.

Natuurlijk zijn er problemen, maar Groningen barst ook van de kansen. Wij wonen namelijk niet in een kwestie. Wij wonen in Groningen. En hoe mooi dat is, dat mag, nee moet, iedereen weten. Zodat mensen straks bij dat woord spontaan heel andere beelden in hun hoofd krijgen dan muren met scheuren, huizen in steigers en frustraties bij 'de Groningers'. En het niet langer roepen tegen windkracht 10 in is, dat Groningen de mooiste provincie van het land is. Hier wonen wij.

januari

Afspraken januari

7 januari

Deelname aan tv-programma Nieuwsuur en radioprogramma Met het Oog op Morgen, Hilversum

12 januari

Stateninformatiedag

Extra vergadering Provinciale Staten

13 januari

Openingswoord Jeugddebat Groningen (digitaal)

Deelname aan studiogesprek bij RTV Noord

14 januari

Afscheid burgemeester Beukema, gemeente Eemsdelta, Delfzijl

17 januari

Ontvangst staatssecretaris Vijlbrief van EZK, Provinciehuis

Installatie burgemeester Visser, gemeente Eemsdelta, Delfzijl

18 januari

Vervolggesprek met staatssecretaris Vijlbrief van EZK, Provinciehuis.

19 januari

Commissievergadering Provinciale Staten

24 januari

Gesprek met Zijne Majesteit de Koning, Den Haag

26 januari

Vergadering Presidium (fractievoorzitters Provinciale Staten)

Statencommissie Provinciale Staten: verkiezing en installatie gedeputeerden Hamster en Van Hoorn

27 januari

Provinciale Regietafel Vluchtelingen (digitaal)

28 januari

Nieuwjaarswandeling met burgemeester Sikkema, gemeente Oldambt, Midwolda

Deelname aan podcast 'Voorwaarts Voorwaarts', RTV Noord

31 januari

Vergadering Kring van commissarissen van de Koning (digitaal)

Ontmoeting met de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (digitaal)

Algemeen Bestuur Nationaal Programma Groningen, overdracht voorzitterschap aan Johan Remkes, Hoogezand

10 januari

De tegenstellingen niet groter maken dan nodig

Hail en zegen. Normaal hadden we ongeveer nu een nieuwjaarsreceptie gehad. Een warme ontvangst voor iedereen die Groningen een warm hart toedraagt. Nu sta ik op een koude winderige plek voor een ultrakort nieuwjaarstoespraakje. Op hoog niveau. Dat wel. Het dak van het Forum.

Ik ben niet zo dol op januari. Wordt elke dag lichter, maar je merkt het nog niet. Het is koud en grijs. De lente lijkt nog ver weg. Mensen kruipen diep in hun jassen. Het valt niet mee om de horizon te zien.

We leven in een tijd van grote tegenstellingen. De economie groeit. Maar veel mensen zitten thuis. Vooral jonge mensen ervaren deze tijd als nikserig. We willen eruit. We zijn toch gevaccineerd? En ondertussen zijn er elke dag meer nieuwe besmettingen dan ooit. Het valt niet mee om vooruit te kijken.

Het is ons beloofd. De gaswinning in Groningen stopt zo snel mogelijk. En we houden Den Haag daar aan. Maar het nieuws is dat we daar dit jaar weinig van merken. Dat is hard voor iedereen die dagelijks de gevolgen van de gaswinning ervaart.

Die zijn het waard om voor te knokken

Is er zicht op vooruitgang? Hier, op het Groninger Forum, zie je de horizon. Bijna de hele provincie. Het is nu gesloten, door Covid. Maar hopelijk kan het snel weer open. Want het is zoals het op de streekbussen stond: ‘Een wijde blik verruimt het denken.’

Hier kun je zien hoe Groningen werkt aan de toekomst van Nederland. Je kunt onze fantastische ziekenhuizen zien, het UMCG en het Martiniziekenhuis. Die zijn het waard om voor te knokken.

© sanderstock

Hier kun je de campus zien van de universiteit en de Hanzehogeschool. Waar oud-studenten kleine bedrijfjes beginnen met fonkelnieuwe kennis. Hier zie je de ruimte en ons prachtige landschap. Steeds meer mensen genieten ervan. Want gelukkig ben je in Groningen!

En in de verte de Eemshaven en de haven van Delfzijl, die nu al aan veel mensen werk bieden, maar straks waarschijnlijk nog aan veel meer. Met een beetje toekomstvisie kun je zien waar straks de Lelylijn een snelle verbinding maakt met de Randstad. Maar als je even geen zin hebt aan stippen op de horizon, kun je vandaag al zien hoe we aan de Grote Markt met een hotel, maar ook hier met het Forum iets nieuws toevoegen aan onze eeuwenoude traditie.

De tegenstellingen niet groter maken dan nodig

Zo is het ook met 2022. We voegen iets nieuws toe aan wat al bestaat. Voor de een is het een ander huis. Een nieuwe baan. De komst van een kind of een kleinkind. Afstuderen. Laten we elkaar daar een beetje bij helpen. De tegenstellingen niet groter maken dan nodig. Want voor de toekomst van Groningen hebben we elkaar nodig.

We werken aan onze toekomst. In januari nog noodgedwongen vanuit huis. Maar we zullen elkaar weer ontmoeten. In cafés, restaurants en theaters. In school en op ons werk. Misschien hier wel. Op het dak van het Forum. Ik vind dat een mooi vooruitzicht!

Ik wens u veul hail en zegen in ’t nije joar!

© Youtube René Paas

Verder na de subsidiekater

Provinciale Staten voerden gisteravond een spoeddebat over de toestand rond de subsidieverstrekking van afgelopen maandag. Begrijpelijk. Wat ruim een jaar geleden, bij het maken van de afspraken over de versterking bedoeld was als 'wat extra' voor mensen waarvan het huis niet in een versterkingsprogramma zit, is eergisteren geëindigd met een fikse kater.

Daar zitten we allemaal mee. In mijn beantwoording voor Provinciale Staten ging ik in op vragen over deze regeling. Over het karakter ervan. Over de oorzaken van de problemen afgelopen maandag. Over de uitvoering door SNN. En vooral natuurlijk: wat er nu moet gebeuren. Hoe zien de komende dagen en weken er uit? Maar eerst wilde ik iets anders zeggen.

Ik begrijp de kritiek van Provinciale Staten. En van vele anderen. En ik heb er geen geheim van gemaakt dat ik die deel. Ik was betrokken en voel me verantwoordelijk. En ik vind wat is gebeurd een beschamende vertoning. Ik heb dat maandag op televisie gezegd en ik herhaal dat in Provinciale Staten.

Dit had zo niet mogen gebeuren. En daarbij passen excuses

Dit zijn geen kaartjes voor een popconcert. Dit gaat over onze inwoners die recht hebben op subsidie. Dit had zo niet mogen gebeuren. En daarbij passen excuses. Aan iedereen die bij een gemeentehuis langdurig in de kou stond. Aan iedereen die zich een dag lang heeft zitten verbijten bij zijn computer. Aan iedereen die goed gedocumenteerd klaar zat om zijn aanvraag in te dienen en die daarvoor uiteindelijk niet de kans kreeg.

Ik vervul deze rol inmiddels bijna zes jaar. Vaak als leider van de Groningse bestuurlijke delegatie. Ik heb - net als vele anderen - eindeloos vergaderd, gebeld, gedreigd, met fakkels gelopen, geprocedeerd en petities aangeboden. En ik was niet eens de portefeuillehouder. Of ambtenaar, belast met dit dossier. Er zijn dus mensen die nog veel meer tijd en energie hebben gestoken in gesprekken met de rijksoverheid dan ikzelf. En zij zullen bevestigen: je krijgt zelden iets cadeau. Je komt zo ver als je komt.

© Groningen

Ook hier. Toen we ruim een jaar geleden een akkoord over de versterking presenteerden, hadden we daar ruim een half jaar intensief over onderhandeld. Met ambtenaren. Met ministers. Met verschillende departementen. Herhaaldelijk dreigde het mis te gaan. Het akkoord was nodig. De gaswinning zou stoppen. Er was meer kennis over veiligheid. En versterking kwam in een nieuwe fase.

Hoe kon je dan voorkomen dat buren ongelijk worden behandeld. En hoe konden we onze inwoners zelf meer regie geven? Hoe konden we er voor zorgen dat mensen een nieuwe start met hun huis konden maken?

Anderhalf miljard

Dat vergde maatregelen. Daarvoor kwam na veel gedoe bijna anderhalf miljard beschikbaar. Extra geld. Voor het overgrote deel kwam dat rechtstreeks ten goede aan onze inwoners. De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) maakte subsidieregelingen. 30.000 euro voor wie al een versterkingsadvies had, maar koos voor een nieuwe beoordeling. 30.000 euro als je buren versterkt moesten worden, maar jij niet. 17.000 euro als de gemeente je huis had opgenomen in een versterkingsplan, maar je had nog geen versterkingsadvies.

Maar wat nou als je woont in het gaswinningsgebied, maar je huis niet voorkomt in een versterkingsplan? En je had natuurlijk wel schade. En onzekerheid. We spraken af dat ook die bewoners een subsidie konden krijgen, bijvoorbeeld voor uitgesteld onderhoud of verduurzaming.

Het ging over 53.000 huizen. De overheden hielden de postcodegebieden aan die hoorden bij de IMG waardedalingsregeling. En het was een van de grootste bedragen in het akkoord. 300 miljoen euro. Maar wat konden we de subsidievragers bieden? We hadden ervaring met de waardevermeerderingsregeling. Niet iedereen deed daaraan mee. Mensen zouden ook niet allemaal het maximumbedrag willen. En we wilden (ook vanwege de wens van de maatschappelijke organisaties) een bedrag dat wat voorstelde. Dus leek 10.000 euro een verantwoorde keuze. Alle betrokken overheden, de gemeenten, de provincie en het rijk, stemden vol vertrouwen in met het volledige pakket.

Te optimistisch

Ik denk ook dat we collectief te optimistisch waren dat we eventuele problemen wel in onderling overleg konden oplossen. Met het zittende kabinet. Of met het volgende. Niemand kon vermoeden hoe lang de kabinetsformatie zou duren.

De regeling werd bovendien bewust laagdrempelig gemaakt. Dat is goed gelukt. Het effect bleek bij de eerste ‘tranche’ (de subsidie zou beschikbaar komen in delen), in de afgelopen zomer. Er was een grote belangstelling. Al na vijf dagen zaten we aan het subsidieplafond. Er dreigde loting, maar dat heeft het ministerie van BZK voorkomen door wat geld van de volgende tranches vooruit te halen.

Wij hebben vanaf dat moment voortdurend onze zorgen gedeeld over de grote belangstelling en het kleine budget. We hebben gewaarschuwd voor teleurstellingen. De reactie van het ministerie was consequent dat eerst maar moet blijken dat we het subsidieplafond halen. En dat alleen een nieuw kabinet meer geld kan regelen.

© Jan Willem Van Vliet

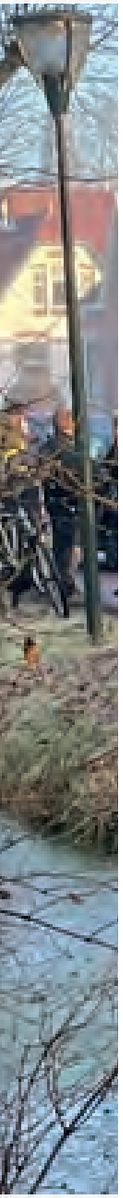

Vanaf de zomer hebben we vanuit de regio systematisch en breed aandacht gevraagd voor dit probleem. In ambtelijke contacten. In bestuurlijke contacten. Ikzelf bij het bezoek van de minister-president in augustus. In onze inzet op de kabinetsformatie. In de brief die ik schreef aan de informateurs. Mondeling, toen de formerende partijen in Groningen op bezoek waren. En ook vorige week nog, bij de brief van de regio aan Minister Blok... Helaas tot nu toe zonder resultaat.

Mensen die allemaal recht hadden op subsidie, maar elkaars concurrenten waren geworden

Ondertussen maakte iedereen zich klaar voor de volgende ronde. Het ministerie van BZK besloot de laatste twee tranches samen te voegen: 220 miljoen in één keer. En om loting te voorkomen, moesten aanvragen voortaan worden behandeld op volgorde van binnenkomst. En zo ontstond de wedstrijd van maandag. Lange rijen, fysiek en digitaal. Mensen die allemaal recht hadden op subsidie, maar elkaars concurrenten waren geworden.

Hard gelag

Het was maandag ook een hard gelag voor de uitvoeringsorganisatie, SNN. De subsidieregeling heette in de pers al snel de 'SNN-regeling'. Maar dat is het niet. SNN is uitvoerder van subsidieregelingen voor de drie noordelijke provincies. Het voert ook deze regeling voor het ministerie van BZK uit. En dat doet het zo goed mogelijk. SNN heeft in aanloop naar de openstelling regelmatig aangegeven dat er een beperkt budget was. En wat de spelregels waren.

En maatregelen genomen om een stormloop op te kunnen vangen. Er kwam meer capaciteit voor het aanvraagloket. Er kwam meer personeel. Er kwam een callcenter. En een digitaal systeem met een wachtrij. Daarnaast vroeg het ministerie van BZK om plekken in te richten waar mensen hun aanvraag fysiek konden inleveren. Daarvoor werden tien plekken ingericht, bij gemeenten. SNN waarschuwde dat wachtrijen lang konden zijn.

Uitgeput

Dat was niks teveel gezegd: maandagmorgen logden 50.000 apparaten in één keer in. Maar het systeem hield het. En er waren rijen bij gemeentehuizen; met name Hoogezand en Winsum. Er zijn extra mensen aan het werk gezet en voor het middaguur waren de rijen overal weg. Toen was er al voor ruim 50 miljoen aangevraagd. En achter hun beeldschermen zaten veel mensen te wachten.

Rond tien uur 's avonds was het budget uitgeput. Het 'subsidieplafond' was bereikt. En de afspraak was: de regeling sluit op de dag dat het plafond is bereikt. Dus om middernacht ging het loket dicht. Toen waren er ruim 25.000 aanvragen ontvangen. En er stonden nog 15.000 apparaten in de rij. Dat is niet hetzelfde als 15.000 mensen. Want SNN merkte dat voor iedereen die registreerde, er drie apparaten van de wachtlijst verdwenen.

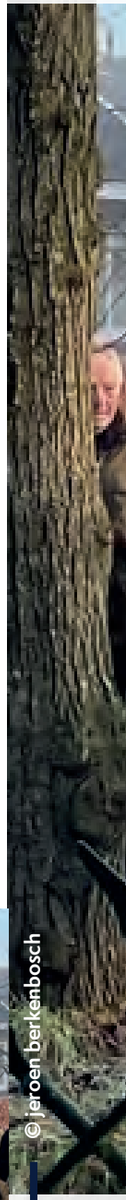

© jeroen berkenbosch

Ik heb namens het dagelijks bestuur van SNN (ik ben op dit moment voorzitter) aan de directeur gevraagd om een evaluatie van het proces. Om terug te kijken en om klaar te zijn voor de toekomst. Maar de uitgangspunten van de regeling waren voor SNN een gegeven. Er is niet genoeg voor iedereen. En wie het eerst komt, die het eerst maalt.

Wat nu?

Wat maandag is gebeurd, kunnen we niet terugdraaien. Maar we kunnen wel wat doen. En dat doen we ook. Ik heb overleg gevoerd met de gemeenten in het aardbevingsgebied. Wij maken ons zorgen over de mensen die zich niet hebben kunnen melden.

En de gemeenten zullen in de komende weken iedereen registreren die een aanvraag had willen doen. Mensen op de wachtlijst. En mensen die ondertussen teleurgesteld hun computer hebben afgesloten. Die registratie alleen lost overigens het probleem niet op. Want als je je meldt bij de gemeente, is alleen je melding veilig gesteld. Je subsidie vergt iets anders: extra geld.

Sinds maandag heb ik ook zelf weer intensief contact met Den Haag. Ik appte de minister-president toen op een lastig tijdstip: Rutte IV werd net beëdigd. Maar hij schakelde pijlsnel, dus ik had vrijwel meteen de secretaris-generaal aan de lijn. Er volgde contact met ambtenaren. En met Hans Vijlbrief, de nieuwe staatssecretaris. De inhoud van de gesprekken is steeds dezelfde: extra geld. Voor een nieuwe ronde. Deze keer zonder schaarste. In alle rust.

Excuses tellen alleen als ze worden voorzien van een geloofwaardig vervolg. Dat geldt voor de excuses die de minister-president in de Tweede Kamer uitsprak in de richting van Groningers. Het geldt ook voor mijn excuses, afgelopen maandag. Ik wil dat we het deze keer goed regelen.

‘Indien nodig wordt hiervoor extra geld beschikbaar gesteld’

Daarvoor zijn we afhankelijk van ‘Den Haag’. De nieuwe staatssecretaris beloofde in de media ‘er serieus naar te kijken’ als het subsidieplafond wordt overschreden. Welnu. Dat is gebeurd. Afgelopen maandag. Komende maandag komt hij bij ons langs. Om kennis te maken. En om een goed gesprek te voeren over de dingen die nog maar net op zijn bordje liggen. We verheugen ons op de kennismaking.

In het regeerakkoord staat een zinnetje over de ‘forse inspanning’ die nodig is ‘om het vertrouwen van de Groningers te herstellen’: ‘Indien nodig wordt hiervoor extra geld beschikbaar gesteld.’ We gaan ontdekken wat dat zinnetje betekent.

© Persbureau Meter

Gerards vertrek slaat een gat

De roman ‘Vaders en zonen’ van de Russische schrijver Ivan Toergenjev is een meeslepend verhaal. Het behandelt grote maatschappelijke vragen als: hoe kun je een goed mens zijn in een onrechtvaardige wereld? Hoe ga je om met het ongeluk van de ander? Hoe draag je bij aan een eerlijke samenleving? Het boek dateert uit 1862. Meer dan anderhalve eeuw oud. Maar die vragen zijn nog steeds actueel. En zonder meer van toepassing op het Groningen van vandaag.

Vader en zoon Kirsanov willen allebei vernieuwing. De zoon voelt veel voor de radicale aanpak. Maar zijn vader - u raadt het al - kiest voor de saaie weg. Die van geleidelijkheid en rede. Hij gelooft dat vooruitgang komt in kleine stappen. En dat die het resultaat zijn van overleg, wederzijds begrip en onderhandeling.

‘Interessant, zo’n literair uitstapje’, zie ik de aanwezigen denken. ‘Maar wat heeft dat te maken met Eemsdelta en het afscheid van burgemeester Beukema?’ Meer dan ze denken. Maar daarover straks meer.

Niet geschikt om alleen op de winkel te passen

In de raadszaal van de gemeente Eemsdelta wordt het ontslagbesluit plechtig voorgelezen. Ondertekend door ondergetekende. Soms is een ontslag aanleiding voor een feestje. Gerard Beukema werd in 2015 door mijn voorganger benoemd als waarnemend burgemeester van de toenmalige gemeente Delfzijl. Dat werd hij niet zomaar. Het burgemeesterschap van de noordelijke havenstad stond destijds niet bekend als een makkie. Je moest behoorlijk wat bestuurlijke bagage meebrengen om succesvol te zijn. Gerard had die bagage. En bovendien had hij er zin in. ‘Ik ben niet geschikt om alleen op de winkel te passen,’ zei hij destijds in een interview in het Dagblad van het Noorden.

Terug naar Groningen

Het waren juist de grote opgaven die hem aanspraken. En die waren er genoeg: werkloosheid, krimp, financiële problemen en de gevolgen van de aardbevingen. Wat voor Gerard ook meespeelde in zijn keuze voor Delfzijl was dat hij, na een lange periode bij het Interprovinciaal Overleg in Den Haag, weer terug kon naar Groningen. De provincie waarvan hij houdt. En waarvan hij 16 jaar (!) gedeputeerde was.

© Stella Dekker

Dat het waarnemerschap zo lang zou duren, had Gerard van tevoren niet kunnen bedenken. Maar dat juist híj vorig jaar op 1 januari het vertrouwen kreeg om ook waarnemend burgemeester te worden van de gemeente Eemsdelta, zegt veel. Gerard is goed bevallen in Delfzijl en Eemsdelta. Hij was een heel goede burgemeester. De aanloop naar de nieuwe gemeente was lang en ingewikkeld. Maar toen in 2018 bleek dat Delfzijl, Appingedam en Loppersum samen een gemeente moesten vormen, is daar stapsgewijs en harmonieus aan gewerkt. De gemeente Eemsdelta stáát er, is kansrijk en heeft volop energie, perspectief en plannen.

Dossiervreter

Gerard werd in de laatste periode de ongekroonde koning van de strijd tegen de gevolgen van de aardbevingen. Daar had hij een belangrijke rol te vervullen, met het epicentrum van de aardbeving-sproblematiek binnen de gemeentegrenzen. Hoe - om in de termen van Toergenjev te spreken - ga je om met het ongeluk van de ander? Hoe draag je bij aan een eerlijke samenleving?

Als een tijger stortte Gerard zich op de versterkingsoperatie. Daarin kon hij alles kwijt waar hij goed in is. Gerard is een dossiervreter. Dat zie je ook letterlijk. Want hij is een van de weinige mensen die nog rondlopen met indrukwekkende stapels papier, in plaats van met alleen een iPhone of tablet.

Hij verdiept zich ook echt in al die stukken. Zo bouwde hij een encyclopedische kennis op van het aardbevingsdossier en de versterking. Als je met Gerard praat, steek je daar altijd wat van op. En niet alleen omdat hij de feiten kent. Hij heeft daarnaast een groot tactisch en strategisch inzicht. En hij weet, met zijn jarenlange ervaring in Groningen en Den Haag, hoe het politieke en bestuurlijke spel wordt gespeeld. Daar hebben Eemsdelta en de provincie Groningen zeker van geprofiteerd.

Daarbij is Gerard geen ‘scherpslijper’, zoals hij ooit zelf in een artikel bij zijn afscheid als gedeputeerde zei. “Ik heb van wapengekletter nooit gehouden. Sommige politici zullen dat een minpunt vinden.” Gerards kracht ligt ergens anders. Hij is scherp, maar ook vriendelijk en verbindend. Slim en ervaren, maar ook loyaal en bescheiden. En hij wordt vertrouwd door bestuurders en inwoners.

Sommige politici zullen dat een minpunt vinden

En daar komt Toergenjev weer om de hoek kijken. Gerard Beukema is een liefhebber van het werk van deze grote Russische schrijver. Bij zijn afscheid van de provincie kreeg hij zijn verzamelde werk aangeboden. Ik vraag of hij het al uit heeft. En ik zie aan Mirjam dat dat beslist zo is. Het verbaast mij niet. Want met zijn wijze en bedachtzame optreden zou Gerard zomaar zelf een personage uit een van Toergenjevs boeken kunnen zijn.

© Reyer Boxem

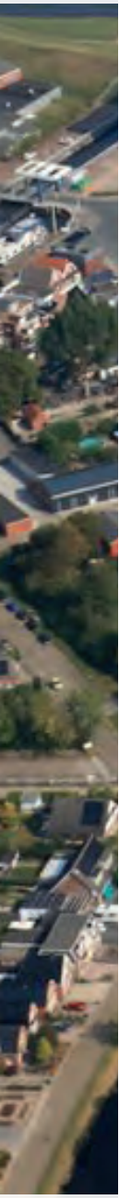

Waarbij hij mij vooral doet denken aan vader Kirsanov in het boek ‘Vaders en zonen’. De man die vooruitgang wil scheppen door te overleggen en met argumenten te komen. Door verbinding te zoeken en druk op te bouwen, zonder daar een drama van te maken. Dát is voor mij Gerard Beukema ten voeten uit. Een burgemeester met de bedaardheid van een Russische romanfiguur. Maar tegelijkertijd een mens van vlees en bloed, die zich keihard heeft ingezet voor de inwoners van Delfzijl en Eemsdelta.

Om middernacht vannacht komt aan waarnemend burgemeesterschap van Gerard ten einde. We gaan hem enorm missen. Dat is een soort cliché, wanneer iemand afscheid neemt. Maar ik ben er van overtuigd dat de meeste mensen die toekijken ook ervaren dat Gerards vertrek een gat slaat in Eemsdelta. De inwoners, de raad, het college: het zal voor hen wennen zijn zonder Gerard.

Ongetwijfeld irritant

Dat geldt ook voor mijzelf. Onze gezamenlijke geschiedenis gaat nog nét niet terug tot de tijd van Toergenjev, maar we komen een heel eind. Ergens begin jaren ’90 kwam hij als gedeputeerde uitleg geven in de Groningse gemeenteraad over de nieuwbouw van het provinciehuis. Daarvoor moesten oude panden (uit de tijd van Toergenev) wijken, in ruil voor een modernistische ‘balk met drie vingers’, in de woorden van de architect. En ik vond dat niet meteen een aantrekkelijke gedachte. Balken hebben geen vingers!

Als jeugdig en ongetwijfeld irritant gemeenteraadslid refereerde ik aan de zoveelste discussie over de inrichting van het binnenlands bestuur. En ik vroeg aan de grote gedeputeerde Beukema wat voor garantie hij eigenlijk had dat de provincie over tien jaar nog zou bestaan. Gerard was ‘not amused’ en antwoordde een beetje knorrig dat de provincie nog lang zou bestaan. In zijn slottoespraak vanmiddag voor de gemeenteraad van Eemsdelta herinnert hij zich hoe hij zijn irritatie liet blijken voor de microfoon van RTV Noord.

Beukema verzuchtte over het aanhoudende gezeur van een piepjong Gronings gemeenteraadslid: ‘Kan die repeteerwekker aan de Grote Markt niet uitgezet worden?’ Daar kon ik het mee doen!

Beste Gerard,

De repeteerwekker is uit. Ironisch dat we de laatste jaren eendrachtig samenwerkten, jij als burgemeester, ik als commissaris van de Koning in een provincie die inderdaad nog steeds springlevend is. Ook toen had je al een vooruitziende blik. Ik heb de samenwerking met jou bijzonder gewaardeerd.

Ik dank je voor alles wat je voor de gemeente Eemsdelta, haar voorganger Delfzijl en de provincie Groningen hebt betekend. Het was groots en soms even meeslepend als een Russische roman. Ik dank je ook voor wat je voor mij hebt betekend. Het was comfortabel om zo’n verstandige bestuurder in de omgeving te hebben.

Ik wens jou, samen met Mirjam, een prachtige toekomst toe. Waarin je onder andere tijd hebt om veel mooie boeken te lezen. Maar waarin we je hopelijk ook af en toe nog tegenkomen. Het ga je goed!

© Koos Boertjens

Februari

Zes jaar

Kees Stip had er vast een prachtig gedicht over kunnen schrijven, met de titel: bij een plein. Maar helaas, hij overleed in 2001. En dus mocht ik deze maand terugkijken op 50 jaar Julianaplein. En mocht ik, anders dan gewoonlijk, ditmaal niet iets openen, maar juist sluiten. Want het Julianaplein gaat ‘over de kop’, zoals dat heet, als onderdeel van de vernieuwde ringweg-zuid.

Toen ik werd beëdigd als de nieuwe commissaris van de Koning in Groningen, noemde ik in mijn eerste toespraak dit plein. Inmiddels is dat zes jaar geleden.

Deze maand mocht ik langs bij de minister bij de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, om beëdigd te worden in verband met mijn herbenoeming als commissaris van de Koning.

De grote lach op de foto doet niets af aan de plechtigheid van het moment. De ambtseed onderstreept dat je een ambt draagt dat groter is dan jezelf. Daarvan ben ik mij elke dag bewust. De minister ook. We kennen elkaar al lang. De eedaflegging was de eerste keer dat we elkaar in volle ernst met 'u' aanspraken. Dat stopte meteen daarna in het goede gesprek dat er op volgde.

Aan dit formele moment ging een zorgvuldig proces vooraf, dat leidde tot een Koninklijk Besluit en de beëdiging. In december adviseerden Provinciale Staten van Groningen om mij weer voor zes jaar te benoemen als commissaris van de Koning. Dat dat gebeurde, is een blijk van groot vertrouwen. En het is tegelijk een opdracht om het vertrouwen waar te maken, van de regering, maar vooral van Provinciale Staten en van alle Groningers die zij vertegenwoordigen.

© ministerie

februari

Afspraken februari

1 februari

Gastspreker cursus strategisch advies, Thorbecke Academie, Groningen

2 februari

Statenvergadering (digitaal)

3 februari

Opening landelijk congres ‘Beste Bestuurder’, samen met burgemeester Sloots, Stadskanaal

7 februari

Digitaal werkbezoek aan Agentschap Telecom, Groningen

Bezoek aan aardbevingsgedupeerden gaswinning, Zeerijp

9 februari

Nieuwjaarswandeling met burgemeester Van der Tuuk, Nienoord

11 februari

Werkbezoek aan centrum Stadskanaal

14 februari

Spreken op intern afscheid gedeputeerde Henk Staghouwer

15 februari

Regiegroep SNN, Groningen

17 februari

Aanwezig bij Kamerbehandeling toekomst kinderhartcentra Nederland, Den Haag

18 februari

Besloten verhoor parlementaire enquêtecommissie gaswinning Groningen, Den Haag

28 februari

Bijeenkomst Ambassadeurs van Groningen, Euroborg

Bij een plein

50 jaar Julianaplein. En meer wordt het niet.

Officiële openingen zijn gesneden koek voor me. Maar zoals echtscheidingsfeesten veel zeldzamer zijn dan huwelijksfeesten, komen officiële sluitingen ook zelden voor. Meestal wordt het oude geruisloos ingeleverd voor het nieuwe, dat dan doorgaans wel met de nodige feestelijkheden wordt gepresenteerd.

Nee, het komt hier nooit af!

Vandaag mocht ik een handje helpen bij een officiële sluiting. Op z'n Paasbest gekleed, met een flatteuze veiligheidshelm, veiligheidslaarzen en een veiligheidshesje. Net als iedereen, dus het viel niet op. Er waren veel mensen. En het was een memorabel moment. Na vijftig jaar trouwe dienst wordt het Julianaplein vandaag definitief buiten gebruik gesteld.

Prachtig synchroon drukte ik met burgemeester Koen Schuiling, Hoofdingenieur-directeur Joost de Ruig van Rijkswaterstaat en Hans de Koning, de managing director van Max Bögl Nederland, namens de bouwers, een rode knop in. Er verscheen een banier. Er klonk applaus. En de handeling was verricht.

© Persfotobureau D. van der Veen - Groninger Archieven

Het Julianaplein is voor veel mensen niet zomaar een plein. Het is een symbool. Zes jaar geleden hield ik mijn installatietoespraak in de Staten van Groningen. Ik besprak de noodzaak van samenwerking in het noorden. We moeten samenwerken om indruk te maken in de rest van het land. Ook als bestuurders de samenhang van hun provincie of gemeente met de buren mochten vergeten. Ook als wij uit het oog zouden verliezen dat Groningen, Friesland en Drenthe samen nog niet de helft van de inwoners van Zuid-Holland hebben, dus dat we elkaar nodig hebben om een beetje indruk te maken, in Den Haag of in Brussel. Ook dan laten onze inwoners zien dat ze al lang voor elkaar hebben gekozen.

Ontroerende ontmoeting

Want elke werkdag opnieuw vond een ontroerende ontmoeting plaats tussen duizenden Groningers, Drenten en zelfs Friezen. Bij ons in Groningen. Op het Julianaplein. Onderweg naar hun werk. Naar hún UMCG, hún Universiteit, hún Hanzehogeschool. En soms zelfs hún Provincie Groningen!

Die ontmoetingsplek is dus vanaf vandaag buiten gebruik gesteld. En hij komt hier ook niet meer terug. Het toekomstige Teletubbie-landschap met fly-overs en tunnels moet garanderen dat het verkeer nooit meer vaststaat op de enige plek tussen Amsterdam en Hamburg waar je voor een verkeerslicht moet wachten. Een impuls voor de bereikbaarheid van het fysieke hart van de noordelijke samenwerking.

Maar, gelukkig voor iedereen die in coronatijden weet dat er behoefte is aan ontmoeting: het verkeer zal altijd weer ergens anders een ontmoetingsplek creëren. De aanpak van de Ring Zuid is een groot en ambitieus project. Een moeilijk project ook. Maar als het straks klaar is, zal er weer behoefte zijn aan nieuwe projecten. Mogelijk met nieuwe, feestelijke buitengebruikstellingen. En nieuwe mogelijk-heden om elkaar te ontmoeten. Nee, het komt hier nooit af.

© Persfotobureau D. van der Veen - Groninger Archieven

Een Staghouwertje doen

We beginnen met zingen. Lang zal-ie leven. Henk bloost er van. Maar hij wordt vandaag zestig. Dus het komt hem toe. Henk maakte veel later dan Nienke bekend dat hij ermee zou stoppen als gedeputeerde. Maar hij neemt eerder afscheid. 'Want vele laatsten zullen de eersten zijn.' Het is in bescheiden kring. Enkele tientallen mensen in de Statenzaal. Een onbekend aantal via de livestream.

Iemand zegt schertsend 'excellentie'. En meteen voelt Henk zich opgelaten. Hier is hij onder vertrouwd volk. Geen poespas. Allemaal mensen waarmee Henk nauw heeft samengewerkt.

De verhoudingen zijn veranderd. Henk kiest het moment. Omdat hij er nu even tijd voor heeft, hier in Groningen is. Wij bewegen mee. Want als regionaal bestuur, weten we dat alles wijkt voor de agenda van een minister.

Niet langer kind aan huis te zijn, maar er te wonen

Het moet ook voor Henk even wennen zijn... Als iemand ergens 'kind aan huis' is, betekent dat, dat hij er niet echt woont. In de afgelopen jaren was Henk kind aan huis op de ministersgang bij LNV. Om bijvoorbeeld met Staatssecretaris Martijn van Dam te praten over de zeehondenopvang. Of bij minister Carola Schouten over ... ja wat eigenlijk allemaal? Het moet een vervreemdende ervaring zijn om daar nu niet langer kind aan huis te zijn, maar er te wonen. Al is het maar tijdelijk. En gewoon je gasten te ontvangen in dezelfde Blauwe Kamer, waar je – bijvoorbeeld bij die lange gesprekken over gaswinning – vele uren zelf te gast was.

Kippenhok

Met Henk verloren we de nestor van het college. In 2013 begon hij als jongste bediende in een college dat al even draaide. Dat deed hij na een imposant aantal vlieguren in Provinciale Staten. Wiebe van der Ploeg van GroenLinks was opgestapt. Henk sprong in het gat. Hij trof een werkveld aan, dat je kunt vergelijken met een kippenhok waar een vos zich meldt. De meeste organisaties zaten hoog in de boom. Er werd volop gekakeld tegen elkaar. Niemand luisterde.

© sanderstock

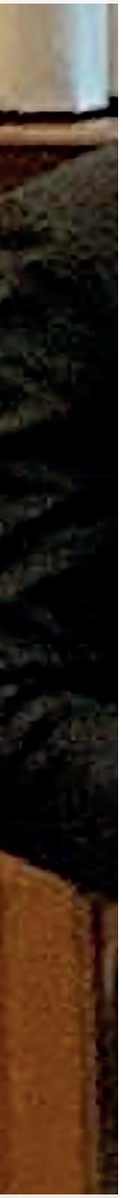

Al snel na zijn installatie keerde de rust weer in het kippenhok. Want Henk begon te luisteren. Om mensen en organisaties te leren kennen in zijn nieuwe rol. Horen wat ze willen en wat ze van de provincie willen. Wat ze van Henk willen. Dat was niet alleen wennen voor de organisaties. Ook de beleidsafdelingen zagen een andere stijl van besturen. Iemand die vragen stelde en adviezen overnam. Iemand die ambtelijke deskundigheid op waarde wist te schatten. Dat waren ze (kennelijk) al even niet meer gewend. En nog altijd hoort Henk graag eerst hoe ambtenaren over zaken denken. Maar het is ook duidelijk dat hij daarna zijn eigen afwegingen maakt.

Want het juiste midden ligt zelden in het midden

Ja, wij hebben er best een voorstelling van hoe hij nu als kersverse landbouwminister te werk gaat. Luisteren, aanhoren, mensen leren kennen. Eerst even de kat uit de boom kijken. En daarna een verstandige positie kiezen. Het juiste midden. Dat is niet het gemiddelde tussen Esther Ouwehand en Caroline van der Plas (voorzover iemand dat ooit kan vinden). Want het juiste midden ligt zelden in het midden. Het juiste midden vergt keuzes die houdbaar zijn in de toekomst.

Nog niet jarig

Gelukkig kent Henk zijn 'werkveld' al goed. Een medewerker vertelt in zijn toespraakje dat hij het introductiedossier voor de minister van landbouw heeft gelezen. 80%, dacht hij, hoeft Henk niet te lezen. Hij kent het al. De schaal is natuurlijk groter. Maar zelfs schaalvergroting is vertrouwd in de Landbouw. Want ook landelijk moet het roer stukje bij beetje om in de landbouw. Het mag, nee moet, allemaal minder intensief. Met meer oog voor de biodiversiteit.

En met minder stikstof. En met alle respect natuurlijk voor zijn collega oud-gedeputeerde Christianne van der Wal, de stikstof-crisis ligt toch voor een groot deel op Henks bordje. Hij zal voor een deel opgelost moeten worden door iets te doen aan de veestapel. En misschien ook wel aan de naoorlogse traditie dat ons kleine landje zoveel mogelijk monden in de wereld voedt. Die ambitie, die traditie - dat is een van de hete hangijzers. Er wordt gepassioneerd verschillend over gedacht. Ook dat weet Henk uit ervaring: hij bleef in gesprek, maar was onverzettelijk toen een trekker de deur van het Provinciehuis inreed.

Ja, wij vinden het fantastisch dat een collega-bestuurder uit Groningen de overstap maakt naar het ministerschap. En nee, we benijden hem niet als het om dit onderwerp gaat. Want de belangen zijn groot en je gesprekspartners zijn het niet erg eens met elkaar over de richting die het uit moet. Wie minister van landbouw wordt, is nog niet jarig!

© Provincie Groningen

Dus als we Henk feliciteren, is dat letterlijk bedoeld. We wensen hem geluk. In zijn nieuwe rol. Ook hier is het goed dat hij de kalmte terug brengt bij alle mensen die je aan tafel wil hebben. Maar tegelijk is het evident dat er niet meer zoiets is als een eenvoudige, tamelijk pijnloze oplossing.

‘Dat we de predatie van de vos in die zin gaan reguleren’

In het Dagblad van het Noorden werd gesteld dat Henk door Provinciale Staten in de debatten nooit erg op de proef is gesteld. De krant is benieuwd hoe hij het er op dit punt in Den Haag zal afbrengen. Die nieuwsgierigheid heeft hij waarschijnlijk zelf ook.

Kritiek op de krant is altijd gevaarlijk. Maar ik waag het te betwijfelen of Henk zelf ook vindt dat de Staten hem niet erg op de proef hebben gesteld. Als je meer dan zeven uur debatteert over wat volgens een te makkelijk frame ‘een brief op bestelling’ was - ben je dan niet op de proef gesteld?

Aan de andere kant: als voorzitter van de Statenvergaderingen heb ik wel eens met bewondering vastgesteld waar Henk mee wegkwam. Het is bijvoorbeeld weinig gedeputeerden gegeven om de Staten stil te krijgen met een zin als: ‘Ik kan u verzekeren dat ik er goed voor ga zorgen dat de borging goed wordt geborgd. Want dat is heel belangrijk.’

En terwijl ik dit lees, zie ik Henk in de Staten staan. Met zijn linker- en rechterhand elk aan een kant van het katheder. Een beetje voorover. Rustig en onverstoorbaar. Of hij zit achter de tafel, met zijn handen over elkaar gevouwen voor de borst. Waarna hij een Staghouwertje uitspreekt waarmee hij ook Ankie stil krijgt. ‘Dat we de predatie van de vos in die zin gaan reguleren’... of zo. Reguleren en beheren krijgen een nieuwe dimensie!

Beste Henk,

Ik gun je zulke momenten in de Tweede Kamer. Zoals ik, zoals wij, je alle succes van de wereld gunnen om als minister echt het verschil te maken en de landbouw een goede richting in te duwen. Je hebt laten zien dat je dat kunt. Met het programma ED2050. Met de regiodeal natuurinclusieve landbouw. Met de biologische landbouw. Ik wil maar zeggen: de voortekenen zijn veelbelovend.Dank je wel voor de sporen die je in onze provincie hebt getrokken. We wensen je een vruchtbaar verblijf op de zolderverdieping van het Huis van Thorbecke. En we houden graag contact.

© Naj

Maart

Het ongeluk dat we zagen aankomen

Deze maand lag een schaduw over alles wat we deden. De Russische inval in Oekraïne begon op 24 februari.

Vanaf dat moment, kwamen de gruwelijke berichten over deze misdadige militaire missie keihard binnen. Bruter, cynischer en bloediger dan we ons konden voor-stellen. De wereld keek geschokt toe en begon steun te verlenen. Te langzaam naar de smaak van velen die zich afvroegen of we niet meer konden doen. En dat was het dreigende en naargeestige decor voor al onze activiteiten.

Talloze onschuldige burgers zitten opgesloten in het slagveld. Ze worden in hun huizen bestookt met raketten en granaten. Miljoenen inwoners vluchten weg uit Oekraïne en een deel van deze vluchtelingen komt naar Nederland. Gelukkig verwelkomen wij hen met open armen. Maar de opvang van vluchtelingen in ons land is al langere tijd problematisch. 'Ter Apel' biedt dagelijks aan veel en veel meer mensen onderdak dan kan. En dat leidt tot mensonterende en onhygiënische situaties, ondanks de goede wil en de tomeloze inzet van de medewerkers.

Beschamend

Dat was al duidelijk toen de Taliban de macht in Afghanistan overnam. Het gebrek aan opvangcapaciteit leidde tot beschamende taferelen, eind vorig jaar. Mensonterende toestanden in overvolle tenten in Ter Apel, de plaats in Nederland die de pech had het enige aanmeldcentrum te zijn in een totaal verstopt systeem.

De crisis toen leidde tot provisorische oplossingen. Veel tijdelijke opvangruimte werd gecreëerd. En Groningse bestuurders, waaronder ikzelf, bleven Haagse beslissers confronteren met het feit dat het een kwestie van tijd was, voordat de capaciteit opnieuw te krap zou zijn. We vertelden dat het beschamend was dat ons dit één keer was overkomen, maar dat we het aan niemand zouden kunnen uitleggen wanneer straks opnieuw honderden mensen zouden moeten overnachten in ruimtes met beperkt sanitair en zonder bedden.

© ANP

Zover is het inmiddels. Ook zonder de Russische inval in Oekraïne, waren er problemen ontstaan. Maar nu zijn ze huizenhoog. Het vergt veel inzet, van gemeenten, van vrijwilligers, zeker ook van de Veiligheidsregio Groningen, om de mensen uit Oekraïne een plekje te geven. En ondertussen zijn er ook nog asielzoekers, afkomstig uit veel andere landen. Reden voor voortdurend overleg tussen gemeenten, de regio en het Rijk en het COA, zowel landelijk als in Ter Apel.

Russisch of Gronings gas?

De misdadige praktijken in Oekraïne schreeuwen om een reactie. En al snel regende het sancties. De oorlog en de wil in de Europese Unie om maatregelen te nemen tegen Rusland, maken ook duidelijk hoe afhankelijk het Westen is van Russisch gas. De wil om die afhankelijkheid te verminderen en de noodzaak om dat ook te doen om de klimaatveranderingen en de teruglopende biodiversiteit tegen te gaan, maken de urgente om over te stappen naar duurzame energie alleen nog maar groter.

En tegen die achtergrond overlegt de regio met staatssecretaris Vijlbrief over schade en versterking. En over de sluiting van het Groningenveld, en de winstwaarschuwing van inmiddels oud-minister Blok dat er misschien toch nog veel meer gas in Groningen gewonnen moest worden.

In maart werd duidelijk dat het kabinet vasthoudt aan de beëindiging van de gaswinning bij ons. En dat de staatssecretaris er in is geslaagd om de door zijn voorganger aangekondigde extra gaswinning dit jaar heel klein te houden. Sluiting volgt binnen twee jaar. Maar ook hier zijn de donkere wolken van de Oekraïne zichtbaar: want steevast wordt bij die belofte de waarschuwing verstrekt dat niemand volledige zekerheid over spoedige sluiting kan geven vanwege 'de internationale omstandigheden'.

maart

1 maart

Werkbezoek college van Gedeputeerde Staten aan Groningen Airport Eelde

Ondertekening koopcontract Ecolution

2 maart

In ontvangst nemen ‘Nachtwacht der Onmisbaren’, FNV

4 maart

Bezoek aan Next Generation Shipyards, winnaar van de Groninger Ondernemingsprijs, Lauwersoog

Aanwezig bij ‘Op weg naar het Lagerhuis’, provinciehuis

8 maart

Spreekbeurt voor Rotary Groningen-West

9 maart

Vergadering Provinciale Staten

10 maart

Beëdiging in verband met herbenoeming als commissaris van de Koning door de minister Bruins Slot van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Den Haag

Gastspreker op voorjaarsbijeenkomst voor ambassadeurs in Nederland, van het Netherlands Institute for Multiple Democracy (NIMD), Den Haag

15 maart

Bestuurlijk overleg met Staatssecretaris Vijlbrief van Economische Zaken en Klimaat, provinciehuis

16 maart

Statendag

Fonds voor de Landbouw, provinciehuis

17 maart

Diner pensant kring van commissarissen van de Koning en kring van griffiers provincies, Den Haag

21 maart

Prins Bernhard Cultuurfonds, Groningen

22 maart

‘Rijksherenoverleg’ asielopvang en huisvesting

29 maart

Dagelijks bestuur SNN (digitaal)

30 maart

Statendag

“Een zekere mate van dwang is nodig”

De brief laat aan duidelijkheid niets te wensen over. De burgemeesters die voorzitter zijn van een veiligheidsregio en de commissarissen van de Koning, die ‘als rijksheer’ gevraagd zijn om te helpen voorzien in voldoende capaciteit voor de opvang van vluchtelingen, vinden dat de tijd voor vrijblijvend en vrijwillig gepraat voorbij is.

Wij vragen vandaag “het kabinet met klem om het instellen van juridisch instrumentarium in de vorm van aanwijzingsbevoegdheid en een mogelijkheid tot vorderen van opvangmogelijkheden. Dit is nodig om de druk van de vluchtelingenstroom op de samenleving gelijkmatig over het land te verspreiden en om met spoed opvanglocaties beschikbaar te krijgen. Op dit moment vindt medewerking voor het oplossen van het opvangvraagstuk plaats op vrijwillige basis. De grenzen van wat mogelijk is op basis van vrijwilligheid, zijn nu bereikt. Een zekere mate van dwang is nodig om ook de toekomstige vluchtelingenstroom op te kunnen vangen.”

Daadkracht essentieel

Ik ben blij met deze brief, niet alleen vanuit Groningen, maar vanuit alle burgemeesters en commissarissen van de Koning die hierin een rol hebben. Ook de helderheid ervan ervaar ik als steun, want de toestand in TerApel wordt opnieuw onhoudbaar, door gebrek aan opvangcapaciteit in de rest van het land. Dat er problemen zouden ontstaan, ook als Poetin niet zijn buurland was binnengevallen, was te voorzien. Ik heb er indringend voor gewaarschuwd. Maar ik was niet de enige.

Maar nu Europa ineens veel Oekraïense vluchtelingen moet opvangen, wordt de situatie werkelijk rampzalig. Koffie drinken is niet verboden, maar daadkracht is essentieel. Burgemeester Koen Schuiling heeft namens de Veiligheidsregio Groningen opnieuw een ‘bijstandsverzoek’ moeten indienen bij het rijk.

De opvang van vluchtelingen, alle vluchtelingen, is door haar omvang een nationale kwestie geworden. Die kun je niet alleen in Ter Apel oplossen. Als iedereen meewerkt, is het goed te doen. Maar het wordt hoog tijd dat het kabinet zich van de medewerking van alle Nederlandse gemeenten verzekert.

© neirfy

April

Handen schudden of niet?

April was een maand met veel gezichten. Allereerst was het de maand waarin de Russische inval in Oekraïne dagelijks zijn schaduw over onze samenleving werpt. En waar ik inval schrijf, is oorlog natuurlijk beter op zijn plaats.

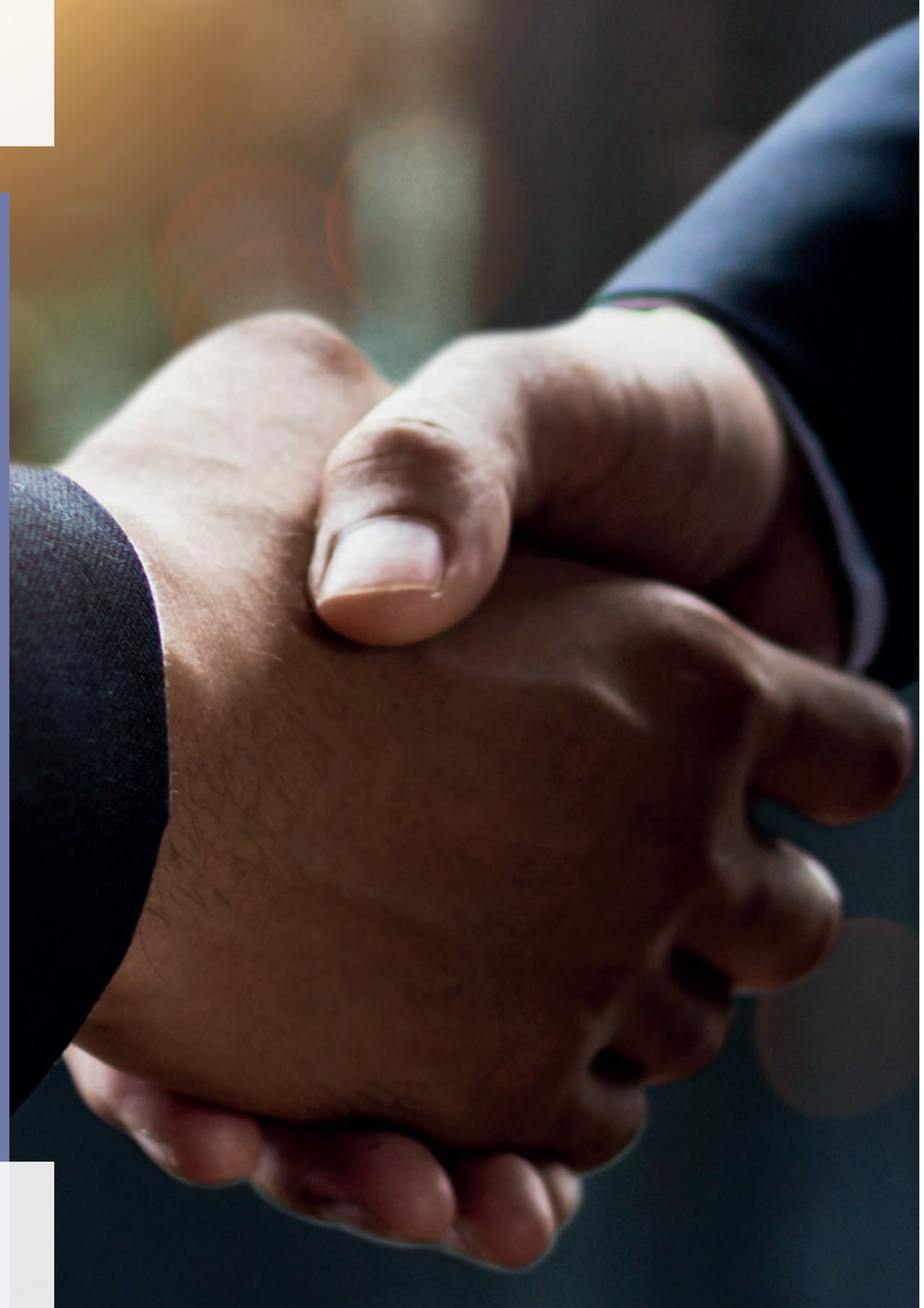

© khwanchai

April was ook de maand waarin je aan de hoeveelheid bijeenkomst en afspraken buiten de deur duidelijk kunt zien dat de Corona-maatregelen niet meer gelden. Het wemelt werkelijk van de uitnodigingen. Er zijn veel inhaaleffecten. Maar de grote hoeveelheid ontmoetingen is er zeker een. Het zijn er zoveel, dat je soms buiten adem raakt.

We hebben echt iets in te halen en willen elkaar nu ook echt in de ogen kunnen kijken, lijkt het. En dat levert soms ongemakkelijk momenten op. Hoe doe je dat ook al weer, handen schudden? Of blijven we dat in de toekomst overslaan en geven we een boks of een elleboog? Veel ontmoetingen beginnen met een lichte verwarring. Alleen zoenen blijft voorlopig nog uit den boze, geloof ik.

april

1 april

Prins Claus Concert SNN, De Oosterpoort, Groningen.

4 april

Werkbezoek aan het Openbaar Ministerie Noord-Nederland, Groningen.

6 april

Bijeenkomst Provinciale Staten over bestuurscultuur, Zeegse.

7 april

Opening veerdienst Groningen-Noorwegen, Eemshaven.

8 april

Wandeling met burgemeester Hoogendoorn, gemeente Midden-Groningen, Middelstum

Werkbezoek college van Gedeputeerde Staten aan Liefstinghsbroek, Weende.

13 april

Voorzitten vergadering Provinciale Staten

Opening kunstwerken bij ingang Provinciehuis over Artikel 1 Grondwet.

20 april

Gesprek Provinciale Staten met de Nationale ombudsman over gaswinning

Diner pensant commissarissen van de Koning met Minister-President Rutte en Minister Bruins Slot, Catshuis, Den Haag.

21 april

Ontvangst Staatssecretär Lindner van Nedersaksen, Provinciehuis.

25 april

Ontvangst van de heer Balayan, ambassadeur van de Republiek Armenië

Afnemen ambtseed nieuwe medewerkers provincie, Provinciehuis

Voorzitten Stuurgroep Grensoverschrijdende Samenwerking, Zwolle

26 april

Voorzitten regiegroep SNN, Groningen

27 april

Koningsdag

28 april

Werkbezoek opvanglocatie vluchtelingen Oekraïne in Oude Pekela

29 april

Werkbezoek aan Blauwestad
Wandeling met burgemeester Schuiling, gemeente Groningen

Boekpresentatie De arm van Johannes de Doper, Martinikerk

Ontvangst wandelaars Tocht om de Noord, Martinikerk

Sees snart, Norge!

In het Rijksmuseum voor Oudheden, in Leiden, ligt een gouden ring. Een Vikingring. Die ring is gevonden in Zeerijp, relatief dicht bij de Eemshaven. Kenners denken dat de ring dateert uit de vroege middeleeuwen. Dus uit de periode van tot 1000 jaar na Christus. De tijd van de monniken en ridders. En van Vikingen! In die tijd was er handel met de Noormannen. Ze voeren in prachtige overnaadse zeil- en roeiboten naar onze streken. Om dingen te brengen … en te halen natuurlijk!

Laten we voor het gemak zeggen dat het dus dik duizend jaar heeft geduurd voordat er weer een nieuwe vaarroute met de Noormannen tot stand is gekomen. Met een boot die waarschijnlijk wel wat comfortabeler is dan het schip waarmee de Noormannen het indertijd aandurfden. En ook wat groter. Want het prachtige schip waarmee het vanaf vandaag gebeurt, biedt plek aan 2500 passagiers.

Eigenlijk zijn wij het diepe Zuiden van Scandinavië

Inmiddels hebben al 80.000 mensen een reis geboekt. Dat is vast het resultaat van de tamelijk uitnodigende campagne die bij de opening van deze veerdienst hoort, om Noorwegen eens te gaan bezoeken. Er is dus een markt. Voor reizen naar het échte ‘Hoge Noorden’.

Want wat ze in de Randstad ook zeggen: Groningers wonen niet in het ‘Hoge Noorden’. Eigenlijk zijn wij het diepe Zuiden van Scandinavië. De nieuwe vaarverbinding maakt dat voelbaar. Om een bekende Amerikaanse president te parafraseren: ‘Jeg er en Skandinavisk!’

© twixter

Ik heb er vertrouwen in dat deze nieuwe verbinding tussen Eemshaven en Scandinavië ons veel goeds zal brengen. Zowel op het terrein van toerisme als wanneer je denkt aan innovatie en economie. Want zoals we allemaal op school geleerd hebben: economie volgt infrastructuur. Deze veerdienst is pure infrastructuur. Nu al goed voor 400 banen. Dat is echt heel erg goed.

Dat deze route mogelijkheden biedt voor toerisme is evident. Laten we er met z'n allen voor zorgen dat onze Groningse gastvrijheid veel Noorse bezoekers naar onze regio brengt. Genieten van de stad. Van Winsum, het mooiste dorp van Nederland. En van al die wierden en middeleeuwse kerkjes, die ook op de Vikingen al zo'n enorme aantrekkingskracht hadden.

We hebben veel gemeen met Noorwegen, met Zweden en de andere Scandinavische landen. De grote vraagstukken zijn hetzelfde. Dan doel ik op bijvoorbeeld op de verduurzamingsopgave die we met z'n allen hebben om onze aarde wat langer leefbaar te houden.

Waar het woord 'windhandel' een andere betekenis heeft gekregen

De Eemshaven, waarvandaan de boot vertrekt, is verantwoordelijk voor een groot deel van onze nationale energievoorziening. Dit is de plek waar het woord 'windhandel' een andere betekenis heeft gekregen. We werken hier aan een transitie van fossiele energie naar duurzame opwekking en transport van energie. Wind en waterstof zullen hiervoor belangrijke pijlers worden.

© Johan Bosma

Juist op deze terreinen zoeken we als Noord-Nederland samenwerking met onze Scandinavische partners. Samen nieuwe technieken ontwikkelen om de vergroening van onze samenleving vorm te geven.

Het doet me dan ook deugd dat de directie van Holland Norway Lines nu al bezig is, dus nog voor de eerste afvaart, met de ontwikkeling van een fossielvrij nieuw schip. Ik ben er van overtuigd dat we daar met de kennis in deze regio van scheepsbouw en energie een bijdrage aan kunnen leveren.

Missie

We kunnen de kachel best twee graden lager zetten, maar er is meer nodig. We hebben echt nog een flinke ontdekkingsreis voor het klimaat voor de boeg. Mede daarom organiseren we als provincie en gemeente Groningen in mei een missie naar Zweden en Finland. En in augustus naar Denemarken en Noorwegen. De onderwerpen zullen u bekend voorkomen: wind, waterstof, duurzaam transport en voedselproductie.

Ik wens deze vaarroute alles succes van de wereld. Dit schip nog een keer dopen gaat niet, want dat brengt ongeluk. Maar een behouden vaart wensen, en alle volgende keren daarna, dat doe ik wel. Ik wens de hopelijk vele opvarenden talloze behouden vaarten.

Ik hoop dat Noorwegen en Groningen de komende jaren heel veel plezier van elkaar hebben. Tot gauw, Noorwegen! Sees snart, Norge!

© Matthé ten Wolde

Mei

Nederland is geen groot land

In november van vorig jaar verbleven de formerende partijen een aantal dagen in het Groningse provinciehuis. Ik heette hen welkom en schreef ter vergroting van de feestvreugde een ingezonden artikel voor het Dagblad van het Noorden, met als strekking: het volgende kabinet moet gebruik maken van héél Nederland. Stop met denken dat alles in de Randstad gebeurt. Of moet gebeuren. Laat je inspireren door een kort verblijf in Groningen en krijg een Groningse blik op Nederland. Stop met kluitjesvoetbal.

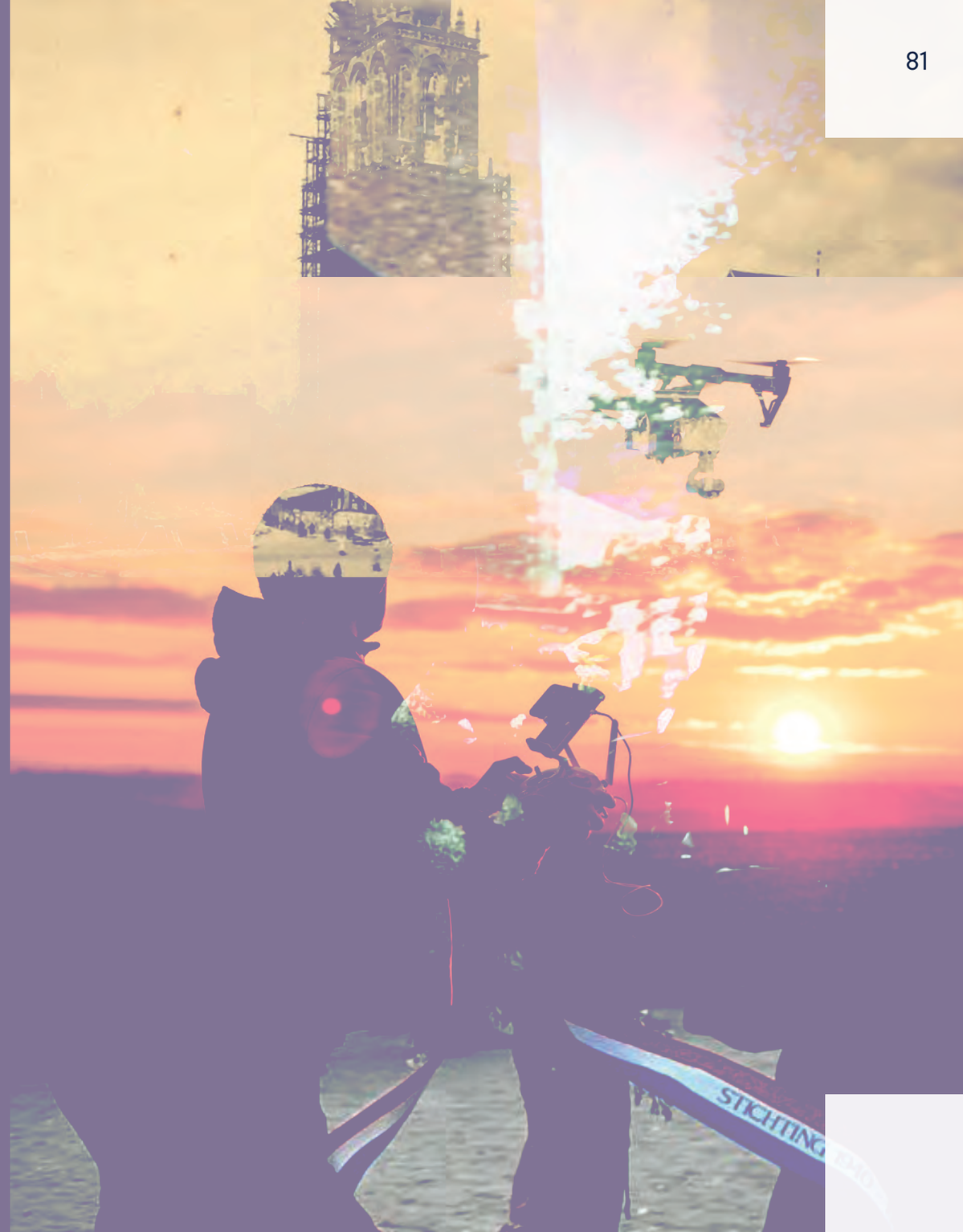

Ik dacht daaraan terug toen op de laatste dag van mei ‘Sterk Noord Nederland’ (SNN), de samenwerkende overheden van het noorden, een Haagse bijeenkomst organiseerden onder de titel ‘Noord in Nieuwspoort’. Voor Kamerleden, voor hoge ambtenaren van ministeries en andere geïnteresseerden.

Onderweg naar Den Haag stonden we muurvast ter hoogte van Schiphol. Een extra reden om er nog even op te wijzen dat Nederland meer ruimte biedt voor nieuwe ontwikkelingen dan alleen de Randstad. Holland ligt laag, vlakbij een stijgende zeespiegel. Het is er overvol en het kampt met files en woningnood. Personeel is er schaars. En er is bovendien nauwelijks ruimte om duurzame energie te winnen. Gelukkig is er een alternatief.

© sizsus

Het Noorden biedt nationale kansen. Wij ontwikkelen hier een waterstof-economie. We kunnen honderdduizenden tevreden inwoners een plek geven, zeker als er wordt geïnvesteerd in snelle verbindingen. Snellere treinen over bestaand spoor. Een goede verbinding tussen Groningen en Emmen. (We zijn al begonnen, tussen Veendam en Stadskanaal).

En uiteraard de Lelylijn, waarvoor in het regeerakkoord de eerste miljarden al zijn gereserveerd. Wat wij bieden is kwaliteit van leven. Ruimte om te werken. En ruimte om te leven. In coronatijd hebben we geleerd dat lang niet iedereen elke dag op zijn werk hoeft te zijn om te kunnen presteren. Maar het kan ook fysiek, ergens in Drenthe, Friesland, Flevoland of Groningen.

Maar dat is slechts de halve waarheid

Ik kan het niet vaak genoeg herhalen. Want de gedachte in Den Haag is dat alleen het Noorden wat heeft aan bijvoorbeeld de Lelylijn. Zo staat het zelfs in het regeerakkoord: als een impuls voor het Noorden. Maar dat is slechts de halve waarheid. Het is een impuls voor het hele land. Want als je snelle verbindingen maakt in een klein land, knapt het land aan twee kanten van die verbindingen op.

Het goede nieuws van het huidige regeerakkoord is dat er in staat dat de Lelylijn er komt. Maar het kost toch altijd weer extra overtuigingskracht om duidelijk te maken dat goede verbindingen met noordelijk Nederland van nationaal belang zijn. Zolang de volledige financiering onzeker is, moeten we dat verhaal blijven vertellen.
En laten zien dat Nederland achter Zwolle niet ophoudt. Laten we stoppen om te doen alsof Nederland groot is.

mei

4 mei

Dodenherdenking, Martinikerkhof, Groningen

9 mei

gesprek met de formerende partijen voor het college van B&W van de gemeente Groningen

13 mei

Bilderbergconferentie, Oosterbeek

16 mei

Beëdiging nieuwe medewerkers Provincie Groningen

18 mei

Bijdrage aan avondprogramma van de Dag van de Nedersaksenlijn, Stadskanaal

20 mei

In ontvangst nemen van boek ‘Groningen en de Eerste Wereldoorlog’, provinciehuis.

Opening uitvaartcentrum Hoendiep, Groningen

Uitreiken provinciale sportprijs aan Ranomi Kromowidjojo, Groningen

23 mei

Gastheer bij uitreiking Koning Willem I-prijs, Groningen

25 mei

Voorzitten vergadering Provinciale Staten

30 mei

Overleg tussen bewindspersonen en ‘rijksheren’ over de opvang van vluchtelingen

31 mei

Gastheer SNN-bijeenkomst Noord in Nieuwspoort, Den Haag

Afspraken

Toespraak Dodenherdenking

Op het internet zag ik een filmpje van een kapotgebombardeerde stad. Ingestorte huizen en straten vol puin. Het duurde even voordat ik zag dat het niet Marioepol was of Charkiv. Maar Rotterdam. In mei 1940. Een mensenleven geleden.

Op 10 mei vielen de Duitse legers ons land binnen. De regering en het koninklijk huis weken na een paar dagen uit naar Londen. Een generaal, Henri Winkelman, werd belast met het landsbestuur. Het Nederlandse leger bood verzet, maar het was geen partij voor het veel sterkere Duitse leger.

Op 14 mei bombardeerden de Duitsers Rotterdam. Na 13 minuten lag de hele binnenstad in puin. Rotterdam bleef dagenlang branden. Honderden mensen kwamen om. Toen de Duitsers dreigden ook andere steden te bombarderen, besloot Winkelman de strijd te staken, om verder bloedvergieten te voorkomen. Hij riep in een toespraak tot het Nederlandse volk op om rust en orde te bewaren en het land weer op te bouwen.

Maar rust, orde en wederopbouw kwamen er niet. Het zou vijf jaar en talloze mensenlevens kosten om ons te bevrijden van een schrikbewind. Vijf jaren, waarin mensen systematisch worden vermoord. Om wat ze vinden. Om waar ze vandaan komen. Om wie ze zijn. Joden. Homoseksuelen. Mensen met een andere mening.

Pijnlijk bewust

Terwijl wij de slachtoffers gedenken, vallen 2000 kilometer verderop opnieuw oorlogsslachtoffers. Opnieuw valt een ontzaglijk groot leger een buurland binnen. Opnieuw onschuldige slachtoffers, begraven onder het puin van hun opzettelijk kapotgeschoten huizen. Wreedheden die te gruwelijk zijn om hier te beschrijven.

Schokkende beelden maken ons pijnlijk bewust hoe kwetsbaar de vrijheid is die wij vanzelfsprekend zijn gaan vinden. De meesten van ons zijn de kinderen en kleinkinderen van mensen die de Tweede Wereldoorlog bewust hebben meegemaakt. Twee generaties vrede in ons deel van Europa. Maar nu, met de Russische inval in Oekraïne, is de vrede voorlopig voorbij.

We kunnen natuurlijk denken dat het niet ónze oorlog is. Zoals de Formule-1 coureurs dit voorjaar in Djedda. Ze zagen de rookpluim van een aanslag op een oliedepot, vlakbij het circuit. Ze roken een brandlucht. Maar het was gelukkig niet in hun auto. De wedstrijd ging door: het was niet hún oorlog.

En vele anderen zouden hun vriend, hun vader, hun zoon verliezen

Niet ónze oorlog? Veel mensen zeggen: 'Dit is Poetins oorlog'. En het is waar: Poetin startte deze slachting. Maar niemand in Oekraïne zal dat zeggen. Dat het Poetins oorlog is. Want als u om u heen kijkt, dan ziet u hier jongens en mannen onder de 50 jaar staan. Waren we in Oekraïne, dan stonden ze hier niet. Dan vochten ze aan het front. En vele anderen zouden hun vriend, hun vader, hun zoon verliezen. Als we niet hier stonden, maar twee-duizend kilometer verderop.

Niet ónze oorlog? De granaten en raketten raken niet alleen militairen. Maar ook de flats en de boerderijen, de bejaardenhuizen en de ziekenhuizen, de scholen, de schouwburg en de winkels.

De tirannie verdrijven

Deze oorlog raakt óók ons. Niet alleen doordat de kosten stijgen. Niet alleen door een dreigende recessie. Niet alleen doordat we ineens moeten nadenken over ons energiegebruik (dat moesten we toch al). Zelfs niet alleen omdat het ons hard en emotioneel raakt. Omdat we vluchtelingen opvangen die weten dat hun geliefden zijn achtergebleven om te vechten.

Deze oorlog raakt ons omdat er ook voor ons veel op het spel staat. Wij gedenken vandaag de slachtoffers van oorlogsgeweld. Slachtoffers van nietsontziende wreedheid en onderdrukking. We staan stil bij de betekenis van vrijheid, in een tijd zonder vanzelfsprekendheden.

Vrijheid spreekt nooit vanzelf. Vrijheid vergt offers. Dat wisten de mensen die we vandaag gedenken omdat ze het hoogste offer brachten. Dat weten wij ook vandaag. 'De tirannie verdrijven'. Het is een opdracht aan ons allemaal.

© H. van der Meer

Nederland klein krijgen

Hemelvaartsdag was voor veel Nederlanders een weekend van vier dagen. In mijn familie was dat aanleiding voor een familieweekend, in een huisje in de buurt van Hardenberg.

Om iets te doen tegen de bewegingsarmoede, besloot ik heen en terug te fietsen vanuit Groningen. Het was verder dan ik dacht: twee keer straffe tegenwind. Koud, bewolkt en zelfs een beetje regenachtig. Het kon beter dus. Maar tijdens het fietsen door bos- en heide, een beekdal en fraaie coulissenlandschappen (vooral in Drenthe) was er één gedachte die het won: wat is het hier mooi!

Inderdaad. 't Kon minder! Als Noord-Nederland één ding te bieden heeft, dan is het kwaliteit van leven. Noorderlingen zijn zich daar ook goed van bewust. Dat de natuur er mooi is en veel mensen rustig en aardig. Dat je hier fenomenen als 'mienskip' en 'noaberschap' vindt. En dat ons landsdeel een aangenaam contrast vormt met het overvolle westen van het land. Met files in een landschap vol asfalt en beton. Het deel van het land waar de meeste infrastructuur wordt aangelegd, juist omdat het al zo verstopt is. Het lage deel van het land, dicht bij een stijgende zeespiegel. Het deel van het land waar de stikstofregels de nieuwbouw net zo in de weg zitten als de uiterst beperkte ruimte.

...als je de radicale keuze maakt om heel het land te benutten

Toen wij onze 'Bouwstenen voor het Deltaplan' presenteerden, was dat een oplossing voor een nationaal probleem. Want Nederland is reddeloos als het de komende tien jaar een miljoen huizen moet bouwen in het overvolle westen. En het kan ook bij ons, als je de radicale keuze maakt om héél het land te benutten. Als je huizen bouwt en investeert in snelle verbindingen. Het deltaplan, de Lelylijn, de Nedersaksenlijn, de versnelling van het bestaand spoor: het is geen ontwikkelingshulp. Het is een kans om héél Nederland beter te maken. Nederland doet zichzelf tekort als het te klein blijft denken.

© Olha Rohulya

Als je op die manier samenwerkt, wordt Nederland kleiner. En het loont om de afstanden klein te krijgen. Overal in Nederland is de arbeidsmarkt overspannen, maar bij ons zijn nog relatief veel mensen die graag aan het werk willen. Overal zit stikstof in de weg, maar bij ons een beetje minder. Overal is gebrek aan ruimte voor nieuwe ontwikkelingen, maar bij ons kan het een beetje beter. Nederland is beter af als we het hele land benutten. Juist het deel buiten de Randstad, waar de andere helft van de bevolking de andere helft van het BNP verdient.

Er waren bezorgde reacties. Moet het dan bij ons net zo druk worden als in het westen? Worden we afdeling noord van de Randstad? Het is hier toch mooi zo? Maar die zorgen kunnen we wegnemen. Onze provincies bieden genoeg ruimte voor enkele honderdduizenden extra inwoners. Sterker nog: als we dat zorgvuldig plannen, knapt héél Nederland daarvan op.

Veel te bieden

't Kon minder dus, maar ook beter. De problemen van Noord-Nederland zijn nationale problemen. Maar de kansen voor Noord Nederland zijn ook nationale kansen. En die zijn er volop. Vandaag in Nieuwspoort laten we zien wat Noord Nederland heeft te bieden. Aan een mooi gezelschap. Haagse beslissers.

Vandaag in Nieuwspoort laten we zien wat Noord Nederland heeft te bieden

Aan kamerleden en hoge ambtenaren. Aan vertegenwoordigers van bedrijven en onderwijsinstellingen. We praten over de band tussen onderwijs en arbeidsmarkt. We praten over de Universiteit van het Noorden. We tonen innovaties in de Hydrogen valley. We laten onze voorsprong zien in de circulaire economie. En de ruimte voor nieuwe ontwikkelingen.

We hebben Nederland wat te bieden. Het is dus goed om elkaar te treffen, vandaag in Nieuwspoort. Het wordt nog beter als we groter leren denken in een klein land.

© Dianagrytsku

Juni

Overvol

Nog altijd is het aanmeld- en opvangcentrum in Ter Apel meer dan overvol. Nog altijd lukt het dus niet om elders in het land voldoende opvangplekken te organiseren. Nog altijd is er reden om bezorgd te zijn over de zomerperiode.

Nog altijd plegen we roofbouw op medewerkers van het COA en op vrijwilligers van het Rode Kruis die elke dag opnieuw improviseren om mensen onderdak te helpen. Mensen die vaak al verschrikkelijke dingen hebben meegemaakt voordat ze aankwamen in een overvol Ter Apel, waarin geen plaats voor hen is. Wachten in het gras, in de hoop op een bus.

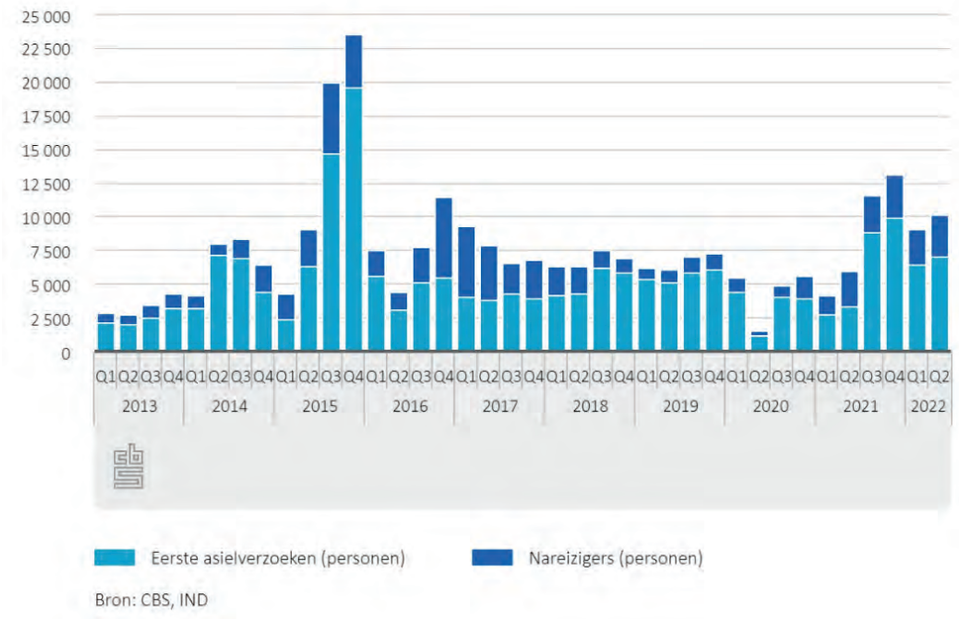

Bron: CBS, IND

Het zit 'm niet in de aantallen vluchtelingen. Want dat waren er wel eens meer. Het zit 'm in de manier van opvangen. Want zodra de aantallen vluchtelingen teruglopen, gaan de opvangcentra dicht en kost het ongelooflijk veel moeite om opnieuw locaties en personeel te regelen als de aantallen daarna weer oplopen. Door een oorlog, in Syrië, in Afghanistan of Oekraïne. Of een brandhaard, ergens in de wereld, die overmorgen misschien pas echt zichtbaar wordt.

En dan helpt het niet dat de woningmarkt ook verstopt is. Dus mensen die al lang geen asielzoekers meer zijn, omdat ze hier mogen blijven, verblijven noodgedwongen nog in een asielzoekerscentrum. En daardoor is er geen plaats voor nieuwe vluchtelingen. Gemeenten in onze provincie doen wat ze kunnen, ook om de druk op Ter Apel te verminderen. Maar de capaciteit in de rest van het land groeit veel te langzaam. En al maandenlang dringen we aan op stevig optreden van het rijk. Los het op. Want het is echt niet zo moeilijk om te bedenken hoe dat moet.

© CBS

Op vrijdag 17 juni was er 'breaking news'. De aanleiding was dramatisch. Het Rode Kruis had eerder die week een tentenkamp gemaakt op de parkeerplaats van het volgelopen aanmeldcentrum in Ter Apel. Buiten het hek. Maar ook daar waren niet genoeg slaapplekken. Asielzoekers moesten slapen op stoelen. En ze waren langdurig verstoken van eten, drinken en andere hulp. Het Rode Kruis kondigde aan dat het aan deze 'onmenselijke omstandigheden' een einde wilde maken.

Er was veel te weinig

Dat was voor het kabinet reden om 's morgens voor het kabinetsbraad, onder voorzitterschap van de Minister-President, in crisisberaad te gaan. 'All systems in a room, dat is de manier waarop wij in Nederland de problemen oplossen', sprak de premier kordaat in zijn wekelijkse persconferentie. De staatssecretaris meldde daarna dat hij dacht dat de meest acute nood was opgelost.

Als dit 'crisisaanpak' is, dan is te hopen dat er nooit een dijk doorbreekt

Die avond werd ik rondgeleid over het terrein. Naast de tenten stond één geïmproviseerde waterbak aan een slang. En er waren een paar mobiele toiletten. Ik sprak met een vrijwilliger van het Rode Kruis. Ze had net eten uitgedeeld aan hongerige mensen en ze was er nog ontdaan van. Er was veel te weinig...

juni

© Henk Vrieselaar

Kinderen, oude mensen en zwangere vrouwen zaten in het gras. Een bewaker vroeg aan een leidinggevende of een aantal vrouwen die ongesteld waren asjeblieft in het aanmeldcentrum onder de douche mochten. Ze hadden zich al dagen niet kunnen wassen.

Het leidt tot mensonterende toestanden in Ter Apel

Nederland in 2022. Ondertussen is de situatie nog niet echt verbeterd. Veel vergaderen, weinig doorzettingsmacht. Zo moeilijk is het toch niet om capaciteit te regelen? We zien deze kwestie zich al sinds het afgelopen najaar ontwikkelen. Als dit 'crisisaanpak' is, dan is te hopen dat er nooit een dijk doorbreekt.

Denk vooruit

Er was ooit een publiekscampagne voor noodsituaties: 'Denk vooruit'. De overheid riep daarin burgers op om voorzorgsmaatregelen te nemen. 'Zorg dat je goed bent voorbereid op eventuele noodsituaties. Daarmee kan je veel problemen zelf voorkomen.' Inderdaad. En de schandalige manier waarop de overheid bij de opvang van vluchtelingen nu al maandenlang niet presteert, laat zien dat de overheid zelf ook nog wel een lesje in crisisbeheersing kan gebruiken. Het leidt tot mensonterende toestanden in Ter Apel.

De opvang van vluchtelingen is gebaat bij vooruit denken. Want het helpt niet erg om elke keer te ontdekken, dat je eigenlijk de infrastructuur die je eerder hebt opgedoekt eigenlijk hard nodig hebt. En je daardoor steeds opnieuw op zoek moet naar kortetermijnoplossingen.

juni

1, 2 juni

Bezoek aan Brussel, de Beneluxunie, de Permanente Vertegenwoordiger, een Europarlementariër en een aantal functionarissen bij de Europese Unie

3 juni

Vergadering Scholten-Kammingafonds, Provinciehuis Groningen

Bijeenkomst Groninger Bestuurders, Provinciehuis Groningen

7 juni

Ontmoeting met vier colleges van GS (Drenthe, Fryslân, Flevoland en Groningen) in Heerenveen

Verwelkomen cursisten 'Politiek actief voor de provincie', Provinciehuis Groningen

9 juni

Bestuurlijk Overleg Groningen met staatssecretaris Vijlbrief, Provinciehuis Groningen

11 juni

Opening van de 'Slag om Bourtange', Bourtange

13 juni

In ontvangst nemen regioscan Rabobank 'Metropoolregio Groningen', Zernikecomplex Groningen

14 juni

Werkbezoek Openbaar Ministerie-Noord, Groningen

15 juni

Bijeenkomst politieke integriteit bij politieke partijen provincie Groningen, Provinciehuis Groningen

16 juni

Bestuurlijk Overleg leefomgeving Landsdeel Noord, met Minister de Jonge, Minister Harbers en Staatssecretaris Heijnen

17 juni

Toespraak bij overdracht Mariakerk aan de Stichting Oude Groninger Kerken, Uithuizermeeden

Bezoek aan Opvang- en Aanmeldcentrum Ter Apel

20 juni

Overleg van de commissarissen van de Koning met Minister Bruins Slot en Minister Yesilgöz, Den Haag

22 juni

Bestuurlijk overleg Toekomstagenda Groningen met een kabinetsdelegatie, Den Haag

23 juni

Opening tentoonstelling 'Slavernij. En de Groningers?', Museum aan de A, Groningen

24 juni

In ontvangst nemen rapport Commissie van Onderzoek Kostenoverschrijdingen Aanpak Ring Zuid (Commissie-Remkes), Provinciehuis Groningen

Ontvangst van (oud-)commissarissen van de Koning(in) van heel Nederland, Provinciehuis/Garnwerd/Zernike Groningen

25 juni

Opening 'Future', de eindexamenexpositie van Academie Minerva, De Toekomst, Scheemda

27 juni

Vergadering Prins Bernard Cultuurfonds, Provinciehuis Groningen

28 juni

Dagelijks Bestuur SNN en Regiegroep Noordelijke Samenwerking SNN, digitaal

29 juni

Voorzitten Provinciale Staten, Provinciehuis Groningen

Afscheid van de Gemeenteraad van Groningen die tijdens de verbouwing bij de provincie vergaderde, Provinciehuis Groningen

30 juni

Opening bedrijvenverzamelgebouw De Stek, Groningen

Wandeling met burgemeester Sloots, Stadskanaal Opening VR-experience tegen mensenhandel, Delfzijl.

Afspraken

Een mooie dag voor een veldslag

Bourtange. Vanmorgen. Het is een mooie dag voor een veldslag. Ik sta op de vestingwal. Aan de overkant van de gracht een zijn de kleuren en vaandels van een zeventiende-eeuws leger. Uit alle hoeken van Europa komen zo'n 500 re-enactors voor de 'Slag bij Bourtange'. Vandaag gaat het er heet aan toe.

Allemachtig! Ze hebben heel wat uit de kast gehaald. Mijn werkkleding bestaat de meeste dagen uit een pak. En bij sommige gelegenheden vraag ik me vooraf wel eens af, of ik under- of overdressed zal zijn. Als ik de prachtige kleren van de deelnemers zie, krijgt die vraag een geheel nieuwe dimensie!

Ik zeg niets te veel, als ik zeg dat ze er klaar voor zijn. Klaar om het rampjaar 1672 bij Bourtange nog eens dunnetjes over te doen. Hoewel... overdoen... De kracht van Kapitein Prott, 350 jaar geleden, was geloof ik vooral dat hij de deuren van de vesting stijf dicht hield.

Ook toen Bommen Berend (die ik vandaag ook persoonlijk heb gesproken) hem een verleidelijk aanbod deed. Dus in het echt kwam het in Bourtange niet tot man-tegen-mangevechten. Dit weekend wordt dat vast anders.

Kampioen

De re-enactors zijn vrij om een minder historisch scenario te volgen. Maar als vertegenwoordiger van de autoriteiten geef ik er in mijn toespraakje een ernstige waarschuwing bij.

Want er is één, niet gering, detail bij al die vrijheid. Want het moet wel leuk blijven, natuurlijk. Dus wat er vandaag ook gebeurt, de uitslag staat vast. Bourtange blijft in Nederlandse handen. Was het maar wat vaker zo. Bijvoorbeeld in de sport. Wat er ook gebeurt: wij worden kampioen.

© Marketing Groningen

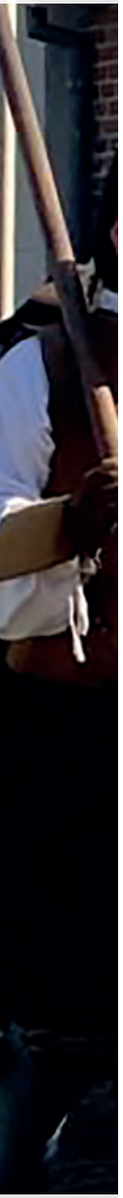

In een heel ander opzicht is Bourtange trouwens ook kampioen. Want of het nu De Telegraaf is, Skyscanner of de ANWB: elke keer eindigt Vesting Bourtange in de top 5 als het gaat om wedstrijd welk dorp het mooiste van Nederland is. Of bovenaan.

De wedstrijd die de ANWB organiseerde, had Winsum als winnaar. En in de aanprijzingen voor leuk uitjes, wees de ANWB daarna op de optie om eens een weekeind naar de stad Groningen te komen. Dat is die stad die vlak bij Winsum ligt.

De lezers van reismagazine Columbus zetten laatst maar liefst drie dorpen in Groningen in hun top-10 van mooiste dorpen in Nederland. Met Bourtange als absolute nummer één. Ik denk niet, dat het nog veel mooier wordt.

Museumdorp

Die lezers hebben natuurlijk helemaal gelijk. Bourtange is erg mooi. Een historische vesting, waar nog 'gewoon' mensen wonen. Echte Groningers. Om te benadrukken: ja, dit is een historische plek. Een museum, zelfs. Maar wel een historische plek die sindsdien niet op slot is gegaan.

En dus is de kans groot dat de re-enactors, straks in de achtertuin van een van de bewoners staan. Voor die inwoners vraag ik hen alvast: maak het nou niet te bloederig. Dat ruimt namelijk zo vervelend op. Hoe dan ook. Ik wens hen dit hele weekend alle plezier van de wereld. Ze hebben er mooi weer bij. En ik hoop dat alle bezoekers net als u genieten. Van de veldslagen, maar natuurlijk vooral om hier te zijn.

De opening is een parade. Ik mag samen met loco-burgemeester Giny Luth en 'vestingsmanager' Hendri Meendering het defilé afnemen. Samen openen we de Slag om Bourtange. U weet wel, die vesting waar de het dorp Winsum vlak bij ligt.

© Bourtange

Slavernij... en Groningers?

Dr. Delno Tromp is de directeur van het grootste slavenmuseum in het Caribisch gebied. Hij spreekt voor me op een zonovergoten bijeenkomst op de binnenplaats van het Museum aan de A (voorheen het Noordelijk Scheepvaartmuseum). Hij benadrukt dat we de geschiedenis onder ogen moeten zien. 'Er is een anderzijds', benadrukt hij. Ik vind dat goed gezegd.

Er is een anderzijds. Het begint al met de waarschuwing. 'Deze tentoonstelling bevat gewelddadige en racistische verhalen en objecten. Dit kan als schokkend worden ervaren.' Met deze twee zinnen start de tentoonstelling die we vandaag mogen openen. Dat is heftig. En eigenlijk ook direct het antwoord op het vraagteken in de titel van de naam van de tentoonstelling: Slavernij. En de Groningers?

Oud geld

De periode die we op school de 'Gouden Eeuw' leerden noemen, had ook een keerzijde. Want het goud dat toen werden vergaard, kwam grotendeels binnen via plantages in wat toen kolonieswerden genoemd. En via slavenhandel. Het vergt een soort 'follow the money'. Als je ziet waar het geld vandaan komt, maak je een einde aan de mythe dat 'oud geld' sjiek zou zijn. Er is een anderzijds...

Er is een anderzijds...

En ja, daar deden ook Groningers aan mee. Nogal veel, eerlijk gezegd. In allerlei rollen. De tentoonstelling laat dat zien. En maakt zo eens te meer duidelijk dat geschiedenis vrijwel altijd verschillende kanten heeft. Maar doordat het verhaal van de geschiedenis bijna altijd wordt geschreven door machthebbers, blijven sommige andere kanten onbekend. Jaren. Decennia. Eeuwen. En zo ontstaat die andere mythe, dat wij altijd aan de goede kant van de geschiedenis stonden. Onze opa's en oma's massaal in het verzet. En hun voorouders bezig met het beschaven van de wereld. Er is een anderzijds...

© Bittergoed Erfgoed

De manifestatie Bitterzoet Erfgoed, die vorig jaar begon, is een inhaalslag. De tentoonstelling in het 'Museum aan de A'-in wording maakt deel uit van Bitterzoet Erfgoed. Allerlei musea in Groningen, stad en provincie, doen mee aan Bitterzoet. Ze laten aan de hand van hun collecties, van het cultureel erfgoed dat zij beheren, in onze provincie de sporen van slavernij zien. En hoe dat doorwerkt tot in onze eigen tijd.

Sporen

Als ik het bij mijzelf hou, dan kan ik overdag op veel plekken dit soort sporen zien. Om direct maar een voorbeeld te geven. Dit museum staat op het randje van het voormalige terrein van de West-Indische Compagnie. Het had hier een kantoor. Deze West-Indische Compagnie dreef op slavenhandel. En op plantages waar het werk werd gedaan door tot slaaf gemaakten. Tegenover het voormalige postkantoor, aan de Munnikeholm (nu zit er een hippe sportschool), was een groot terrein met gebouwen van de WIC.

Zes jaar geleden maakte ik kennis met de mensen van de buitendienst van de provincie Groningen. Het bracht me aan boord van een groot geel werkschip met de merkwaardige naam 'Thomas van Seeratt'.
Ik vergat toen te vragen wie het was. Hij was de held van de Kerstvloed (1717). De grondlegger van de provinciale waterstaat. Maar er is een anderzijds. Van Seeratt verwierf zijn kennis en verdiende zijn vermogen ... als kapitein voor de West-Indische Compagnie.

Het Provinciehuis, mijn werkplek, ligt aan het Martinikerkhof. Een aantal monumentale panden daar is gebouwd in opdracht van families die aandelen hadden in de WIC. De aandeelhouders vormden een eigen Groningse 'kamer' in de West-Indische Compagnie. En die 'kamer' vergaderde in wat nu het Provinciehuis is.

Die schenking gebruikte de diaconie voor de armenzorg in de stad

Vanuit mijn werkkamer kijk ik uit op de Martinikerk. De diaconie van die kerk had belangen in de Groningse kamer die ik net noemde. En ze kreeg ooit een schenking van iemand die lange tijd op schepen had gevaren naar en van Brazilië. Fout geld. Maar er is een anderzijds: die schenking gebruikte de diaconie voor de armenzorg in de stad.

Voetbalfilosoof

Vlakbij het provinciehuis is ook het Feithuis. Dit grand-café is vernoemd naar Johan Adriaan Feith, een van de rijkste Groningers. Hoe was hij rijk geworden? Door een erfenis. Keurig oud geld. Wat zat er in die erfenis? Plantages. En de financiële compensatie die eigenaren van tot slaaf gemaakten kregen toen de slavernij werd afgeschaft.

© Roelof Bos

De conclusie is helder: ik hoef niet erg mijn best te doen om sporen van slavernij tegen te komen. De vraag is alleen of ik ze herken. Pieter Winsemius, de oud-minister, schreef ooit een boekje over de uitspraken van de bekende filosoof Johan Cruijf. Het had de cruyffiaanse titel 'Je gaat het pas zien als je het doorhebt'. Dat is ook hier zo. Wie de tentoonstelling bezoekt, ziet daarna overal sporen van ons slavernijverleden in onze huidige samenleving.

Margriet Fokken en Barbara Henkes schreven er een boekje over: 'Sporen van het slavernijverleden in Groningen' heet het. Veel van de dingen die ik inmiddels weet over Groningen en slavenhandel, komen uit hun boekje.

Dat de schepen drijvende kerkers waren

De geschiedenis wordt dus vaak geschreven door de winnaars. De bovenliggende partij. Maar zulke verhalen zijn gelukkig niet in beton gegoten. Ze veranderen, omdat de kennis en de invalshoeken van mensen die terugkijken veranderen. En we met andere ogen kijken naar dezelfde bronnen. Of soms: omdat we historische bronnen aanboren die eerder niet relevant werden gevonden.

Beklemmende lectuur

Zo was er eerder wel een boek over het wel en wee van de West-Indische Compagnie. Maar dat ging over de organisatie, over de strijd met de 'kamers' in andere provincies. Over geld. En veel stond er niet in. Niet dat de schepen drijvende kerkers waren. Niet dat veel gevangengenomen mensen onderweg stierven. Niet dat de WIC als ik het goed heb 300.000 tot slaat gemaakte mensen verscheepte. 'Sporen van het slavernijverleden in Groningen' benoemt dat wel. En laat zien waar en hoe we sporen van die tijd ook nu nog kunnen tegenkomen. Het is - ook als je bedenkt dat er vele jaren tussen zitten - beklemmende lectuur.

De manier waarop we terugkijken en gebeurtenissen in onze geschiedenis opnieuw interpreteren, zegt iets over onze eigen tijd. Wij zetten ons nu in voor diversiteit. Voor inclusie. Iedereen mag meedoen. We sluiten niemand uit. Met die bril kijken we nu ook terug naar de tijd van onze voorouders.

Misschien moeten we historici zien als mensen die verhalen opschrijven op het snijvlak van heden, verleden en toekomst. En in die verhalen impliciet de hoop of verwachting verwerken dat wij het in de toekomst anders - beter - zullen doen. Dat doen historici door voorbeelden te geven die ons richting geven.

Ik wil graag twee van die voorbeelden geven. Om te beginnen met de familie Star Numan. Dit geslacht heeft een fortuin verdiend met en in de West-Indische Compagnie. De compagnie die van 1621 tot 1792 bestond. Een van de nazaten, Cornelus Star Numan, werd in 1807 geboren. Zijn portret komt voor in de tentoonstelling.

En anders dan zijn voorvaders, trok hij zich het lot van tot slaaf gemaakten in de Nederlandse kolonies aan. Hij noemde slavernij 'een diepen toestand van vernedering' en 'miskenning van de werking van de vrucht des arbeids'. Hij vond het eigendom van slaven een groot onrecht.

© Roelof Bos

Met de blik van nu, zouden we zeggen: goede teksten!
Toch worden we nog niet helemaal blij van Star Numan. Want hij hing tegelijkertijd de redenering aan - hij was jurist - dat de eigenaren van tot slaaf gemaakten hadden betaald voor dit bezit. Ze werden dus onteigend als de slavernij werd afgeschaft. Daarvoor moesten ze natuurlijk een schadevergoeding krijgen. En zo werd het natuurlijk kostbaar om de slavernij af te schaffen. Mede hierdoor schafte Nederland pas in 1863 de slavernij af. Het Verenigd Koninkrijk en Frankrijk deden dat al in 1834 en 1840. Dat is niet iets om over op te scheppen.

Boerenzoon

Dan kunnen we ons beter optrekken aan Marten Douwes Teenstra. Hij werd geboren in Ruigezand als zoon van een rijke boer. Zijn graf ligt in Ulrum. Niet zo ver daar vandaan. Niet echt het profiel van een wereldreiziger, zou je zeggen, maar Teenstra werd het. En Marten Douwes Teenstra is een van de eerste pleitbezorgers om de slavernij af te schaffen.

Hij werd geboren als een zoon van een rijke boer. Maar het zat even niet mee in de Groninger landbouw. Daarom ging deze boeren-zoon eerst naar Nederlands-Indië. Later ging hij naar Suriname. En wat Teenstra daar zag, wat hij daar meemaakte, vond hij een groot onrecht. Het moest stoppen, vond hij. Hij schreef erover. En dat maakte hem niet populair bij de plantagehouders in Suriname. Anders gezegd: hij moest er weg. Dan praten we over 1834. Laat Teenstra ons tot voorbeeld zijn.

Teenstra hield vol. Hij bleef er over schrijven. En rond 1850 sprak ook de Tweede Kamer over de misstanden, waarover Teenstra hen al die tijd had geïnformeerd. Hij maakte nog net mee dat ook Nederland een einde maakte aan de slavernij. Een jaar daarna overleed hij.

Teenstra schreef ooit: Zeg niet: wat kan ik er aan doen, mijne stem is niet meer dan een druppel water in de oceaan. Goed, maar vele druppels kunnen den grond vruchtbaar maken en goede vruchten doen geven.'

Laat Teenstra ons tot voorbeeld zijn. Hij bleef niet in Groningen zitten, maar ging in de kolonies kijken. En toen het hem niet beviel wat hij zag, kwam hij in de benen. Tegen de verdrukking in. Mede door zijn inzet, is onze kijk op 'hoe de dingen toen gingen' veranderd. Behoort de slavernij tot het verleden. En mede door hem komt het, dat we elkaar nu waarschuwen voor de schokkende inhoud van een tentoonstelling over slavernij.

© Roelof Bos

24 juni

Met de wijsheid van nu - over de zuidelijke Ringweg

De provincie Groningen gaf een jaar geleden opdracht om onafhankelijk onderzoek te doen naar de oorzaken van de kostenoverschrijdingen van het project Aanpak Ring Zuid. Hiervoor werd een commissie samengesteld onder leiding van Johan Remkes. Vandaag kwam hij het eindrapport aanbieden. Ik nam het namens het college in ontvangst.

We kunnen trots zijn

Het was het wachten waard. Het is een lijvig rapport geworden met een grondige analyse van de geschiedenis van dit grote project. Tal van hoofdrolspelers zijn door de commissie geïnterviewd. En veel documenten bekeken. De eerste conclusie is opvallend: dat we trots kunnen zijn op het project Aanpak Ring Zuid. Daaruit blijkt grote waardering voor het harde werk door alle betrokkenen van de bouwplaats tot aan de bestuurstafel.

Met het rapport ‘Met de Wijsheid van nu’ kunnen we leren van het verleden en lessen trekken voor de toekomst. De aanbevelingen en conclusies in het rapport zijn voor de provincie aanleiding om opnieuw met Rijkswaterstaat en het ministerie van IenW in gesprek te gaan over de rollen, samenwerking, verantwoordelijkheden en risico’s binnen het project Aanpak Ring Zuid. Daarbij nemen we de aanbevelingen en lessen uit het rapport Remkes ook mee in volgende complexe en grote infraprojecten binnen onze provincie.

© Matthé ten Wolde

Juli/Augustus

Nederlandse toestanden

De Telegraaf meldde vorige week dat een arrestatieteam in Antwerpen een auto vol gewapende Nederlanders had opgepakt. Daarmee werd waarschijnlijk een aanslag in een drugsoorlog voorkomen. Maar de Antwerpse burgemeester Bart de Wever zei dat hij vreesde voor 'Nederlandse toestanden'.

Nederlandse toestanden... Ik dacht er even over na en kon er wel een paar bedenken. Zeker in deze verhitte zomer. Wat was het heet en droog. Zorgelijke records in landen die vroeger ook al warm waren. Duizendjarige rivieren die geen levende mens ooit zo droog heeft gezien. En in ons waterrijke land voor het zoveelste jaar op rij grote droogte in de zomer.

Nederlandse toestanden... Opvallend vaak ligt het zwaartepunt daarvan in Groningen. De prijs van aardgas bereikte een recordhoogte. Veel mensen hebben grote zorgen over hun energierekening. In de week waarin de klap bij Huizinge tien jaar geleden was, presenteerde De Telegraaf een gemakkelijke oplossing. 'Groninger gas echt beste optie', kopte de krant. Gas uit Groningen moest de energieprijzen laten dalen. En de inkomsten zouden welkom zijn voor de zwaar geplaagde staatskas. Het woord 'veiligheid' kwam in het lange artikel maar één keer voor. Terloops, uit de mond van een Gronings Statenlid. En daarmee miste de krant de kern van de zaak: het besluit om te stoppen met gaswinning, in 2018, was niet uit luxe. Het was een veiligheidskwestie. Ook toen was dat een duur besluit. Maar het was nodig.

Niet winnen

Valse hoop voor de krantenlezers: Gronings gas is geen gemakkelijke oplossing. Overigens ook niet voor de prijs. Want die komt tot stand in een wereldmarkt of tenminste op de Europese markt. Gronings gas is echt te weinig om de prijs te kunnen drukken. Die is vertienvoudigd. Een paar centen eraf door de inzet van Gronings gas? Helaas zal niemand dat voelen. Het is een druppel op gloeiende plaat. Groningen kan domweg niet voorzien in de enorme vraag van Europa. We importeerden samen 140 miljard kuub gas uit Rusland. Dat vervang je niet zomaar met een paar kuub uit Groningen.

En de staatskas? Gronings gas heeft daarvoor al veel betekend. Ruim 400 miljard, om precies te zijn. Groningen kreeg daar weinig moois voor terug. Genoeg is genoeg. Als de staat een tekort heeft, zijn er andere kranen om aan te draaien: minder uitgeven of meer belasting heffen. De staat moet niet eens de verdenking op zich willen laden dat het om het geld te doen is. Mocht gaswinning ooit weer nodig zijn – omdat het het laatste middel is om onze huizen te verwarmen – dan moet de opbrengst in Groningen blijven.

Laten we praten

Het lijkt er soms op dat we het vermogen zijn kwijtgeraakt om moeilijke problemen aan de vergadertafel op te lossen. Maar als dat zo is, dan zijn we iets kwijtgeraakt waar Nederland nog niet zo lang geleden internationaal om werd bewonderd. En mocht je denken dat overleg sloom is... probeer het eens zonder! Ons grootste probleem is niet stikstof, maar ons onvermogen om daarover een betekenisvol gesprek te hebben.

Een interview van Minister Hoekstra over stikstof leidde tot een spoeddebat, waarvoor de Tweede Kamer terugkwam van reces. Dat had wat mij betreft ook gemogen voor een andere 'Nederlandse toestand', bij ons in Ter Apel. Daar lopen verschillende problemen door elkaar. Er is te weinig opvangcapaciteit. Die was er wel, vijf jaar geleden, na de grote toestroom van Syrische vluchtelingen. Maar die werd veel te snel weer afgebouwd. Er verblijven bovendien mensen in asielzoekerscentra, terwijl ze al lang geen asielzoeker meer zijn, maar 'statushouders'. Ze hebben recht op een woning, maar woningen zijn er niet. De opvang zit verstopt.

En omdat er in Nederland (onbegrijpelijk, maar waar) slechts één plek is waar je asielprocedure begint, loopt het daar uit de hand. Als het nu nog snel ging, maar alles duurt daar eeuwig. De NOS bracht in beeld hoe het komt dat zoveel mensen moeten wachten.

© ANP

juli/augustus

Het aanmeldproces dat bij een goede organisatie in enkele dagen gepiept zou kunnen zijn, duurt bij ons maanden. En dan is er nog het probleem van de overlast veroorzakende 'veiligelanders'. Een klein groepje asielzoekers die weinig kans hebben op een vluchtelingen-status omdat ze uit een veilig land komen (Marokko, Tunesië) en die extreem veel overlast veroorzaken.

Dit speelde allemaal een jaar geleden ook al. Maar het duurde tot juni, voordat het kabinet een 'nationale crisis' afkondigde. De aanleiding was dramatisch. Het Rode Kruis had eerder die week een tentenkamp gebouwd op de parkeerplaats van het volgelopen aanmeldcentrum in Ter Apel. Buiten het hek. Maar ook daar waren niet genoeg slaapplekken. Asielzoekers moesten slapen op stoelen. En ze waren langdurig verstoken van eten, drinken en andere hulp. Het Rode Kruis wilde daarvoor niet meer verantwoordelijk zijn en kondigde aan dat het aan deze 'onmenselijke omstandigheden' een einde wilde maken.

Gefrustreerd

Iedereen die er bij betrokken is, is gefrustreerd. COA-medewerkers legden het werk neer. Ik sprak met een geëmotioneerde vrijwilliger van het Rode Kruis die even daarvoor een vechtpartij om eten had meegemaakt. Er was te weinig. Mensen met goede bedoelingen verstrekten tentjes. En ze waren natuurlijk gefrustreerd toen die vanwege de veiligheid weer moesten verdwijnen. En politieagenten, BOA's en burgemeesters: niemand heeft het gevoel dat wat we hier doen succesvol is. En bijna iedereen (ikzelf ook) heeft opvattingen hoe het beter kan.

'Dit is hartverscheurend'

Afgelopen week overleed daar een kindje van drie maanden.
De Europese Commissie drong er bij de Nederlandse regering op aan grondig te onderzoeken hoe dat kon gebeuren. En nota bene Artsen zonder Grenzen, een ontwikkelingsorganisatie die noodhulp verstrekt in arme landen, kwam in de benen om hulp te verlenen in Ter Apel. Bij Op1 – waar ik kwam voor de gaswinning - herinnerden ze me eraan dat ik de gang van zaken in Ter Apel vorig jaar 'beschamend' had genoemd. Toen was het nog minder extreem dan nu. Wat ik er nu, bijna een jaar later, van vond? Er schoot me geen beter woord te binnen: 'Dit is hartverscheurend'.

Er is hoop. Deze week sloten rijk, gemeenten en provincies een akkoord om de crisis het hoofd te bieden. Gemeenten moeten nog dit najaar 20.000 statushouders huisvesten. En er komt geld voor noodopvang, voor flexwoningen en inburgering.

Elke veiligheidsregio regelt 225 extra plekken. In de buurt van Ter Apel komt een plek waar de buitenslapers worden opgevangen, in afwachting van hun registratie. Inmiddels wordt met man en macht gewerkt om de buitenslapers onderdak te brengen. Onder andere in Zoutkamp. Opvallend is sowieso dat Groningse gemeenten opnieuw een fors deel van een nationaal probleem op hun schouders nemen. Ik hoop van harte dat deze afspraak snel tot resultaat leidt. Ook voor de problemen met 'veiligelanders'.

© ANP

juli/augustus

1 juli

Bijeenkomst van de Groningse Burgemeesterskring in de Van Mesdagkliniek, Groningen

4 juli

Overleg van de commissarissen van de Koning van Overijssel, Drenthe, Friesland en Groningen met minister-President Weil van Nedersaksen, Hannover

Gesprek met minister Bruins Slot van BZK tijdens haar werkbezoek aan Oost-Groningen, Bad Nieuweschans

6 juli

Voorzitten vergadering Provinciale Staten, Groningen
Installatie van Roeland van der Schaaf als dijkgraaf van het waterschap Noorderzijlvest, Groningen

7 juli

Presentatie van het programma van het Prinsjesfestival 2022, Den Haag

Ontvangst van de medewerkers van het Huis van de Nederlandse Provincies in Brussel in het provinciehuis van Groningen.

Wandeling met burgemeester Jaap Velema, Vlagtwedde
Voorzitten Statenbijeenkomst, een informerend gesprek met prof. Boogers over het rapport 'Economische ontwikkeling doorgrond'.

8 juli

Amtsbezoek aan de gemeente Groningen

11 juli

Ontvangst van de ambassadeur van Canada, Groningen

13 juli

Fietstocht met burgemeester Henk Jan Bolding, Winsum

14 juli

Toespraak bij jubileumbijeenkomst SNN, Tolbert

Gesprek met de Minister-President, Den Haag

15 juli

Ambtsbezoek aan de gemeente Westerwolde

15 augustus

Te gast bij het WNL-programma Sven op 1: Zomereditie. Onderwerp: Gronings gas.

16 augustus

In gesprek bij Op1 over 10 jaar na Huizinge en Gronings gas, Hilversum

20 augustus

Spreker bij de opening van het Bremer Musikfest, Bremen

24 augustus

Gespreksleider bij de 'Triloog', een ontmoeting van minister Bruins Slot van BZK en staatssecretaris Mielke van Niedersachsen over grensoverschrijdende samenwerking tussen Nederland en Niedersachsen, digitaal.

26 augustus

Ontvangst van gasten op het Noorderzonfestival, Groningen

27 augustus

Aanwezig bij festiviteiten in het kader van 350 jaar Gronings Ontzet, Groningen

28 augustus

Aanwezig bij de Gedenkdienst in het kader van Groningens Ontzet, Groningen.

30 augustus

Burgemeesterskring in het huis van het Waterschap Hunze en Aa's, Veendam

Afspraken

Wethouder wordt dijkgraaf

Wethouder wordt dijkgraaf. Dat brengt ons bij elkaar in het waterschapshuis van Noorderzijlvest. Maar is het eigenlijk een goed idee dat een wethouder dijkgraaf wordt? is het niet te sprookjesachtig? Als in: als je lang genoeg de wet houdt, word je misschien wel een graaf? Het is een vraag die schreeuwt om een antwoord, bij de beëdiging van Roeland van der Schaaf als dijkgraaf van Waterschap Noorderzijlvest.

In mijn eerste studiejaar las ik het 'Handboek voor het Nederlandse Staatsrecht'. Geschreven door A.M. Donner, die ons het beroemde citaat naliet: 'de staat dat zijn de dijken'. De oervorm van het overheidsgezag wordt in ons land gevormd door waterbeheer. Droge voeten. Polderen met keiharde handhaving: 'Dei nait wil dieken mout wieken'. De oudste regel van het waterschapsrecht ken ik vooral in het Gronings. Het moderne waterschapshuis van Noorderzijlvest huisvest een van de meest klassieke vormen van democratisch openbaar bestuur in Nederland.

Droge voeten. Polderen met keiharde handhaving

Het huidige waterschap Noorderzijlvest heeft veel voorgangers. In 1995 kwam het waterschap 'Noorderzijlvest' tot stand. Voor de fijnproevers: dat was een van de rechtsvoorgangers van het huidige waterschap met dezelfde naam. Noorderzijlvest was het resultaat van een fusie van Drentse en Groningse waterschappen. Precies in dat jaar stond er een artikel in het dagblad Trouw over de veranderende rol van de waterschappen. Met als kop erboven: 'De dijkgraaf bewaakt dit land, ons land.' Het verhaal geeft een aardig inkijkje in de uitdagingen waar de waterschappen destijds al tegenaan liepen.

Enerzijds beschrijft het het cliché van de waterschappen als degelijke, op zichzelf staande organisaties, die ons land al eeuwen met hun kennis en kunde voorgaan in de strijd tegen het water. Dat wordt geïllustreerd met een citaat uit de jaren '50 over de dijkgraaf die - ik citeer - 'soppend in zijn laarzen zijn weg ging door onze vlakke landen. Met zijn knuisten in de zakken. Tegen de westenwinden in, als samenvoeger en bewaker van ons land.'. Een jongensdroom!

© anavelaar

Misschien ook wel een meisjesdroom, maar dijkgraven waren in de jaren vijftig altijd man. En dat is voor het overgrote deel zo gebleven. De feestelijkheden van vandaag zullen dat overwegend masculiene beeld niet veranderen.Anderzijds schetst het krantenartikel uit 1995 een beeld van de nieuwe tijd, waarin waterschappen zich ontwikkelden tot steeds democratischere, innovatieve, hightech organisaties. 'Knappe koppen uit Delft of Wageningen dirigeren met hun muizen de meest hoogwaardige ontwerpen voor dijken en gemalen op de breedste beeldschermen.' Het schetst waterschappen die meer en meer uit hun schulp kruipen. Zich niet langer alleen opstellen als techneuten, maar juist ook als betrokken waterpartners in maatschappelijke dilemma's rond water en natuur, landbouw en economie, stad en platteland.

Maatschappelijk debat

Die ontwikkeling heeft zich sindsdien alleen maar versterkt doorgezet. Wat nu opvalt in zo'n verhaal uit 1995 is dat woorden als 'klimaat' en 'energietransitie' er niet in staan. Anno 2022 is de kerntaak van de waterschappen nog altijd te zorgen voor genoeg, schoon en veilig water. Maar daarnaast spelen ze een steeds belangrijkere rol in het maatschappelijke debat over grote vragen als hoe we klimaatverandering tegengaan en leren omgaan met de gevolgen ervan.

Hoe we hernieuwbare energie opwekken en onze woningen gasloos kunnen verwarmen. Wáár we huizen bouwen en hoe we woonwijken inrichten. Waterschappen kunnen daarin bijdragen aan gezamenlijke oplossingen.

Die rol wil het Waterschap Noorderzijlvest, graag vervullen in zijn beheersgebied. En daar hadden ze, na de pensionering van Bert Middel, een nieuw boegbeeld bij nodig. Wat voor dijkgraaf moest dat zijn? Niet per se iemand die alle technische details kent van dijken, gemalen, polder- of boezemsystemen. Affiniteit met waterstanden en verhanglijnen strekt hoogstens tot aanbeveling! Want die expertise is ruimschoots aanwezig binnen de organisatie. Knappe koppen genoeg!

Noorderzijlvest ging op zoek naar, zoals de profielschets zegt, een 'ambassadeur van water'. Iemand met affiniteit met het waterschap, met de maatschappelijke opgaven in het gebied en met de inwoners. Die het waterschap inspirerend, open en empathisch leidt en vertegenwoordigt. Met bestuurlijke ervaring, een warm hart voor de omgeving en de wil om samen te werken.

Natuurlijk kwam men toen uit bij Roeland van der Schaaf. Hij is perfect 'gecast' voor deze rol. Ik heb hem de afgelopen jaren, net als veel anderen, mogen meemaken als wethouder in Groningen. In rustig vaarwater, maar ook toen er ruwe stormen woedden. Bijvoorbeeld in de wooncrisis. Of in de versterkingsoverleggen rond de gevolgen van de aardbevingen. Soms stond ons het water aan de lippen. En dan was het goed om Roeland aan tafel te hebben. Omdat hij rustig blijft. Nadenkt voordat hij iets zegt. Met beide benen op de grond blijft staan. En altijd is gericht op hoe je er samen uitkomt.

© Waterschap Noorderzijlvest

Ik check bij de kinderen van Roeland of waar is wat ik zeg. Of zij hem ook zo kennen. Maar ik zie geen rollende ogen of schuddende hoofden op de voorste rij. Roeland straalt uit dat hij boven de partijen staat, maar beschikt tegelijkertijd over een zeer goed afgestelde politieke antenne. Dat moet ook wel, want hoe overleef je anders aan de Grote Markt...

Die combinatie van eigenschappen, aangevuld met zijn enorme bestuurlijke ervaring en grote netwerk, maken Roeland bij uitstek geschikt voor de rol van dijkgraaf in deze tijd. Want achter vraagstukken rond de stijgende zeespiegel, dalende bodem, verzilting of waterberging, gaat een wereld aan politieke keuzes schuil Ingrijpende keuzes die steeds urgenter worden, waarbij bovendien de waterschapslasten zonder twijfel zullen stijgen. Het waterschap gaat een uitdagende tijd tegemoet. Maar met Roeland aan het roer kun je die met vertrouwen tegemoet zien.

Beste Roeland,

Wethouder wordt dijkgraaf. Is dat een goed idee? Niet altijd. In veel gevallen absoluut niet. Maar in jouw geval zeker! Je zet hiermee een mooie, nieuwe stap in het openbaar bestuur. Een stap die jou én het waterschap veel kan brengen. Je gaat van wonen naar water: dat lijkt iets heel anders, maar het hangt allemaal met elkaar samen. En het sluit aan bij je liefde voor dit gebied en voor ruimtelijke ordening.

Ik ben benieuwd hoe je je rol gaat invullen. We zullen je vast zo nu en dan je weg zien zoeken door onze vlakke landen. Soppend in je laarzen. Met je knuisten in je zakken, tegen de wind in. Soms helpt het om je kraag op te zetten. Maar jou kennende overheerst het goede gesprek. Niet alleen met je bestuur. Ook met je 'ingelanden'. Een open oog voor je omgeving, een luisterend oor en de moed om keuzes te maken.

Ik wens jou én Waterschap Noorderzijlvest van harte geluk met jouw benoeming. Als dijkgraaf bewaak je - nog altijd - dit land. Ōns land. Ik wens je daarbij veel wijsheid en succes toe.

En dan gaan we nu over tot jouw beëdiging als dijkgraaf - of voorzitter - van Waterschap Noorderzijlvest. Even terzijde: waarom mag ik dat eigenlijk doen? Waterschap Noorderzijlvest werkt toch niet alleen in de provincie Groningen, maar ook in Drenthe en een stukje Fryslân? Ik mag dit doen omdat in het reglement van Waterschap Noorderzijlvest is vastgelegd, dat de aflegging van de eed of verklaring en belofte plaatsvindt 'in handen van de commissaris van de Koning van de provincie Groningen.'

Dit ter geruststelling: ik heb mij dus niet stiekem op de voorgrond gedrongen. Maar dat neemt niet weg dat een doorsnee commissaris van de Koning in Groningen niet vaker dan één keer in zijn leven een dijkgraaf mag installeren. Ik geniet dus van het moment.

Met dat in het achterhoofd, vraag ik Roeland om naar voren te komen. De rest van de zaal gaat staan en hoort hoe de nieuwe dijkgraaf de verplichte verklaring en belofte aflegt.

© Volodymyr

Een beetje meer Groningen

Vandaag mocht ik bij de Raad van State, in de Gotische Zaal van Paleis Kneuterdijk, het programma presenteren van het jaarlijkse Prinsjesfestival. In de dagen voor Prinsjesdag worden tijdens het Prinsjesfestival in Den Haag allerlei activiteiten georganiseerd die onze democratische rechtsstaat in de schijnwerpers zetten. Maar niet alleen die. Want dit jaar komt Groningen prominent in beeld.

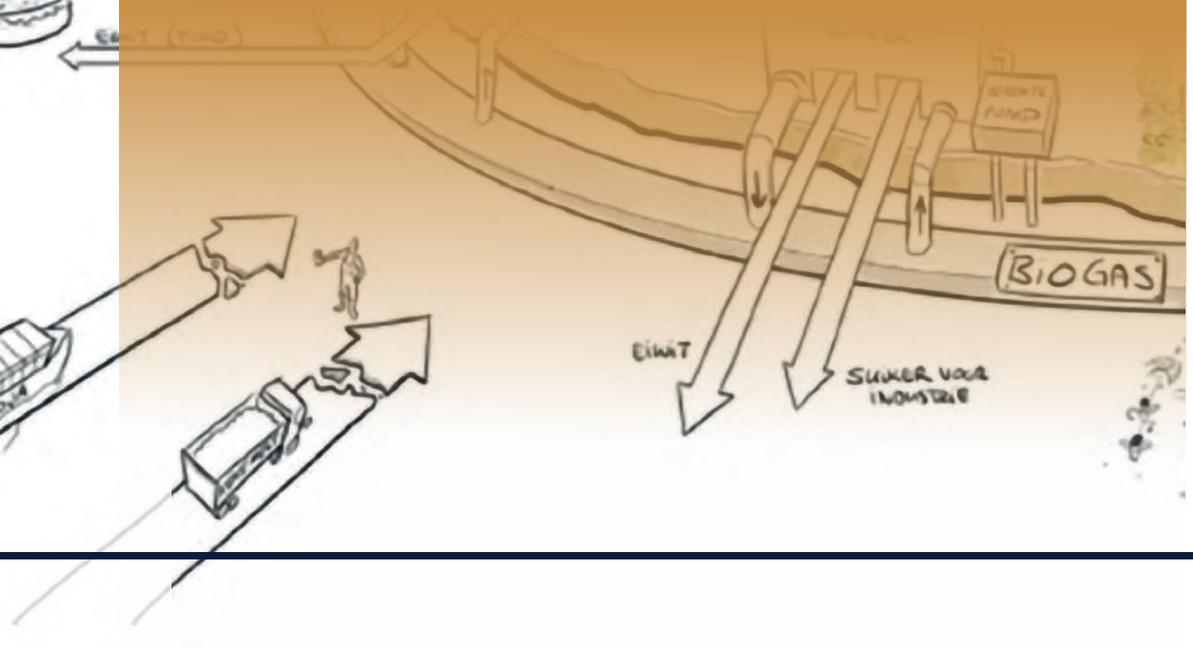

Nederland kan wel wat meer Groningen gebruiken. Dat is de onontkoombare boodschap van ons programma op het 'Prinsjesfestival'. Want of het nu gaat over energie, over gezondheid of over de veranderingen die nodig zijn in het landelijk gebied: in Groningen is de toekomst al lang begonnen. Wij laten graag zien hoe we in Groningen werken aan de oplossing van nationale en mondiale problemen.

Het begint met samenwerking. Provincie en gemeenten zetten bewust hun schouders onder dezelfde agenda. Onze formidabele universiteit en hogeschool, onze geweldige ROC's en ons toonaangevende bedrijfsleven werken in goed overleg aan één strategische agenda in Groningen. Dat is slim, want alleen zo kun je de brede welvaart voor alle inwoners vergroten. Het gaat niet alleen om 'harde' economische groei, maar om alle facetten die het leven de moeite waard maken.

Verliefd worden

De kwaliteit van leven die Groningen te bieden heeft, is ongekend. Het kost weinig moeite om verliefd te worden op Groningen. Een dynamische, bruisende stad, omringd door een soms adembenemend mooi platteland. Woorden als 'pronkjewail' en 'golden raand' uit ons volkslied worden minder overdreven als je Stad en Ommeland zelf ervaart. De kwaliteit van hier wonen, hier werken en hier je vrije tijd doorbrengen. Maar we genieten niet alleen van cultuur en landschap. We leggen de lat hoog op alle terreinen. Daarvoor hebben we alle spelers nodig. De kennisinstellingen, de inwoners, de coöperaties, de bedrijven in de zorg en de ICT zetten er samen de schouders onder. Wij kunnen wat laten zien op het gebied van energie, gezondheid en landelijk gebied.

Dat Groningen 'iets' heeft met energie, is een eufemisme. Eerst werd heel Nederland warm van onze turf. En na de ontdekking van het grootste gasveld van Europa, schakelden huizen en industrie in de wijde omtrek over op Gronings gas. Nederland werd er warm van. En rijk.

We waren in de afgelopen week getuige van de eerste verhoren van de parlementaire enquete gaswinning in Groningen. Ook voor wie ze maar oppervlakkig heeft gevolgd, is duidelijk: wat in Groningen tot de huidige dag gebeurt, is een groot verdriet en een ongekend onrecht.

Dat verhaal is er ook. We poetsen het niet weg. We vinden dat het schreeuwt om een oplossing. Maar we vertellen graag veel meer over Groningen. Want heeft zoveel meer te bieden.

Waterstof

Onze volgende bijdrage aan Nederland (en aan onszelf) is waterstof. We maken daarbij gebruik van dezelfde leidingen en cavernes die horen bij onze internationale aardgasinfrastructuur. En van de energiedeskundigheid die in de loop van decennia in Groningen is opgebouwd. We bedienen dezelfde chemische industrie die tot de huidige dag waterstof maakt van aardgas. Met meer wind op zee kunnen we vanuit de Eemshaven in een enorme behoefte voorzien. Iedereen weet waarom dat belangrijk is. Wat ons betreft kan het niet snel genoeg gaan.

Je werd er vijf jaar geleden nog om uitgelachen

Waterstof. Je werd er vijf jaar geleden nog om uitgelachen. Maar inmiddels is het meer dan toekomstmuziek. Groningen is de eerste door de EU erkende 'Hydrogen Valley' van Europa. Ons openbaar vervoer rijdt al op waterstof. Gemeenten vegen de straten met waterstofwagens. Personen- en vrachtwagens worden bij ons omgebouwd om te kunnen rijden op waterstof. Allemaal om de markt te laten wennen aan deze nieuwe energiedrager. En het slaat aan. Waterstof wordt groot. Stukje bij beetje bouwen wij aan het grootste wind-tot-waterstofproject van Europa. We vergroenen de industrie. We voeren een groot investeringsprogramma uit om de chemie van Delfzijl tot Emmen de overstap te laten maken. En we leiden jonge mensen op - van vmbo tot wo - voor banen in de energiesector.

Democratie vernieuwen

Het Prinsjesfestival viert de democratie. Over de stand van de democratie is veel zorgelijks te zeggen. Maar nog steeds geloven Nederlanders onvoorwaardelijk in de democratie. Wij ook. Wij geloven in de veerkracht van onze democratie. En we nemen onze inwoners serieus. We reserveerden met hulp van het rijk 100 miljoen euro en vroegen wat voor toekomstprojecten Groningers daarvan wilden realiseren.

'Toukomst' heet het project. En het werd een fors laboratorium voor democratie. Mensen stuurden een kleine duizend ideeën in. De site waarop je ze kon zien en bespreken, werd 30.000 keer bezocht. En een panel van inwoners bundelde de ideeën tot een aantal clusters die we nu verder uitwerken. Nieuwe vormen van democratie? Kom bij ons gerust een kijkje nemen. Toukomst is tot nu toe het grootste participatieproject in Nederland. En we zijn er trots op.

© bluedesign

Terwijl ik enthousiast sta te praten over mijn favoriete provincie (en binnenkort die van vele anderen), schiet door me heen dat het misschien iets te dik is. Het kan zijn dat een enkele aanwezige de voorbeelden een tikje te ronkend vindt. Maar dat zijn ze niet. En dat laten we allemaal zien in september. Ja, er is veel om over op te scheppen. En al moeten we onszelf een beetje overwinnen om dat te doen, al applaudisseren we het liefst met onze handen in de zakken, we presenteren op het Prinsjesdagfestival hoe wij denken dat het ook kan.

Opnieuw geweldig nieuws voor heel Nederland

We laten zien dat de overheid samen met een academisch ziekenhuis de aanjager kan zijn van een groot cluster van bedrijven in de zorg. Met onderzoek en innovatie geven wij een flinke duw aan 'health care intelligence'. En dat is opnieuw geweldig nieuws voor heel Nederland. Wij zijn al jarenlang de regio van 'healthy ageing'. Bij ons is decennia geexperimenteerd met gezond ouder worden in een tijd waarin je niet meer opvalt als je je honderste verjaardag viert. Daar wordt heel Nederland beter van.

Boeren

Ook in de landbouw geven we een richting aan waar de rest van het land wat aan kan hebben. We werken samen met boeren aan nieuwe verdienmodelllen. Het eiwit van de fabrieksaardappelen, dat vroeger werd geloosd op stinkende sloten, is nu het nieuwe goud. We werken aan gewassen die gedijen op zilte grond, omdat de stijgende zeespiegel vraagt om een antwoord.

We zien het overal om ons heen. De landbouw schreeuwt om perspectief. In Groningen ontwikkelen we dat, samen met honderd jaar oude boerencoöperaties. Niet door te vertellen wat ze niet meer mogen. Maar door ruimte en geld te bieden voor experimenten om te verduurzamen. Door samen te werken aan aan een landbouw die past bij ons landschap en onze natuur. 'Fascinating' heet het programma. En dat is het ook.

Een betere wereld. En een beter leven. Dat komt niet vanzelf. Maar ik heb goed nieuws voor iedereen: in Groningen werken we er aan. Want in Groningen kan het. Ook als het gaat om mogelijkheden om de krapte op de woningmarkt te verhelpen. Een miljoen huizen in tien jaar? Dat lukt alleen als Nederland gebruik maakt van het aanbod van vier noordelijke provincies. Beter ontsluiten met onder andere de Lelylijn. En meer huizen bouwen bij ons. Als je een keer bij ons woont, wil je nooit meer weg. Dat is wat wij Nederland kunnen bieden. Als Haagse beslissers eindelijk beslissen het hele land te benutten.

We zullen het in de week voor Prinsjesdag elke dag laten zien. Want we gunnen de rest van Nederland een blik op een betere toekomst. Een kijkje in onze keuken. Een week lang. In Den Haag. En de conclusie is onontkoombaar voor iedereen die komt kijken: Nederland kan heel goed een beetje meer Groningen gebruiken.

September

Prinsjesmaand

September was wat je noemt een Haagse maand. Een Prinsjesmaand om precies te zijn. De provincie Groningen was in de eerste helft van september het middelpunt van het Prinsjesfestival, dat vooraf en tijdens Prinsjesdag wordt gehouden. We lieten er in allerlei programma's en bijeenkomsten zien aan welke oplossingen wij in de provincie Groningen werken om nationale problemen op te lossen.

We lieten er ook zien, en vertelden dat aan ons bezoek (hoge ambtenaren van departementen, bewindslieden, beleidsmedewerkers en nog veel meer) dat Nederland een klein land is, dat veel beter gebruik kan maken van wat men in de Randstad 'de regio' noemt.

© Sebastiaan de Groot

We leven in een klein land. En het loont de moeite om de ruimte die we hebben dan ook goed te gebruiken. Helaas denken Haagse beslissers nog veel te vaak dat het ver is. ‘Ver is een misverstand’ vertelde ik ze. De toekomst is dichterbij dan je denkt. In Groningen is die al lang begonnen.

Maar de mentale reistijd blijft wel een ‘dingetje’. Daaraan probeerden we wat te doen, door Groningen voor één week hartstikke dichtbij te brengen. Door te laten zien hoe ver we zijn in de energietransitie, met waterstof, met programma’s die ertoe moeten leiden dat onze inwoners sociaal en economisch gezien stijgen op de ladder van de brede welvaart.

Het was een goed en inhoudelijk festival. Groningen stond volop in de etalage. En we maakten indruk. Ja, ook de aardbevingen door de gaswinning waren onderwerp van gesprek. Maar ‘Den Haag’ kon ook goed zien dat ze Groningen tekort doen door de gietijzeren associatie met ‘ver’ en met ‘aardbevingen’.

september

1 september

Bezoek van Z.M. de Koning aan Middelstum, voor een gesprek met eigenaren van monumentale panden over aardbevingen en versterking.

7 september

Stateninformatiedag, gesprek over gaswinning, Provinciehuis
Opening Plaats Melkema, Huizinge

8 september

Tweedaage conferentie Kring van Commissarissen van de Koning, Terschelling

12 september

Radio-interview BNR-programma Big Five 10.00-11.00 uur, Amsterdam

Vergadering Kring van Commissarissen van de Koning, Almere

13-16 september

Prinsjesfestival met provincie Groningen als middelpunt, Den Haag

16 september

Prinsjesdagontbijt, Grote Kerk Den Haag

Deelname aan panelgesprek 'Brede Welvaart en de rol van de industrie' op Havendiner Groningen Sea Ports, Delfzijl

20 september

Aanwezig bij uitspreken Troonrede, Koninklijke Schouwburg, Den Haag

21 september

Persconferentie over de Rijksbegroting en gevolgen voor provincie Groningen, provinciehuis

Opening NorthC Datacenter, Groningen

22 september

Toespraak en uitreiken Gebroeders Hesse-penning, Ter Apel

23 september

Spreken op Groninger Bestuursconferentie, provinciehuis

26 september

Vergadering bestuur Prins Bernhard Cultuurfonds, provinciehuis

27 september

Regiegroep Noordelijke Samenwerking, provinciehuis

28 september

Voorzitten vergadering Provinciale Staten

Stateninformatie: presentatie door de heren Remkes en Van den Berg over hun rapport over de Zuidelijke Ringweg

30 september

Ambtsbezoek aan gemeente Het Hogeland, Winsum

Afspraken

Klappen voor Huizinge

Deze plaats is voor mij een vertrouwde plek. De Plaats Melkema. Er is een tijd geweest dat 'Huizinge' voor mij synoniem was voor deze monumentale boerderij. Ik kwam hier een half leven geleden regelmatig. Hier genoot ik van de prachtige historische omgeving. Ik bezocht hier feesten.

Ik kwam hier eten en drinken. Ik was er getuige van een huwelijk. En voelde me er vertrouwd. Ik wist hoe het rook in het voorhuis en op de deel. In gedachten zag ik de koeien staan. Ik liep het ommetje over de roestige ijzeren platen door de tuin. En ik wist me hier verbonden met een rijke geschiedenis. De Plaats Melkema werd al genoemd in 1371. Hij was er al lang voordat ik er was. En ik wist zeker: deze Plaats zal er nog zijn als ik er al lang niet meer ben.

Het is de plaats waar het dorp bij elkaar komt. Ik woon in de stad. Best ver van Huizinge. Maar ook mij gaf het een schok toen uitgerekend Plaats Melkema zijn deuren sloot. Omdat het er niet meer veilig was. Er verschenen stutten tegen de gevel. En je mocht er niet meer naar binnen. Omdat de aardbevingen het pand langzaam maar zeker zó hadden gesloopt, dat het wel eens zou kunnen instorten. De Plaats verpauperde zienderogen. En niemand wist meer zeker dat Plaats Melkema er nog zou zijn als wij er niet meer zijn.

Verkruimelen

'Huizinge' is tegenwoordig verbonden met het jaartal 2012. En synoniem voor gasellende. Voor de zwaarste gasbeving van Nederland. Want op 16 augustus 2012 werd alles in één klap anders. Maar 'de klap' staat niet op zichzelf. Sinds 2012 volgden er al weer een kleine duizend. Duizend aardbevingen verkruimelen vele monumentale muren.

Het is de prijs die een klein deel van het land betaalde en nog steeds betaalt voor een formidabele rijkdom. Ruim 400 miljard verdiende de Staat aan Gronings gas. En de rekening kwam hier, bij ons terecht. Met bevingen die veel van onze gebouwen stukje bij beetje onveilig hebben gemaakt. Bevingen ook, die in de hoofden en levens van veel van onze inwoners schade aanrichtten. Bevingen waarvan mensen ziek werden.

© Matthé ten Wolde

'De klap', is vooral de geschiedenis ingegaan omdat NAM, het Rijk en politiek Den Haag sindsdien beseften dat er 'iets' aan de hand was, daar in Groningen. Dat besef kwam niet snel. We hebben vorige week bij de parlementaire enquête gaswinning Groningen gezien hoe NAM, rijk en allerlei organisaties hebben gereageerd op 'de klap'. Wie de verhoren kort wil samenvatten, zegt: 'je zou denken dat de beving reden was om minder gas te winnen, maar 'de olies' en de staat gaven juist extra gas.' Want het leverde geld op. Met 54 miljard kuub in 2013, het hoogste aantal sinds de jaren '70/'80.

Ik vraag me af of we ervan leren

De veiligheid van inwoners in Groningen speelde geen enkele rol. Veel Groningers hadden dat vermoeden al. De Onderzoeksraad voor de Veiligheid schreef het op in 2015. Toch vond ik het ronduit pijnlijk om vorige week bij de parlementaire enquête te zien hoe plat de afwegingen van de hoofdrolspelers waren. Extra gas betekent extra geld. En daar moest alles voor wijken. Ook onze veiligheid.

Maar hoe schokkend dat ook is, ik vraag me af of we ervan leren. Want in de afgelopen maanden wordt enthousiast campagne gevoerd om weer gas te gaan winnen in Groningen. De energieprijzen zijn hoog. En veel Nederlanders komen ook door de hoge inflatie in de financiële problemen. Gas uit Groningen lijkt voor veel mensen de gedroomde oplossing. Maar ik heb slecht nieuws voor de gas-optimisten: het is een misverstand. Gas uit Groningen is niet makkelijk. Het biedt geen oplossing. En het is gevaarlijk.

Hemeltergend

Want de voordelen van Gronings gas worden overdreven. Mensen die lijden onder hun hoge energierekening, hebben weinig aan Gronings gas. Gasprijzen komen tot stand op de wereldmarkt. Gronings gas stroomt vrij door heel Europa. En daar is ons gas - ook als we maximaal zouden produceren - een druppel op een gloeiende plaat. De gasprijs is in de afgelopen tijd vertienvoudigd. Geen mens zal de inzet van gas uit Groningen aan zijn energierekening merken.

De voordelen worden dus overdreven. Erger is dat de nadelen worden gebagatelliseerd. Ik vind het pijnlijk om te zien hoe makkelijk de voorstanders van Gronings gas over het onderwerp veiligheid heen stappen. Meestal noemen ze het niet eens. Ze duiken weg in stoplappen als 'ruimhartig compenseren'. En 'sneller versterken'. Alsof dat in de afgelopen tijd zo royaal en zo makkelijk was.

De oppervlakkigheid van de makkelijke pleidooien is echt hemeltergend. In compensatie kun je niet wonen. En die snellere versterking: als het zo makkelijk was, dan was dat ondertussen wel gedaan.

Te langzaam

Oud-burgemeester Albert Rodenboog zei het goed tijdens zijn verhoor door de parlementaire enquêtecommissie. 'Het is Nederlanders niet aan het verstand te brengen dat er duizenden mensen in een onveilig huis wonen.' Dat het Staatstoezicht op de Mijnen stelt: het enige veilige winningsniveau in Groningen is nul. Dat is een ongemakkelijke waarheid. Maar wel de waarheid waarmee Nederland moet leren omgaan.

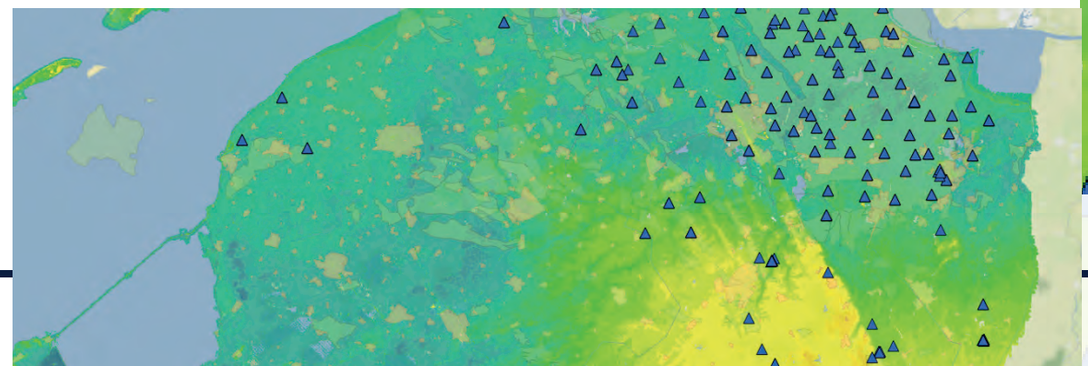

© KNMI

Ons geluk is dat het Staatstoezicht tegenwoordig wél gezag heeft bij het Rijk. Waar in 2012 en 2013 - en wie weet nog langer - de opvattingen van de olies belangrijker werden gevonden, zeggen alle bewindslieden vandaag de dag: 'Groningen gaat dicht.' Daar houden we ze aan. En ja, de tijden zijn onzeker. En nee, de putten zijn nog niet dicht. Maar Gronings gas is niet gemakkelijk. Het helpt niet. En het is gevaarlijk.

Dát was de reden voor het kabinet om in 2018 te besluiten de gaswinning zo snel mogelijk af te bouwen. Het was onveilig. En de versterking ging veel te langzaam. Dat is nog steeds zo. Want de hoeveelheid aardbevingen is hoger dan verwacht. En de versterking, gaat het nog steeds te langzaam. Dat is groot verdriet voor veel inwoners van onze provincie. Te veel inwoners verkeren nog steeds in onzekerheid. Wat gebeurt er met hun huis?

Teruggegeven

Over de snelheid van de versterking kunnen we dus nog steeds niet opscheppen. Vandaag, hier, wil ik niet opscheppen. Maar ik ben wel blij en trots dat Plaats Melkema, hier in Huizinge, weer de rol kan gaan vervullen in het dorp die het ooit had. Waar je iets kunt organiseren.

Waar je samenkomt. Waar ook weer mensen gaan wonen.
Wat is het mooi dat Groninger Landschap dit doet. En niet alleen hier, maar ook andere panden die tot Groninger cultureel erfgoed horen onder de hoede neemt. En zo sloop voorkomt.

Wat is het mooi, dat Groninger Landschap de schuren van Plaats Melkema als het ware 'teruggeeft' aan het dorp. Wie een idee heeft, kan dat hier uitvoeren. En dat geldt niet alleen voor de inwoners van Huizinge, maar in feite voor alle Groningers - en de mensen buiten onze provincie. Wie hier een voorstelling wil maken, of een bijzondere bijeenkomst organiseren, kan dat hier doen.

Het ommetje is ook weer terug. Ik stel me voor dat vooral Huizinge daar blij mee is. Het lijkt me geen straf om 's avonds nog even het ommetje te maken en dan weer over de Plaats te kunnen lopen.

Het herstel van Plaats Melkema is meer dan symbolisch. Het laat de oneerlijkheid zien. Het onrecht. De mishandeling van Nederlanders die de pech hebben boven een enorme gasbel te wonen. Het laat zien dat we voor elke vorm van rechtvaardigheid hebben moeten knokken. Met de NAM, met de Staat. Drie maal moesten we naar de Raad van State voor minder gaswinning.

Een mooie en tegelijk wrange metafoor

Het laat ook zien dat we er bovenop zullen komen. Deze boerderij is voorlopig geconserveerd. En later wordt hij verder aangepakt. Dat is een mooie en tegelijk wrange metafoor. Want we zijn er nog lang niet. Maar we zijn onderweg. En vastbesloten dat we er zullen komen. In Huizinge en in de wijde omtrek.

Tien jaar na de klap in Huizinge is er reden om te klappen in Huizinge. Voor Plaats Melkema. Voor iedereen die volhoudt. Voor iedereen die er doorheen zit. Voor iedereen die een betere toekomst verdient.

© Matthé ten Wolde

Grote Groningers

In Groningen lopen mensen rond, van wie je naderhand kunt zeggen: die maakten écht het verschil. Grote Groningers. Tot de reuzen, nationale en internationale bekendheden, reken ik mensen als Willem Albert Scholten en Sicco Mansholt.

Scholten: eigenlijk de eerste landbouw-industrieel ter wereld. Richtte als ik het goed heb 24 fabrieken op, in binnen- en buitenland. Zijn naam kleeft nog altijd aan de aardappelen. Of beter gezegd: aan het aardappelzetmeel.

Sicco Mansholt: kind van een geslacht van Groningse herenboeren. De eerste naoorlogse minister van landbouw, wiens denken en doen er om draaide de voedselvoorziening in Nederland op orde te krijgen. Toen hij als minister begon, had ons land nog eten voor één week in voorraad, gaat het verhaal. Hij stortte zich op de modernisering van de landbouw. Eerst in Nederland, later op Europese schaal.

Aan het eind van zijn leven werd Mansholt beïnvloed door de Club van Rome. En keek hij anders aan tegen een paar van zijn geesteskinderen, de invoering van de landbouwsubsidies en de schaalvergroting die hij altijd had bepleit.

Cor Buist

Ik noem ook de naam van Cor Buist. Hij is van een andere orde dan de twee met wie ik begon. Maar ook hij is een grote Groninger. Want Buist, die in en rond de stad Groningen zijn geld verdiende met zijn schilder- en bouwbedrijf, groeide op in armoede. Zijn grootouders woonden in een klein huisje, zonder wateraansluiting, op de grens tussen Groningen en Drenthe, tussen Appelbergen en Noordlaren.

In de jaren ‘80 kocht Buist in de buurt van datzelfde huisje (het staat er nog altijd) 30 hectare grond. Om de groei van struiken op dat land te beteugelen, kwamen de eerste koeien. En toen Natuurmonumenten in de jaren ‘90 veel land in de Eelder- en Peizermaden opkocht, transformeerde Buist van een hobbyboer tot een boer die goed was voor zo’n 1300 hectare - veelal in pacht. En die vanuit drie plaatsen Limousin-vee en schapen de wei instuurde.

© Holland-PhotoStockNL

Buist is een paar jaar terug overleden. Hij vertelde ooit aan landbouwgedeputeerde Henk Staghouwer over zijn drijfveer. Hij wilde het karakter van gebied waarin hij was opgegroeid weer terugbrengen naar hoe het ooit was. En het behouden.

Ja, dat deed hij deels uit nostalgie. Maar ook vanuit de overtuiging dat je als boer best een goede boterham kan verdienen als je biodiversiteit en liefde voor het landschap hoog in het vaandel hebt. En je een beetje wil wegblijven van de trendmatige schaalvergroting of industrialisering van de landbouw.

Rieks van der Wal

De vierde naam die ik hier wil noemen, is de man die vandaag in het zonnetje wordt gezet. Rieks van der Wal. Aan hem reik ik vandaag in een goed gevuld Boschhuis in Ter Apel de Hesse Penning uit.

Waren Scholten en Mansholt van de landbouw, en Buist meer van de combinatie zakelijkheid en agrarische natuur, dan zou ik Van der Wal willen karakteriseren als iemand die van de natuur is, met oog voor alle inwoners en gebruikers. Dus zeker de landbouw. Daarmee is de cirkel rond, denk ik, van mannen die net iets anders naar de materie kijken. Maar wel eenzelfde soort gedrevenheid, visie en uithoudingsvermogen hebben.

Net als bij Cor Buist waren ervaringen in zijn jeugd voor Rieks van der Wal bepalend voor zijn latere leven en werk. Want ik begreep dat Rieks als kleine jongen bij zijn opa en oma stond te kijken naar grote graafmachines. Graafmachines, die in het kader van de landinrichting van de kronkelende beek de Ruiten Aa een keurige, rechte sloot maakten.

Rieks hoorden zijn opa zeggen: ‘ze verklooien alles’. Want die rechte sloot hoorde natuurlijk bij een ruilverkaveling. En die ruilverkaveling bij schaalvergroting. En schaalvergroting werd ingegeven door het streven naar economische vooruitgang.

Wijze mensen

De grootouders van Van der Wal waren niet de enigen in de regio die zo hun twijfel hadden. Natuurlijk, de boeren waren er mee geholpen. En daarmee indirect, als consument, alle inwoners ook. Toch was het voor de overheden overduidelijk dat er een wens in het gebied lag om na deze hulp aan de landbouw eens wat aandacht te schenken aan de natuur.

De provincie kocht 2.500 hectare aan, grond die paste binnen wat toen nog de Ecologische Hoofdstructuur heette. Er kwam een adviescommissie van wijze mensen. En u raadt het vast: een van hen was Rieks van der Wal. Hij was een prominent en gezaghebbend lid van deze commissie.

De commissie adviseerde de provincie, de gemeenten en de waterschappen hoe ze het moesten aanpakken. Met, in mijn woorden: het herstel van het beekdal de Ruiten Aa als leidraad. En Rieks zou Rieks niet zijn, als hij geen groot stempel drukte op de aanpak, als regiodirecteur van Staatsbosbeheer.

© Wayhome Studio

We weten hoe het verder ging. Begin dit jaar was het werk in en rond het gebied klaar. Dat was dertig jaar nadat de eerste spreekwoordelijke schep in de grond ging. Het startmoment werd gemarkeerd met een congres - direct aan de borrel is niet sjiek in ons calvinistische land.

Sleuren

Dat Rieks de penning krijgt van het Gebroeders Hessefonds krijgt, is dus niet zo gek. Want als je in een regio de natuur de ruimte wil geven, gaat er weinig van zelf. Er is altijd wel iets aan de hand. Of het nu inwoners zijn die zorgen hebben over hun huis als het grondwaterpeil verandert. Of een boer die na een aanvankelijke toezegging er toch van afziet om grond af te staan. En alles wat daar tussen zit - en dat is veel.

Juist dán is Rieks van onschatbare waarde. Hij gaat op bezoek. Luistert en luistert. Legt uit. Zegt: ik kom hier op terug. Denkt na. Gooit eens een balletje op, of het ook anders kan. En vraagt, als het antwoord nee is: en als we het nou eens zus-ofzo doen?

De kopjes vlogen door de zaal

Kortom, Rieks trekt en sleurt, zonder dat hij de indruk wekt dat hij sleurt. Hij belt je. Geeft nooit op. Komt nog eens langs. Heeft altijd wel een idee. Straalt uit: we komen hier echt wel samen uit. Een normaal mens zou afhaken. Een uitzonderlijk taai, creatief en gemotiveerd iemand zou hier al een dagtaak aan hebben. Maar Rieks vervult deze rol óók in het Westerkwartier. Daar zijn we al een paar jaar bezig met natuurontwikkeling, hand in hand met de inrichting van land voor waterberging.

Ook in het Westerkwartier gaat het niet vanzelf, dat bleek al bij een van de eerste bijeenkomsten in De Postwagen, in Tolbert. De kopjes vlogen door de zaal. En ook daar blijft Rieks rustig en optimistisch. En ook daar plooit het werk de goede kant op. Het kenmerkt zijn grote kwaliteit. Mocht die andere grote Groninger niet slagen in zijn bemiddelingspoging, dan zie ik voor het kabinet nog maar één alternatief. De inzet van Rieks van der Wal.

© sanderstock

Ik maak me wel zorgen. Want er zijn nog veel meer gebieden en projecten in onze provincie waar je een lange adem voor nodig hebt. En die zonder de inbreng van Rieks echt anders zouden verlopen. Maar Rieks viert vandaag zijn 65ste verjaardag. En dat was vroeger het moment waarop medewerkers van Staatsbosbeheer met pensioen gingen. Je zou dus kunnen verwachten dat Rieks over een jaar of twee zal stoppen met werken.

Hoe moet het dan verder? Ik heb daar over nagedacht. En ik denk dat er een adviescommissie moet komen, die ons vertelt hoe we straks zonder Rieks verder moeten. Wat ook kan, is dat we net als bij een universiteit ervoor zorgen dat de opvolger van Rieks komend jaar alvast met hem meeloopt. En zo de fijne kneepjes van het vak leert.

Grote Groningers worden niet groot geboren. Ze groeien

Het vak van natuur-ambassadeur. Het vak waar je wandelt door een landschap vol omgekeerde vlaggen en waar je achter elke deur of drempel wel een belang tegenkomt. Het vak waarin je het grotere belang dient om al die deelbelangen in elkaars verlengde te krijgen. Het vak waarin je succesvol bent als je er met een Rieks-blik naar kijkt. Het vak waarin je er dan samen tóch uitkomt.

Want grote Groningers worden niet groot geboren. Ze groeien. Ze trekken zich op aan voorbeelden. Voorbeelden waaraan we veel te danken hebben. Voorbeelden, zoals Rieks van der Wal.

© oozo.nl

Oktober

‘Groningen is mishandeld’

De datum en het tijdstip stonden al lange tijd omcirkeld in mijn agenda. Op 7 oktober, om 14.00 uur, wilde de parlementaire enquêtecommissie gaswinning Groningen mij verhoren. Vanzelfsprekend heb ik me daar grondig op voorbereid.

Want als je terugkijkt op de afgelopen zes jaar, was het een enorme drukte. Met onbevredigend resultaat overigens, want nog steeds wachten veel te veel mensen op het herstel van de schade aan hun huizen. En op zekerheid over de versterkingsoperatie. Maar de bestuurlijke drukte was er niet minder om.

In het verhoor kwam ruimschoots aan bod, hoe het komt dat het nog steeds niet is geregeld. En wat er voor zorgt dat onze inwoners nog altijd níet tevreden zijn. Zoals ook eerdere verhoren die de commissie afnam dat al aan het licht brachten.

Oordeel

Ik was de zestigste (!) getuige. Mijn verhoor hoorde bij de laatste in de serie. Inmiddels zitten de openbare verhoren er allemaal op en is de commissie bezig met het schrijven van het rapport, inclusief conclusies en adviezen. Daarna is het aan de Tweede Kamer om er een oordeel over te vellen.

Minutieus heeft de enquêtecommissie in kaart gebracht hoe de verhoudingen tussen de Staat en de oliemaatschappijen waren, de afgelopen decennia. Hoe het kon gebeuren dat er in het jaar na de klap in Huizinge meer gas werd gewonnen dan jaren daarvoor.

Hoe een klein groepje ingewijden in onderling wisselende samenstelling besluiten nam, waarschuwingen van het Staatstoezicht op de Mijnen opvatte als 'een zienswijze' of een 'vingeroefening' en hoe verantwoordelijke ministers naar believen soms wel en soms niet werden geïnformeerd.

Pijnlijk duidelijk werd vooral dat in de afwegingen hoeveel gas er in een jaar zou worden gewonnen de veiligheid van inwoners van Groningen totaal geen rol speelde - al die jaren niet. Je kunt gerust stellen: wat de commissie boven tafel kreeg, was nog erger dan de ergste zwartkijker vermoedde. Met als ontluisterend 'hoogtepunt', toen in de verhoren duidelijk werd dat Gasterra en NAM het ministerie van EZ vroegen of het echt de bedoeling om zoveel gas te winnen. Het ministerie bevestigde dat...

Negeren, traineren, ontennen

Daarmee heeft de Rijksoverheid een van haar belangrijkste kerntaken verzaakt. Inwoners beschermen en zorgen dat elke Nederlander veilig kan wonen. Afwegingen maken met een goed ontwikkeld oog voor het algemeen belang. Groningers zijn, zoals ik in het verhoor aangaf, jarenlang mishandeld.

Want niet alleen onze veiligheid telde totaal niet mee. Veiligheid, dat was techniek, dat ging over hoe je gas van A naar B kon transporteren zonder ongelukken.

Het ging nooit over mensen. Toen na jaren van negeren, traineren en ontkennen eindelijk duidelijk was dat het winnen van gas wel degelijk tot aardbevingen kon leiden, en dat die aardbevingen heftiger konden zijn dan eerder aangenomen, dat mensen onveilig waren - toen besloot de Staat dat inwoners met schade maar moesten aankloppen bij de veroorzaker van die schade: de NAM.

oktober

© Live verhoor

Na veel ellende en vergaderen is het gelukt om ‘de NAM uit het systeem’ te halen. En de afhandeling van schade plus de versterking van huizen in handen van de overheid te brengen. Daarmee kwam er een einde aan de praktijk dat de slager zijn eigen vlees keurde. Maar voor de mensen die de pech hadden dat hun huis stond bovenop een goudmijn, bleef de ellende bestaan.

Zet mensen centraal, in plaats van regels

De overheid heeft Groningers niet beschermd. En ook een systeem ontworpen om schade af te handelen en huizen te versterken dat qua aanpak lijkt op andere affaires, zoals bij de toeslagen: een aanpak waarin de overheid inwoners vanuit wantrouwen benadert, en vooraf precies wil weten wat de kosten zijn.

Ga gewoon aan de slag. Help inwoners. En leg naderhand uit waarom je de dingen hebt gedaan zoals je ze hebt gedaan. Durf eens schandalig royaal te zijn. Zet mensen centraal, in plaats van regels, procedures en rechtmatigheid. Moeilijker is het niet. Dat was de kern van de verhalen die de enquêtecommissie hoorde van Groningse inwoners, bestuurders en bewonersorganisaties.

Gronings gas maakte Nederland rijk. En veroorzaakte ellende in Groningen. Nederland heeft dus iets recht te zetten. Laten we hopen dat de commissie dàt adviseert. Beter laat dan nooit.

oktober

© Live verhoor

6 oktober

Aanwezig bij symposium Wind meets Gas, Groningen

7 oktober

Openbaar verhoor door parlementaire enquêtecommissie gaswinning Groningen

9 oktober

Opening tentoonstelling 'Een kapitale impuls', Veendam

10 oktober

Gesprek met inwoners van Wirdum.

Provinciale regietafel Statushouders, Provinciehuis

Gast tv-programma Op1, Hilversum

11 oktober

Spreken bij netwerkbijeenkomst Flevum Board of Directors, Den Haag

12 oktober

Diverse gesprekken in Brussel.

23-25 oktober

Innovatiemissie naar Denemarken en Noorwegen

27 oktober

Bezoek aan Joanna Roper, Ambassadeur van het Verenigd Koninkrijk, Den Haag

28 oktober

Ontmoeting met de Jongeren Adviesraad, provinciehuis Burgemeesterstafel, Eemshaven

Afspraken

Wirdum

‘Het Groningse dorp Wirdum is vannacht getroffen door een aardbeving met een kracht van 3.1. En daarmee is het de zwaarste beving in het gaswinningsgebied in bijna een jaar. René Paas, commissaris van de Koning in Groningen, heeft u hem ook gevoeld, vanmorgen vroeg?’

(Interview door Jan van de Putte)

NOS radio 1 journaal

‘Nee, ik heb hem niet gevoeld. Ik woon vlak buiten het gebied waarin het goed te voelen was. En verder slaap ik kennelijk goed. Maar er zijn heel veel mensen wakker geschrokken. Want in de halve provincie was deze klap vanmorgen voelbaar.’

‘Ja. Zwaarste klap in bijna een jaar. Is er al iets over de schade bekend? Hoort u daar al iets over?’

‘Ik hoor daar wel wat over, maar het is onmogelijk om daar nu al een totaalbeeld van te hebben. Meestal bij een wat zwaardere beving krijg je pas aan het eind van de week een beetje een beeld hoeveel schade er is. Ik verwacht grote schade aan huizen en gebouwen. Maar wat je nu al ziet is heel veel verdriet en stress. Er zijn heel veel mensen die er ziek van zijn. Die zeggen: nou, ik ga de schade niet eens meer opnemen, want ik trek het gewoon niet meer.

Het probleem is: behalve deze grote aardbeving van vanmorgen vroeg, zijn er nog heel vaak kleinere aardbevingen. Huizen leiden ook schade door kleinere bevingen. Ze verkruimelen langzaam door de aanhoudende reeks aardbevingen.’

© venemama

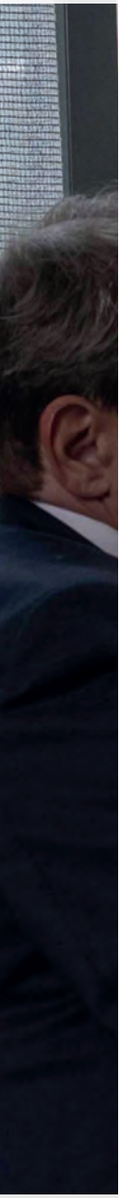

‘Nou zei Staatssecretaris Vijlbrief van Mijnbouw vanochtend op Twitter: Ja, ik doe er alles aan om het Groningenveld zo snel mogelijk te sluiten. Is dat een goede reactie of wilt u de druk nog meer op de ketel zetten?’

‘Ik denk zeker dat Vijlbrief goed op koers ligt. Het is belangrijk dat we de gaswinning in Groningen zo snel mogelijk beëindigen, omdat Nederlanders die in Groningen wonen ook recht hebben op veilige huizen. Maar de problemen voor Groningen zijn daarmee nog niet over. Want schade en versterking, dat is nog steeds een drama van heel veel mensen die wachten. En nog steeds is de ervaring van te veel mensen dat ze te weinig krijgen op een te laat moment. Dat zij de risico’s dragen, van de gestegen bouwprijs of wat dan ook, dat ze zelf niet meer kunnen realiseren wat ze zelf niet gezocht hebben. [Een versterkt huis, RP]

De staat heeft 400 miljard verdiend aan Gronings gas

Dus ik vind dat Nederland iets recht heeft te zetten. De staat heeft 400 miljard verdiend aan Gronings gas. En heel veel Groningers zitten in de ellende. Dus laten we zeggen: nu is in één klap duidelijk dat vanaf nu niet de budgetten, niet de regels centraal moeten staan, maar dat de vele mensen die in de weer zijn om hierin verbetering te brengen, mensen gaan helpen.

Regel het nou zo met schade dat mensen er niks over te klagen hebben. Zorg ervoor dat huizen veilig zijn. Dat je niet gaat millimeteren op kosten. En investeer in de toekomst van Groningen en Groningers, want Nederland is dat aan zijn stand verplicht.’

© ProNews Producties

Een speciale wet

Zondagmiddag in Veendam. Buiten is het prachtig weer. Binnen doen we vandaag iets heel bijzonders. Maar de vraag is natuurlijk waarom dat in het Latijn moet. Waarom praten we over een 'lex specialis', wanneer je het ook over een speciale wet kunt hebben? Veendammer wind?

Ik denk van niet. Want als oud-rechtenstudent ken ik een paar woorden potjeslatijn. Eén daarvan is de 'lex specialis-regel': de bijzondere wet gaat boven de algemene. Een speciale wet maakt een onderwerp dus extra belangrijk. De bijeenkomst van vandaag in het Museum Collectie Ter Borg is gewijd aan de lex specialis voor de Veenkoloniën.

De wet maakte de weg vrij om de Drentse en de Groningse Veenkoloniën op de schop te nemen. Dat gebeurde niet eventjes, maar duurde lang. De herinrichting duurde van1968 tot 2011, ruim 40 jaar dus. En het ging op het eerste gezicht over landinrichting, dus met een stevig accent op ruilverkaveling.

Maar voor wie preciezer keek, ging het ook over de teloorgang van de strokarton-industrie, het gebrek aan nieuwe werkgelegenheid en de afname van het aantal banen in de landbouw vanwege de invloed van de mechanisatie.

Remmende voorsprong

Het verhaal over de speciale wet begint met een andere wet.
Die van de remmende voorsprong. Oost-Groningen was ooit de plek die voorop ging in de industrialisering. Technologische vooruitgang. Ondernemerschap. Elektrisch licht. Fabrieken. Maar in de twintigste eeuw kwam de klad erin. Veel ooit vooraanstaande industrie werd ingehaald door de tijd.

Toen zij oog-in-oog stond met dit open riool

Nederland herrees in de wederopbouw na de oorlog. De welvaart groeide. Maar in Oost-Groningen groeiden armoede en de werkloosheid. Er waren er stakingen en demonstraties. Veel huizen hadden een bordje met 'Onbewoonbaar verklaarde woning'. En dan had je ook nog stinkende sloten en kanalen, waar de strokarton- en aardappelzetmeelfabrieken hun afval op loosden. Koningin Juliana rook het Pekelderdiep en – zo schreef de Winschoter Courant - 'Ze schudde bedenkelijk het hoofd toen zij oog in oog stond met dit open riool'.

© Dienst Landelijk Gebied 1992 - Groninger Archieven

En de Rijksoverheid zag de problemen wel, maar handelde met de handrem erop. In mijn geboortejaar, 1966, schreef de regering in de Tweede Nota Ruimtelijke Ordening mooie woorden over de versterking van de economische structuur in gebieden die dat nodig hadden. Maar concrete maatregelen bleven uit.

Er moest wat gebeuren. Maar wat? Mijn voorganger, Fock, stuurde een brief vol zorgen aan het kabinet. Er volgde een golf van protest. Rode maandagen in Oude Pekela. Er waren wilde stakingen in de fabrieken. Groninger arbeiders eisten hetzelfde loon als elders in het land. Fré Meis gaf stem aan het ongenoegen. En bij de provinciale verkiezingen in 1970 haalde zijn partij, de CPN, acht zetels in Provinciale Staten.

Die vonden dat het allemaal wel meeviel

Nog steeds waren er ambtenaren, politici en bestuurders die vonden dat het allemaal wel wat meeviel. Maar het kabinet zag in dat er meer nodig was dan warme woorden. Meer ook dan alleen infrastructuur en ruilverkaveling. Niet alleen betere woningen en schonere sloten en kanalen. Er moest ook iets gedaan worden om de sociale ongelijkheid aan te pakken.

Langzaam ontstond er een plan. Niet alleen in de hoofden van inwoners hier in de streek zelf, maar ook stukje bij beetje in Den Haag. Als opdrachtgever in Den Haag werd gedacht aan het ministerie van Landbouw, gesteund door andere departementen. Dat was omdat ruilverkaveling een hoofdelement was: inclusief de Drentse Veenkoloniën ging het om 70.000 hectare. En toen men adviseerde om ook het deel aan de bovenkant mee te nemen, waar al land was verkaveld, had je het over 130.000 hectare. Want ook in het Oldambt en in Westerwolde was sociaal en economisch nog genoeg te doen.

© Dienst Landelijk Gebied 1987 - Groninger Archieven

Van alle tijden

Als je, zoals wij nu doen, terugblikt op deze tijd en de schermutselingen tussen rijk en regio voordat de herinrichting van Oost-Groningen echt kon beginnen, dan is het onvermijdelijk dat je vergelijkingen maakt met onze huidige situatie. Met de aanpak van de gevolgen van de gaswinning in het aardbevingsgebied.

Schoorvoetend zag politiek Den Haag in dat er in de Veenkoloniën wat moest gebeuren. Ondanks aarzelingen om het een 'probleemgebied' - of, beter: een stimuleringsgebied - te noemen. Want dat zou een precedentwerking hebben. Dan zouden ook andere regio's aankloppen.

Noodklok

Daar dachten we hier anders over. Sociale onrust of niet, ondernemers en arbeiders vonden elkaar toen een Kamerdelegatie naar Winschoten kwam - op verzoek van 17 gemeenten die een samenhangend pakket van maatregelen wilde. De noodklok werd geluid. De noodklok is te bezichtigen in het museum.

Minister Langman gaf de doorslag voor een andere aanpak. Langman stond in de jaren '70 als minister van Economische Zaken aan de wieg van het regionaal economisch beleid dat oog had voor de potenties van de noordelijke economie. Zijn nota 'Noorden des Lands', uit 1972, betekende een geweldige impuls voor onze regio. Hij kwam met een 'integraal structuurplan' voor het Noorden, het ISP. Er kwam een budget bij de plannen van 900 miljoen gulden en op basis van ervaringen in de gemeente Delfland, ontstond het idee om een speciale wet te maken om de herinrichting van de Veenkoloniën nu echt mogelijk
te maken.

Wie terugkijkt, valt op dat de regio een grote rol had in deze aanpak. Doorslaggevend in de inhoud: wat moet er nou precies gebeuren? En doorslaggevend in de aanpak: en wie gaan dat dan doen? Het was daarmee ook een impuls voor de economie, voor de werkgelegenheid.

De neuzen dezelfde kant op krijgen en te houden

Een gebiedsgerichte aanpak: tegenwoordig is het heel gewoon. Maar je kunt gerust zeggen dat het hier in de Veenkoloniën is uitgevonden. Opnieuw de Veenkoloniën als brandpunt van innovatie. Deze keer van vernieuwend bestuur. Want voor iedereen gold: deze klus is te groot om zelf te dragen. Dat ging op voor gemeenten, provincies en waterschappen. Maar ook voor inwoners en de boeren- en natuur- en milieuorganisaties. En het Rijk: het rijk was betrokken via de speciale wet en stelde budgetten beschikbaar.

© Groninger Archieven

Al waren die budgetten nooit helemaal zeker. Want er was altijd wel iemand in Den Haag, ambtelijk of politiek, die zei: is dit nu wel echt nodig? Overdrijven ze daar in Groningen niet? En kunnen we dit geld niet beter aan andere dingen uitgeven? Door eensgezindheid en heel veel praten om de neuzen dezelfde kant op te krijgen en te houden, is het ons in die 40 jaar gelukt om het programma heel te houden. Polderen optima forma (om het eens in het Latijn te zeggen).

Parallellen

Het is verleidelijk om parallellen te trekken met de huidige tijd. In het regeerakkoord van dit kabinet is de Lelylijn opgenomen. Niet met een dekkend budget, maar de Lelylijn is dus een voornemen van dit kabinet. En toch horen we regelmatig geluiden, dat de Lelylijn niet nodig is. En het geld beter kan gaan naar spoorrail in de Randstad.

Es is ook een analogie met het aardbevingsgebied. We zitten jammer genoeg nog midden in de problemen die de aardgaswinning heeft veroorzaakt. De NAM ontkende eerst de problemen. Later bleek er toch iets aan de hand te zijn. De staat hield de boot af en zei tegen onze inwoners: meld uw schade bij de veroorzaker, de NAM. En ook bij de versterking van huizen lag de bal bij de NAM en de bedrijven daar achter.

Was een Lex Specialis de gouden sleutel geweest om dit te voorkomen?

De vraag ligt voor de hand. Ik heb eerder deze maand aan de parlementaire enquêtecommissie verteld dat zo'n model het favoriete model van de regio was: de handen ineen slaan en samen en net als bij de Herinrichtingswet de voortgang samen besturen. Maar het rijk had daar geen oren naar. 'We doen het samen' was natuurlijk prima. Maar de Nationaal Coördinator Groningen bleef van de staat.

Ook hebben we altijd aangedrongen op een gebiedsgerichte aanpak. Omdat we weten dat dat tot succes kan leiden. En die aanpak is er ook gekomen. Maar tot de dag van vandaag leidt die gebiedsgerichte aanpak tot een strijd tussen de olies en het rijk. En soms tussen de staat en de streek: willen jullie veilige huizen versterken?

Stikstof

Gebiedsgericht en samen. Hoe dan ook, wij houden vast aan een gebiedsgerichte aanpak. Zoals we die hier hebben uitgevonden. Een manier van werken die we als provincie ook willen gebruiken om een andere actuele kwestie aan te pakken: het stikstofdossier.

De provincie wil samen met boeren en inwoners aan de slag. Voordat je de stikstof aanpakt, moet er een visie liggen op de landbouw. Welke landbouw willen we in de toekomst? En een visie op de streek: wat kan en moet hier, hoe willen we hier samen wonen, werken en leven?

Als je door je oogharen naar de opgave kijkt, zie je dat zich een soort herinrichting 2.0 aftekent. Waarbij we denk ik dankbaar gebruik kunnen maken van de positieve ervaringen die we hier hebben opgedaan.

Ik ben daar hoopvol over. De herinrichting laat op heel veel plekken zien dat inwoners, overheden en boeren bereid waren om over hun eigen schaduw heen te springen. Omdat ze allemaal wisten: hier kom ik weg. Omdat ze trots waren op dit gebied. Omdat ze bereid waren samen te werken aan een betere toekomst.

Die trots, die is er gelukkig nog altijd. De toekomst is er ook. Laten we haar opnieuw vorm gaan geven.

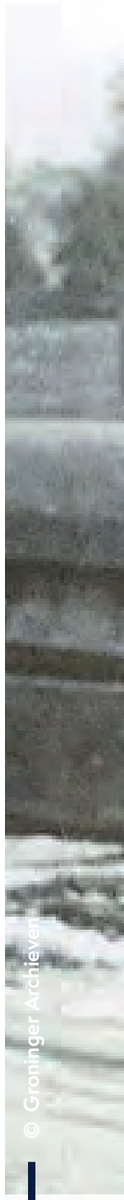

© Groninger Archieven

November

Eerlijk delen

Het voorzitterschap van de Noord-Nederlandse samenwerking rouleert. En in die rol was ik deze maand de delegatieleider van de Friese, Drentse en Groningse vertegenwoordigers bij het Bestuurlijk Overleg over het Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (kortweg BO MIRT) in Den Haag. In een grote vergaderzaal zaten minister Mark Harbers en staatssecretaris Vivianne Heijnen tegenover een flinke noordelijke delegatie. Minister Hugo de Jonge was digitaal beschikbaar en sprak ons toe vanaf een groot scherm, dat halverwege het gesprek zichzelf spontaan begon op te rollen.

Maanden van intensief overleg waren eraan vooraf gegaan. De bewindspersonen en de noordelijke vertegenwoordigers waren tot de tanden gewapend met ambtelijke adviezen. Maar de gedeputeerden en wethouders hadden die annotaties nauwelijks nodig: ze kenden de pijnpunten. De stemming was verre van gemakkelijk.

Er is de komende tien jaar 7,5 miljard euro beschikbaar voor investeringen in de Nederlandse infrastructuur. En Noord-Nederland moet keihard werken voor een veel te klein deel van de taart. Het merendeel van het totale budget verdwijnt in de bodemloze bouwput van de Amsterdamse Zuidelijke Ringweg: het Zuidasdok. Dat is ongemakkelijk. De toon van het gesprek was constructief. En er werd geld beschikbaar gesteld voor dingen die we echt belangrijk vinden. En we gingen vrolijk op de foto met een 'bidbook' voor de Nedersaksenlijn. Maar het bleef helaas bij bidden, die avond. Er kwam geen euro bij.

Opnieuw gaat het meeste geld naar de grootste verstoppingen

Het resultaat is onvoldoende. Ondanks stevige inspanningen om de Nedersaksenlijn, de N33 en versnelling op het bestaand spoor hoger op de agenda te krijgen, besteedt het rijk de komende tien jaar in Noord Nederland 323.000 miljoen. Dat is slechts 4% van het totale budget. De bijdrage aan Noord-Nederland staat in geen verhouding tot het inwoneraantal. En zeker tot de afstanden die het openbaar vervoer moet overbruggen. En tot de economische potentie van Noord Nederland.

Opnieuw gaat het meeste geld naar de grootste verstoppingen. Niet naar de grootste kansen die het oplevert om als je het hele land benut. En het aanpakken van bijvoorbeeld de kwetsbare flessenhals in het spoor bij Meppel kost maar een fractie van het bedrag waar

Amsterdam mee wordt bediend. De verschillen zijn indrukwekkend. Zelfs staatssecretaris Heijnen gaf in het Kamerdebat aan dat ze 'op z'n zachtst gezegd even moest slikken', toen zij zag hoeveel geld er wordt uitgetrokken om metrolijn de Noord-Zuidlijn in Amsterdam door te trekken. Maar slikken doet niet af aan de onevenwichtige verdeling. 'Grote stadsregio's groeien, het noorden blijft achter', kopte NRC.

Het Kamerdebat moest redding brengen. Kamerleden kwamen in het geweer en dienden moties in voor de Nedersaksenlijn en de verbetering op bestaand spoor, bij Meppel en Leeuwarden. Aan het eind van november is de stemming nog niet geweest. En er is aanleiding om te veronderstellen dat het duwen en trekken over de financiering van vitale infrastructuur in Noord Nederland de komende maanden doorgaat. We zetten ons schrap.

© Bidbook Nedersaksenlijn

november

3 november

Aanwezig bij Stadsdiner, Groningen

Inontvangstneming 'iesbewies' van de IJsvereniging Noorder Rondritten in Baflo.

4 november

Aanwezig bij Van der Leeuwlezing, Groningen

8 november

Opening foto-expositie hartchirurgie UMCG, Groningen

9 november

Voorzitten vergadering Provinciale Staten, Provinciehuis

10 november

Bestuurlijk Overleg Noord Nederland met de ministers Harders en De Jonge en staatssecretaris Heijnen over het Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (MIRT), Den Haag

11 november

Bestuurlijk Overleg commissarissen van de Koning met Minister de Jonge over huisvesting vergunninghouders, digitaal

14 november

Ontvangst minister Helder bij Groninger Zorgakkoord-dag, Delfzijl

16 november

Voorzitten vergadering Provinciale Staten, Provinciehuis

17 november

Aanwezig bij bestuurlijke adviescommissie Kwaliteit Openbaar Bestuur, Utrecht

Gastheer bij 'pre-conference dinner' in aanwezigheid van Minister Bruins Slot, van het Institute for Transnational and Euregional cross border cooperation and Mobility (ITEM)

18 november

Opening van de ITEM-jaarconferentie 2022 in de Statenzaal in Groningen

21 november

Vergadering van de Kring van commissarissen van de Koning, Den Haag

Bestuurlijk Overleg met de ministers Bruins Slot van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties en Yeşilgöz van Justitie en Veiligheid, Den Haag.

23 november

Modereren gesprek tussen leden AB GSP en Provinciale Staten van Groningen

Ontmoeting van de commissarissen van de Koning met de Permanente Vertegenwoordiger van Nederland bij de Europese Unie, Brussel

24 november

Ontmoeting van de commissarissen van de Koning met de Director-General External Relations van de Europese Commissie, Brussel.

Ontmoeting van de commissarissen van de Koning met Minister-President Jambon van Vlaanderen bij de Nederlandse ambassadeur in België, Brussel.

25 november

Gastheer bij het Noordelijk Convent, Nienoord, Leek.

26 november

Deelname aan het Groot Dictee der Nederlandse Taal in het Forum Groningen

28 november

Verzorgen van een gastles op het Willem Lodewijk Gymnasium, Groningen

Deelname aan een debatavond van de Raad voor het Openbaar Bestuur over regionaal onbehagen, in ontvangst nemen van een publicatie over overheidsgezag.

29 november

Ontvangst van kandidaat-Statenleden van politieke partijen die nu nog niet in de Staten vertegenwoordigd zijn, Statenzaal in Groningen.

30 november

Lunch van de commissarissen van de Koning met de Koning en de Koningin, Paleis Noordeinde, Den Haag

Bestuurlijk overleg met Minister De Jonge en Staatssecretaris Van der Burg over asiel en huisvesting, Den Haag

Aanwezig bij bestuurlijk 'diner pensant' van City Deal Kennis Maken, in aanwezigheid van Minister Dijkgraaf, Den Haag

Afspraken

Kinderharten: een streepje vóór

Ik spreek met de ouders voor wie de geboorte van hun baby gepaard ging met intense zorg. Ze dragen hun kindje dat nog maar een paar maanden leeft, maar al een zware operatie achter de rug heeft. Dik ingepakt. Een sonde in zijn neus, een pleister op de wang. 'U mag hem wel even vasthouden', zegt zijn moeder.

Elke foto vertelt een verhaal. En dat gaat zeker op voor deze foto's. Het is altijd verdrietig als iemand van wie je houdt, zo ziek is dat hij in het ziekenhuis moet worden opgenomen. Maar als het om kinderen gaat, dan is dat hartverscheurend. Vandaag zijn veel mensen met een aangeboren hartafwijking verzameld op de Nieuwe Markt, bij het Groninger Forum. In het hart van de stad. Velen van hen, waaronder heel jonge kinderen, hebben hun leven te danken aan de kinder-hartchirurgie in Groningen.

Mensen met een 'streepje voor'. Mensen die trots zijn op hun lichaam

Astrid van Boxtel, de jongste hartchirurg van het UMCG, legt de gedachte achter de tentoonstelling uit. Voor sommige mensen is het litteken een teken van kracht. Anderen schamen zich voor de enorme snee die de hartchirurgie in hun lichaam heeft achtergelaten.

We willen vandaag alle kinderen een 'hart onder de riem steken' door een fotoexpositie te maken van jongeren met een litteken als gevolg van een hartoperatie. Mensen met een 'streepje voor'. Mensen die trots zijn op hun lichaam. Dankzij deze streep heb ik nog een heel leven voor me. Maar de tentoonstelling laat ook de kwetsbaarheid zien. De schaamte die sommige jongeren voelen. Zodat anderen zien dat ze niet alleen zijn.

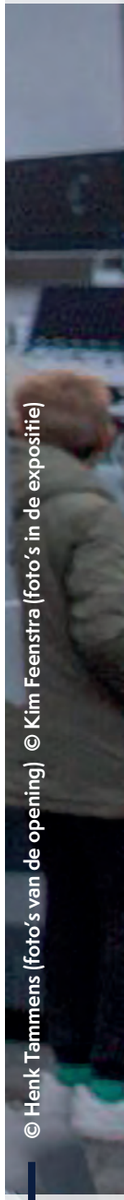

© Henk Tammens (foto's van de opening) © Kim Feenstra (foto's in de expositie)

De kinderen onthullen zelf hun foto. Levendige, vrolijke kinderen trekken het doek af van hun eigen portret met litteken. Fotografe Kim Feenstra maakte de foto's van deze tentoonstelling. Ze zijn gebundeld in een boek. Een boek ter gelegenheid van 75 jaar kinderhart-zorg in het Noorden. 75 jaar waarin bewezen is dat we hier in het Noorden niet alleen kennis van zaken hebben, maar ook kennis ontwikkelen. Dat we geen trend volgen, maar baanbrekend werk doen.

We bedienen daarmee ook een heel groot deel, een derde van Nederland en het Noorden van Duitsland. En dat niet alleen: we staan ook klaar als onze collega-hartcentra even geen plek hebben of een patiënt een specifieke expertise nodig heeft. Dan komen die patiënten gewoon hier.

Gek genoeg staat de toekomst van deze zorg, hier in het Noorden, nog steeds op het spel. En dat verhaal vertellen deze foto's eigenlijk ook. Een verhaal, dat je gemakkelijk kunt samenvatten: dit mag niet verdwijnen. Maar de goede afloop is nog allesbehalve zeker.

De Nederlandse Zorg Autoriteit presenteert rond Sinterklaas zijn rapport aan minister Ernst Kuipers. Een rapport met cijfers en feiten. Dat is op zich al een overwinning, want dezelfde minister had al besloten dat de kinderhartchirurgie moest worden geconcentreerd in Rotterdam en Utrecht. Maar precies om die reden maak ik mij grote zorgen.

Mensen van Enschede tot Harlingen, van Urk tot Delfzijl

Want wat als inderdaad blijkt dat de impact niet alleen groot is op de patiënten uit onze regio die deze zorg nodig hebben, maar op de gehele zorginfrastructuur in de noordelijke regio? En wat als - om welke reden dan ook - de minister vasthoudt aan zijn besluit om kinderhartchirurgie in Groningen te sluiten?

Dan raakt dat ook andere essentiële zorgvoorzieningen die voor onze regio van belang zijn. Deze complexe, hoogwaardige zorg staat nooit op zichzelf. Maar we zijn sterk. Mensen van Enschede tot Harlingen, van Urk tot Delfzijl kwamen in de benen om deze hoogwaardige zorg voor ons landsdeel te behouden. En dat maakt me hoopvol. Ik was aanwezig bij het debat in de Tweede Kamer. Die begrijpt en heeft ook uitgesproken dat het aantrekken van zorgprofessionals, reisafstand en regionale spreiding ook mee moeten tellen.

© Sander Slager

Over die reisafstand gesproken: de minister heeft wel eens gezegd, dat hij reisafstand minder relevant vindt. Laten we die beoordeling eens omdraaien. Als het werkelijk zo is, dat reisafstand er niet toe doet: zullen we dan ons hartcentrum openhouden? Iedereen uit heel Nederland is bij ons van harte welkom!

Het gaat in de beeldvorming vaak over de medisch specialisten, maar de prestaties in het UMCG zijn ook de prestaties van al die andere mensen die zorg bieden. Zonder hen kan de uitstekende zorg niet geleverd worden. En ik voel veel trots wanneer wij het met onze regio voor elkaar weten te krijgen om bijvoorbeeld voldoende kinder-ic personeel te organiseren.

De aangrijpende foto's van al die mensen met een 'streepje voor'

Wij mogen aan duidelijkheid niets te wensen overlaten. Daarom zullen wij de minister nogmaals een brief sturen. Een brief in afschrift naar de Tweede Kamer. Waarin we de minister van harte aanbevelen om de kracht van het Noorden mee te nemen en een besluit te nemen, waarin kinderhartchirurgie in Groningen openblijft. Belangrijk voor onze regio, maar vooral voor de patiënten waarvan een deel hier vandaag ook aanwezig is.

Zeker: de minister ként onze argumenten. Maar voor de zekerheid stoppen we een bijlage bij onze brief. Die bijlage bevat overtuigende argumenten. Het is het fotoboek dat bij deze tentoonstelling hoort. De aangrijpende foto's van al die mensen die hun leven te danken hebben aan deze fantastische zorg. Foto's van mensen met een 'streepje voor'.

© Henk Tammens (foto's van de opening) © Kim Feenstra (foto's in de expositie)

Onbegrensd denken

Gisteravond waren ze er al. Deelnemers aan de conferentie van vandaag. We bespreken met diplomaten, wetenschappers, bestuurders en ambtenaren op de ITEM-jaarconferentie de toekomst van 'grensregio's in Europa'. Vier van mijn collega-commissarissen zijn er. De provincie Groningen is gastheer.

En we begonnen dicht bij huis. In het Groninger Museum. En in het Groninger Forum. Die gebouwen hebben iets met elkaar gemeen. En dat zit zo. In 1990 - één generatie geleden alweer - werd ik gekozen als het jongste lid van de gemeenteraad van Groningen. De beslissing om het museum te bouwen hield de stad diep verdeeld. En het was hét thema van de gemeenteraadsverkiezingen.

Mijn partij zag meer nadelen dan voordelen en stemde tegen. Die Alessandro Mendini was een beroemde ontwerper, maar was hij nou werkelijk een architect? En dat 'postmoderne' gebouw dat hij had bedacht, leek het niet meer op een sorbet dan op een museum? Kreeg je niet veel meer museum voor je geld als je het op een andere plek zou neerzetten? En hoe zou dit uitbundige ontwerp zich verhouden tot dit prominente stuk van de stad? De stad dacht diep verdeeld over het Groninger Museum.

Maar de geschiedenis gaf ons ongelijk. We kunnen, dertig jaar later, zien dat het loont om de grenzen te verleggen. Miljoenen bezoekers kwamen naar het museum. Velen van hen kwamen speciaal naar Groningen voor het museum. Het is een verrijking voor de stad.

Forum Groningen

Het 'pre-conference dinner' was gisteravond in het Forum Groningen. Hanke Bruins Slot, de minister van Binnenlandse Zaken (en grensoverschrijdende samenwerking) sprak ons daar toe. De gasten bewonderden het uitzicht. Drie jaar geleden werd Forum geopend. Maar het had een net zo controversiële ontstaansgeschiedenis als het museum. Ik was wethouder toen we aan het begin van deze eeuw de gok namen dat we zoiets zouden kunnen bouwen en exploiteren. Dat vergde lef. We hadden al een keer een referendum over de noordwand van de Grote Markt verloren. En ook over dit project - omstreden in de hele stad - kwam een referendum. Deze keer ging het goed. De meeste mensen stemden voor.

© creativenature.nl

Maar er gingen onvoldoende mensen stemmen voor een geldig referendum. De burgemeester sprak van een ‘teleurstellende opkomst’, maar ik weet niet zeker of het college van B&W werkelijk teleurgesteld was.

Het referendum was zeker niet het eind van het gedoe. Er kwam gedoe over de plannen. Over de vorm en omvang van het gebouw. Er kwam veel gedoe over geld. De werkzaamheden werden stilgelegd vanwege de aardbevingen. En het zou tot 2019 duren voordat het eindelijk kon worden geopend.

En toen gebeurde het wonder opnieuw. In de eerste drie maanden gingen een miljoen mensen kijken. De reacties uit de regionale en landelijke pers waren lovend. Het gebouw won tal van prijzen en het was er altijd druk. En Groningers en vele anderen sloten het nieuwe gebouw in hun hart.

Opnieuw gaf de geschiedenis de tegenstanders ongelijk. We kunnen, drie jaar later, zien dat het loonde om onbegrensd te denken. Forum Groningen is een verrijking voor de stad.
Het congres vandaag vindt plaats in de oudste Statenzaal van het land.

Zeker niet in de oudste provincie. Onze provincie kwam tot stand door een gedwongen fusie van Stad en Ommelanden in de Tachtigjarige Oorlog. Ze konden elkaar niet luchten of zien.

Maar ook hier leerden vertegenwoordigers van Stad en Ommeland dat het loont om minder begrensd te denken. Met vallen en opstaan werd Groningen één provincie, waarin Groningers samen opkwamen voor de belangen van onze provincie.

Beleidsbijziendheid

En dat is nog elke dag nodig. Want waar Nederland schatrijk is geworden van Gronings gas, zijn de nadelen hier pijnlijk voelbaar. En bij de verdeling van publieke voorzieningen, is het doorgaans een uitdaging om ons belastinggeld buiten de Randstad besteed te krijgen. Om Haagse beslissers verder landinwaarts te laten kijken. Dat dat ons na vier eeuwen nog maar beperkt is gelukt, komt niet door gebrek aan inzet. Het ligt aan iets anders. Beleidsbijziendheid.

Scheefheid is de vrucht van te begrensd denken

Vorige week bood helaas een prachtig voorbeeld. Het bestuurlijk overleg over de meerjarenplanning infrastructuur, BO MIRT, voor de ingewijden. Ik mocht de noordelijke delegatie leiden. De toon van het gesprek was constructief. En er werd geld beschikbaar gesteld voor dingen die we heel belangrijk vinden.

© Stella Dekker

Maar de vlag ging niet uit. Het was onvoldoende. Ondanks stevige inspanningen om de Nedersaksenlijn, de N33 en versnelling op het bestaand spoor hoger op de agenda te krijgen, besteedt het rijk in Noord Nederland 323.000 miljoen. Dat is 4% van het totale budget, dat voor het grootste deel verdween in de onafzienbare bouwput van het Amsterdamse Zuidas dok. De bijdrage aan Noord-Nederland staat in geen verhouding tot het inwoneraantal. En zeker tot de afstanden die het openbaar vervoer moet overbruggen. En tot de economische potentie van Noord Nederland.

Alle ruimte nodig

Het verdriet van het afgelopen BO MIRT is symptomatisch voor de verhoudingen in Nederland. Even afgezien van de vraag of het rechtvaardig is om landsdelen waar bereikbaarheid met het openbaar vervoer veel moeilijker is te organiseren zo beperkt te bedienen, is de vraag of het handig is. Of het handig is om de bulk van de investeringen en van de voorzieningen steeds opnieuw te laten landen in het overbevolkte deel van het land.

En daardoor houden we verstoppingen in stand

Zijn het dan economische redenen? Die zijn als je goed kijkt geen argument. In de Randstad verdient de helft van de bevolking de helft van het BNP. Dat is niet heel bijzonder. Is het dan de omvang van de problemen? Dat hangt sterk af van hoe je naar de problemen kijkt. Vast staat dat de investeringen in infrastructuur al heel lang gaan naar het deel van het land waar de verstopping het grootst is. En daardoor houden we de verstoppingen in stand. En ondertussen worden ernstige problemen aan de rand van het land niet verholpen.

© Rijk

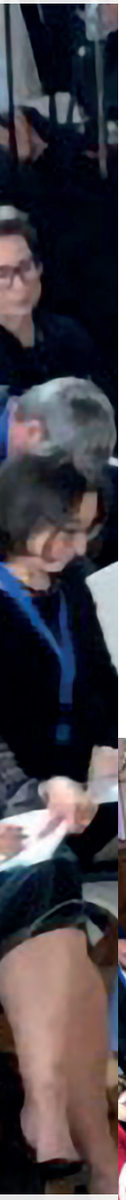

Dit soort scheefheid is de vrucht van te begrensd denken. Hoe dichter bij de grens, hoe verder van Den Haag. Maar de toekomst zal bewijzen dat Nederland zichzelf een dienst bewijst als het de kansen benut van het héle land. Als we zien dat een klein land alle ruimte nodig heeft. En dat we het deel van het land dat dicht tegen een landsgrens aanligt onderbenutten. Bij de grens houdt de wereld niet op. Daar beginnen de buren.

De meest erotische van Europa

Deze Statenzaal is dus bij uitstek geschikt om te praten over de zaken die spelen aan de landsgrens. Want overal waar Nederland ophoudt, begint de grensoverschrijdende samenwerking. Met de problemen die grenzen met zich meebrengen: andere taal, andere wetten, andere bestuurscultuur. Maar vooral: met de kansen die de overkant van de grens ons biedt.

Een grens is een uitdaging. Een grens schreeuwt erom overschreden te worden. Uit nieuwsgierigheid. En omdat het ook hier helpt om onbegrensd te denken. Onze grote problemen, onze transities, onze kansen: ze trekken zich niks aan van de stippellijnen die er in de loop van de geschiedenis zijn gegroeid.

Het is aan ons om niet alleen onbegrensd te denken, maar dat denken ook in praktijk te brengen. Onze bevolkingen doen dat al lang. Ik las ergens, dat de Duits-Nederlandse grens bekend staat als de meest erotische van Europa, omdat daar de meeste grensoverschrijdende huwelijken tot stand komen.

Allerlei geluk

Maar er is meer dan liefde. Aan de andere kant van de grens is kans op allerlei geluk. Het geluk van werk. Het geluk van onderwijs (overal in deze stad hoor je Duitse studenten - en Nederlanders studeren aan de overkant). Het geluk van energienetwerken die beter worden als ze aan elkaar vast zitten.

En het geluk van hulp in nood. Wat was het goed dat we ten tijde van de covid-19-crisis de grenzen openhielden maar ook konden terugvallen op de grotere capaciteit van onze Nachbarn.

Wat was het mooi om met een Groningse delegatie op bezoek te zijn in Denemarken en Noorwegen. Onszelf te leren zien als het zuidelijkste puntje van Scandinavië. En de kansen te verzilveren met wind op zee en groene waterstof. Onze toekomst ligt over de grens.

Wat is het goed dat Noord-Nederland en Niedersachsen beide doordrongen zijn van de noodzaak van samenwerken. Omdat een steriele grens voor niemand wat oplevert. Grenzen worden pas leuk als je er overheen durft. Het barst hier in Groningen van de mooie voorbeelden. Onbegrensd denken brengt ons vandaag bijeen in de Groningse Statenzaal.

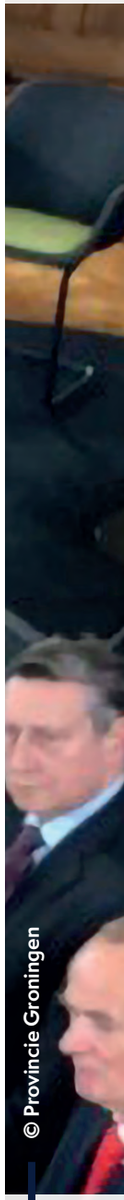

© Provincie Groningen

December

De laatste loodjes

December al, en er moet nog zo veel. Tenminste, dat gevoel leeft bij veel mensen die ik spreek.Woensdag 14 december was de laatste Statenvergadering. De laatste van dit jaar. Het laatste hele jaar ook van deze Statenperiode. Nog even, en het zit erop. Januari en februari vliegen meestal voorbij. En dan zijn er in maart provinciale verkiezingen.

De eerste motie die Provinciale Staten aangenomen hebben, ging over de aardbevingsellende. En ook de laatste vergadering ging er voor een deel weer over. Want nog altijd is het niet opgelost.

Nog altijd is Groningen een ‘kwestie’. Een kwestie, waarover de Tweede Kamer in afwachting van het rapport van de parlementaire enquêtecommissie (februari) zegt: zullen we er een conferentie aan wijden? Aan wat er straks anders moet?

Het idee is goed. Want inwoners moeten straks merken dat er een enquête is geweest, het zwaarste middel dat het parlement heeft. Inwoners moeten straks makkelijker, eenvoudiger en sneller geholpen worden. En misschien, zoals staatssecretaris Vijlbrief deze maand in de Tweede Kamer besprak, een compensatie krijgen in de vorm van een energiezuinig huis. Nul op de meter.

Het idee van een conferentie is goed. Maar net als bij ‘nul op de meter’ hoeven we bij zo’n conferentie niet blanco te beginnen. Want de regionale overheden, en zeker ook het Gasberaad en de Groninger Bodem Beweging, hebben de afgelopen jaren talloze voorstellen gedaan.

Er ligt, kortom, al heel veel

En er liggen in Den Haag ook voorstellen van ons om met waterstof heel Nederland van energie te voorzien. Om een deel van de 1 miljoen huizen die er in Nederland bij gebouwd moeten worden, hier in het Noorden te bouwen. Om te zorgen dat die nieuwe inwoners makkelijk van A naar B kunnen, moet er dan in één beweging door een Lelylijn komen. En een Nedersaksenlijn.

Heel Nederland is rijk geworden van het gas uit Groningen. Maar de nazorg van de Staat moet de komende jaren stukken beter. Om te beginnen bij de inwoners, maar zeker ook de regio als geheel.

Vorige maand kreeg het Noorden niet meer dan 4 procent van de 7,5 miljard euro die het ministerie van Infrastructuur uittrekt voor verbeteringen op weg en spoor. De Randstad en Eindhoven warenspekkoper, alles boven Zwolle lijkt voor het kabinet niet of nauwelijks te bestaan.

Als een conferentie daar voor eens en altijd verandering brengt, ben ik voor. Zodat Groningen straks niet meer een ‘kwestie’ is. Maar een regio die er helemaal bovenop gekomen is. Met inwoners die weer vertrouwen krijgen in de rijksoverheid. Die gezien worden. Gehoord. En geholpen.

© YouTube René Paas

december

1 december

Uitreiking Groninger Ondernemings Prijs, Groningen

2 december

Kennismaking dijkgraaf Van der Schaaf, Provinciehuis

Kennismaking wethouder Wijnja, gemeente Groningen, Provinciehuis

Kennismaking directeur Stijn Lechner, bureau Lelylijn, Provinciehuis

Aanwezig bij opening tentoonstelling Gianni Versace Retrospective, Groninger Museum

5 december

Jaarlijks gesprek commissie bodemdaling, Provinciehuis

6 december

Regiegroep SNN, Provinciehuis

7 december

Bestuurlijk overleg Deltaplan met staatssecretaris Heijnen, Meppel

Bijeenkomst Ambassadeurs van Groningen, Groninger Museum

8 december

Werkbezoek aan campus voortgezet onderwijs Eemsdelta, Appingedam

Burgemeesterskring, Veendam

12 december

Vergadering Prins Bernhard Cultuurfonds afdeling Groningen, Provinciehuis

14 december

Laatste vergadering Provinciale Staten 2022, Provinciehuis

15 december

Bijeenkomst Innovatiemissies Scandinavië, Groningen

17 december

Opening locatie ProZero, Groningen

20 december

Eindejaarsbijeenkomst met Groningse media, Provinciehuis

21 december

In ontvangst nemen Studentenalmanak Vindicat, Provinciehuis

Afspraken

Vertrouwen in de politiek

Aan het eind van deze dag intensief vergaderen, bereiken we ook het eind van een jaar intensief vergaderen. Een jaar vol pittige en ook uitvoerige debatten. Politici willen meestal laten zien dat er wat valt te kiezen. En dat leidt er toe dat in elk debat in elke volksvertegenwoordiging de verschillen in het volle licht staan. Wie beter kijkt, ziet toch vooral mensen die veel met elkaar delen.

De liefde, om precies te zijn. De liefde voor Groningen en Groningers. Alle leden van Provinciale Staten van Groningen houden van Groningen en van Groningers. De liefde voor het openbaar bestuur, want waarom zou je anders het kostbaarste wat je hebt - tijd en energie - steken in de publieke zaak.

Wie een pesthekel heeft aan vergaderen, houdt het in deze biotoop niet lang vol

De voorliefde ook, voor het bereiken van resultaten. Over die resultaten: Wie liefde voor cijfers heeft: volgens de griffie hebben Provinciale Staten dit jaar tot vandaag 23 moties aangenomen. En 50 besluiten. Daar zijn er in deze laatste vergadering dus nog een paar bijgekomen. Negen besluiten, vier moties en twee amendementen. Zeker, in moties en besluiten kun je niet wonen. Maar ze zijn wel vaak het begin van resultaten. Het begint met gepraat, maar als het goed gaat eindigt het met resultaat.

En wat we delen is liefde voor vergaderen. Ik heb de griffie niet durven vragen om uit te rekenen hoeveel uur de Staten en de Statencommissies gezamenlijk hebben vergaderd. Maar wat zeker vaststaat: wie er een pesthekel aan heeft, houdt het in deze biotoop niet lang vol. En wie er van houdt, komt hier behoorlijk aan zijn trekken! Natuurlijk, het kan altijd sneller, compacter, efficiënter. Maar Provinciale Staten van Groningen bewijzen elke woensdag opnieuw dat ze hun rol serieus nemen.

© Margreet Bennink

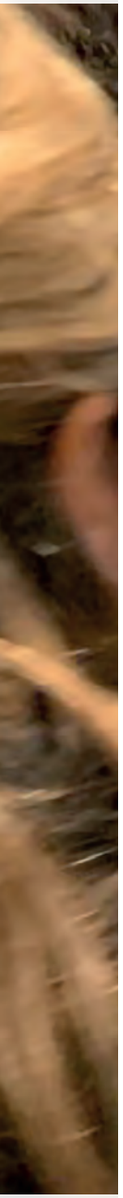

We hielden al die vergaderingen tegen een dreigende achtergrond. We zijn onder de indruk. Onder de indruk van de nieuwe, grote, Europese oorlog. Het afzichtelijke bloedvergieten. De afgrijselijke beelden en de verhalen over grootschalige oorlogsmisdaden raken ons diep.

En hoewel onze eigen problemen klein worden, vergeleken met zoveel menselijk leed, heeft de oorlog in Oekraïne een groot effect op onze eigen grote uitdagingen. Het energievraagstuk. De energieprijzen. Bedrijven in de problemen. Mensen in de problemen. Een nieuwe discussie over gaswinning in Groningen, die aan een paar koude dagen genoeg heeft om opnieuw te ontvlammen. En gevolgen voor de opvang van vluchtelingen, in Ter Apel en elders.

Om een depressie onder 43 kerstbomen te voorkomen

We zijn ook onder de indruk van social media. We zien de mogelijkheden ervan. We benutten ze. Maar niemand van ons is ongevoelig voor de impact ervan op de kleur van het politieke debat. Wat een bijdrage aan participatie kan zijn, is ook al gauw een bijdrage aan vergroving en polarisatie. En het legt een grote druk op ons dagelijkse werk. En als we niet uitkijken, ook op het klimaat waarin we ons werk proberen te doen. Het maakt ook Statenleden kwetsbaar.

Kwetsbaar in hun belangrijke werk. We bespraken vandaag over participatie. Daarbij figureerden de cijfers over het lage vertrouwen. Ik wil niet voorbij gaan aan de ernst daarvan. En ook geen debat overdoen, want ik hoor neutraal voor te zitten. Maar ik wil u - vlak voor de kortste dag - ook een beetje licht meegeven. Om een depressie onder 43 kerstbomen te voorkomen.

Want wat politici met elkaar gemeen hebben, is ook het vermogen om te somberen over ‘de politiek’. Vertrouwen in ‘instituties’ in het publieke en private domein is cruciaal voor een samenleving die nog een samenleving is. Het vertrouwen in ‘de politiek’ is in Nederland hoog vergeleken met andere stabiele landen. Maar toegegeven, het is te laag. Veel mensen zetten vraagtekens bij de wil en het vermogen van de politiek om grote problemen aan te pakken. Maar de tevredenheid van Nederlanders over het functioneren van de democratie blijft hoog.

Zeker, het vertrouwen is over de volle linie in het afgelopen jaar gedaald. Maar wie - geholpen door het CBS - tien jaar terug kijkt, ziet dat de langjarige trend er een is waarin het vertrouwen zelfs groeit. Het Sociaal-Cultureel Planbureau schrijf dat wat we nu nodig hebben een overheid is die luistert, betrouwbaar is, keuzes uitlegt en daarnaar handelt. En dat is precies waar Provinciale Staten vandaag opnieuw werk van hebben gemaakt.

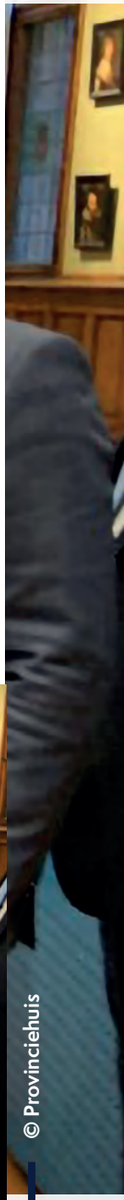

© Provinciehuis

Ik ben onder de indruk van al die mensen die bereid zijn werk te maken van de democratie. Hier in Provinciale Staten. Ze geven mij vertrouwen in politiek. We hoorden vandaag twee 'maidenspeeches', de eerste toespraak van beginnende Statenleden. Jeroen Hut (GroenLinks) loste zijn eigen startschot: passie voor een vitale en herkenbare politiek. 'Het goede werk hier is een democratisch levensbelang', zei hij. Jelmer Hiemstra (VVD) vertelde in zijn eerste toespraak voor Provinciale Staten hoe bijzonder de positie van volksvertegenwoordigers is. En hoe trots hij is, dat hij er één van is. Terechte trots. De Staten zijn het hoogste orgaan van de provincie. Maar er is meer dan die formele positie.

Ze staan in de volle wind. Wie Statenlid is, steekt zijn nek uit

We voerden vandaag een goed debat over participatie en democratische vernieuwing. Dat voerden we in de wetenschap van het belang van Provinciale Staten zelf. Statenleden zijn gekozen. Ze zijn beëdigd. Ze vertegenwoordigen álle Groningers. Ze staan in de volle wind. Wie Statenlid is, steekt zijn nek uit. De eerste motie die dit jaar in de Staten werd aangenomen, had als titel 'Respect voor Groningen'.

Laat mij op deze plaats uitspreken dat niet alleen Groningen respect verdient. Dat respect geldt wat mij betreft ook voor de leden van Provinciale Staten.

© Timothy de Jongh

Kersttoespraak

De enquête moet het verschil maken. Onze inwoners moéten straks merken, dat de Tweede Kamer dit jaar een parlementaire enquête heeft gehouden naar de gaswinning in Groningen. Dat was dit jaar met Kerst mijn boodschap aan alle Groningers.

© YouTube René Paas

Nog even, en het is weer Kerst. Voor heel veel mensen zijn dat dagen waarin zij met hun familie gezellig bij elkaar komen. In hun huis, waar een kerstboom staat. Waar het fijn is.

Jammer genoeg gaat het over een paar dagen bij lang niet alle inwoners in Groningen zo. Omdat hun huis nog kapot is. De schade niet hersteld. Omdat er alweer nieuwe schade is. Of de versterking van huis nog altijd op zich laat wachten.

Ik sta nu bij zo'n huis. Bij een boerderij. Die zo slecht is, dat de inwoners nu in een tijdelijke woning zitten. Hoe lang dat gaat duren, weten ze niet. Wanneer de bouw van hun nieuwe boerderij gaat beginnen? Dat weten ze ook niet.

Het is ongelooflijk. Het is om gek van te worden. En het is wat Nederland zijn inwoners aandoet. De energierekening van Nederland wordt al jarenlang neergelegd bij ons, in Groningen. Bij mensen die daar nooit voor hebben gekozen.

Daarover ging dit jaar de parlementaire enquête naar de gaswinning in Groningen. Over hoe het kan, dat onze inwoners zo ondermaats worden geholpen. Dat de Staat alleen de inkomsten van de gaswinning belangrijk vond. En de veiligheid van inwoners niet.

Sneller. En royaler

Straks, in februari, verschijnt het rapport van de enquêtecommissie. Ik reken erop, dat erin staat dat er van alles beter moet voor onze inwoners. Dat ze beter worden geholpen. Sneller. En royaler. En ook dat inwoners worden gecompenseerd voor alle ellende. Bijvoorbeeld in de vorm van een energie-neutraal huis. De staat is schatrijk geworden van Gronings gas. Tijd om de energierekening terug te betalen.

Want Nederland heeft iets goed te maken. Ruim zestig jaar is in Groningen gas gewonnen. De gevolgen daarvan zijn niet zo maar rechtgezet. We rekenen op het rijk in de komende zestig jaar. Zodat hier werk is. Zodat het in onze prachtige provincie overal weer mooi wordt om te wonen. In onze buurt, ons dorp, onze stad. Een provincie die bruist van het leven.

En zodat iedereen in Nederland, ook in Groningen, in een veilig en heel huis woont. En wij allemaal in een gezellige woonkamer - zonder zorgen - Kerst kunnen vieren.

Ik wens u fijne Kerstdagen.

© Replicant.Army

Nevenfuncties

Portefeuilles

- Communicatie
- Jongerenparticipatie
- Interbestuurlijk toezicht
- Integriteit
- Uitvoering wettelijke regelingen
- Representatie
- Rijkstaken
- Majeure acquisities
- Toezicht gemeentefinanciën

Nevenfuncties
Onbezoldigd, voortvloeiend vanuit de functie

- Voorzitter van Groningen Promotie/Ambassadeurs van Groningen
- Lid van het algemeen en dagelijks bestuur van het SNN
- Voorzitter van het Prins Bernhard Cultuurfonds afdeling Groningen
- Voorzitter van het J.B. Scholtenfonds
- Voorzitter van het H.S. Kammingafonds
- Voorzitter van de commissie van administratie van het fonds voor de landbouw in de provincie Groningen

Onbezoldigd, niet voortvloeiend vanuit de functie

- Voorzitter interkerkelijke commissie voor het Justitiepastoraat

Bezoldigd, niet voortvloeiend vanuit de functie

- Voorzitter van de Raad van Advies van de Sociale Verzekeringsbank (SVB). De inkomsten uit deze nevenfunctie zijn € 4.510,20 per jaar. Dat bedrag wordt in de provinciekas gestort.
- Onafhankelijk voorzitter van het bestuur van de coöperatie PGGM. De inkomsten uit deze nevenfunctie zijn € 26.013 per jaar. Dat bedrag wordt in de provinciekas gestort.

Beschermheer

- St. Vrienden Martini Ziekenhuis
- Groninger Monumentenfonds
- Vereniging Vrienden van Martinikerk
- Centrum voor Canadese Studies
- Jeugdtheaterschool Wonderboom
- Stichting Oude Groninger Kerken
- Bond van Nederlandse Militaire Oorlogs en Dienstslachtoffers afdeling noordoost Nederland
- Koninklijk Mannenkoort Gruno
- Algemene Oranjevereniging Oranje Nassau
- Groninger sportvereniging Be Quick
- Stichting Op Roakeldais
- Provinciale Brassband Groningen
- Stichting Het Groninger Landschap
- Stichting Samenwerkingsverband Veteranen en Postactieve Militairen Groningen
- Stichting Music4allHaren
- Bond van Koren in de provincie Groningen
- Stichting Platform van Kerken Westerkwartier

Comités van aanbeveling

- Prinses Christina Concours (PCC-Noord)
- Stichting Peter de Grote Festival
- Groninger Studenten Orkest MIRA
- Stichting Vier 5 Mei
- Stichting Van der Leeuw-lezing
- Filharmonie Der Aa
- Hanze University Foundation
- Stichting Zeesleepboot Holland
- AEGEE-Groningen
- Studentenkoor C.S.G. Gica
- Stichting De Jonge Onderzoekers Groningen
- Groninger Studenten Cabaret Festival
- Ambassadeur kledingbanken Maxima in de provincie Groningen
- Stichting KEI
- Groninger Studenten Muziekgezelschap Bragi
- Stichting Groningen verwelkomt
- Ambassadeur Alliantie van de Kracht tegen Armoede
- Ambassadeur Groninger bondgenootschap voor geletterdheid
- Delfsail 2024
- International Martini Organ Competition 2022
- Stichting Beeldentuin Verhildersum
- MARUG Marketing Conference 2022/2023
- Groninger Studenten Cabaret Festival 2022
- ISCOMS 2023

Dit jaarverslag is een uitgave van René Paas,
commissaris van de Koning in Groningen.

Tekst
René Paas

Redactie
Matthé ten Wolde

Grafisch ontwerp
Phebe Bakker

Drukwerk
PeterPrint

Fotografie
Alle fotografen zijn waar mogelijk vermeld bij de
beelden.

Wilt u dit jaarverslag liever online bekijken?
Bekijk deze dan op mijn online blog:

provincie groningen

Foto op omslag: Rik